

TOIMINTA JA HALLINTO 2003:16

*Oikeusministeriön
säädöshankkeet*

1.9.2003

OIKEUSMINISTERIÖN TOIMINTA JA HALLINTO 2003:16

*Oikeusministeriön
säädöshankkeet*

1.9.2003

ISSN 1458-6436
ISBN 952-466-125-X
Oikeusministeriö
Helsinki

KUVAILULEHTI

OIKEUSMINISTERIÖ

Julkaisun päivämäärä
1.9.2003

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri)		Julkaisun laji Tilanneraportti	
Oikeusministeriö Lainvalmisteluosasto		Toimeksiantaja Oikeusministeriö	
		Toimielimen asettamispäivä	
Julkaisun nimi Oikeusministeriön säädöshankkeet 1.9.2003			
Julkaisun osat			
Tiivistelmä Katsaus vireillä olevista oikeusministeriön säädöshankkeista, niiden tavoitteista ja taustasta, keskeisestä sisällöstä ja toteutuksesta aikatauluineen. Perustuu tilanteeseen 1.9.2003.			
Avainsanat: (asiasanat) lainsäädäntö, lainvalmistelu, säädös, hanke			
Muut tiedot			
Sarjan nimi ja numero Oikeusministeriön toiminta ja hallinto 2003:16		ISSN 1458-6436	ISBN 952-466-125-X
Kokonaissivumäärä 134	Kieli suomi	Hinta	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja Oikeusministeriö		Kustantaja Oikeusministeriö	

PRESENTATIONSBLAD

JUSTITIE MINISTERIET

Utgivningsdatum
1.9.2003

Författare (uppgifter om organet: organets namn, ordförande, sekreterare)		Typ av publikation Rapport om nuläget	
Justitieministeriet Lagberedningsavdelningen		Uppdragsgivare Justitieministeriet	
		Datum då organet tillsattes	
Publikation (även den finska titeln) Lagberedningsprojekten vid justitieministeriet 1.9.2003 (Oikeusministeriön säädöshankkeet 1.9.2003)			
Publikationens delar			
Referat En översikt av lagberedningsprojekt som är under arbete vid justitieministeriet, deras mål och bakgrund, centrala innehåll och genomförande med tidsplan. Översikten bygger på situationen den 1 september 2003.			
Nyckelord Lagstiftning, lagberedning, författning, projekt			
Övriga uppgifter (Oskari- och HARE-numren, andra referensnumren)			
Seriens namn och nummer Justitieministeriet, Verksamhet och förvaltning 2003:16		ISSN 1458-6436	ISBN 952-466-125-X
Sidoantal 134	Språk finska	Pris	Sekretessgrad offentlig
Distribution Justitieministeriet		Förlag Justitieministeriet	

JOHDANTO

Oikeusministeriön toiminnan tavoitteista merkittävä osa toteutetaan lainsäädäntöhankkeilla. Näiden valmistelu tapahtuu pääosin ministeriön lainvalmisteluosastolla. Osasto julkaisee kahdesti vuodessa katsauksen vireillä olevista ministeriön säädöshankkeista, niiden tavoitteista ja taustasta, keskeisestä sisällöstä sekä toteutuksesta aikatauluineen. Säädöshankeluettelon tarkoituksena on antaa informaatiota vireillä olevasta lainvalmistelusta niin ministeriön omalle henkilöstölle ja muille ministeriölle kuin ulkopuolisille sidosryhmille ja kiinnostuneille.

Tämä hankekatsaus perustuu tilanteeseen 1.9.2003. Katsaukseen on sisällytetty ne hankkeet, joissa oikeusministeriö on valtioneuvoston vastuualuejaon perusteella valmisteleva ja esittelevä ministeriö. Hankkeet on jaksotettu oikeusaloittaisesti. EU:n piirissä vireillä olevat ja muut kansainväliset hankkeet on sisällytetty luetteloon siltä osin kuin niiden valmistelu on Suomen lainsäädännön kannalta riittävän konkreettisesti vaiheessa tai niitä koskevat toimenpiteet ovat muutoin ministeriössä vireillä.

Lainvalmisteluhankkeet löytyvät myös oikeusministeriön internet-kotisivulta <http://www.om.fi>. Lähempiä tietoja hankkeista saa hankekuvausten yhteydessä mainituilta oikeusministeriön valmistelijoilta (ks. puhelinnumero. Sähköpostiosoite muodostetaan etunimi.sukunimi@om.fi).

Ylijohtaja

Pekka Nurmi

SISÄLLYSLUETTELO

1. VALTIOSÄÄNTÖ	1
1.1 Perustuslakiuudistuksen toimeenpanon seuranta ja perustuslain tarkistaminen.....	1
1.2 Kansalaisten osallistumisen edistäminen.....	2
1.3 Suhteellisuuden toteutuminen eduskuntavaaleissa	4
1.4 EU:n vaalisäädökset ja sen vaikutukset kansalliseen vaalilainsäädäntöön.....	5
1.5 Naamioituminen mielenosoituksessa.....	6
2. HALLINTOMENETTELY JA HALLINTOLAINKÄYTTÖ	7
2.1 Hallintolain täytäntöönpano – muut lainsäädäntömuutokset, koulutus, tiedotus ja seuranta	7
2.2 Julkisoikeudellisia saamia koskevan yleisen hallinto-oikeudellisen lainsäädännön kehittäminen	8
2.3 Julkisen notaarin tehtävien kehittäminen.....	9
2.4 Uhkasakkolainsäädännön tarkistaminen.....	10
2.5 Oikeudenkäynnin julkisuus hallintolainkäytössä	11
2.6 Toimeentuloturvan muutoksenhakujärjestelmän uudistaminen.....	12
2.7 Menettely työkyvyttömyyseläkettä ja tapaturmavakuutusta koskevien valitusten käsittelyssä.....	13
2.8 Hallintolainkäytön kehittäminen	14
3. JULKISUUS JA TIETOSUOJA.....	15
3.1 Julkisuuslainsäädännön täytäntöönpanon seuranta.....	15
3.2 Maksuperusteet julkisuutta toteutettaessa.....	16
3.3 Luottotietolainsäädännön uudistaminen.....	17
3.4 Selvitys viranomaisten välistä tietojenvaihtoa koskevasta lainsäädännöstä.....	19
3.5 Valtionhallinnon tietohallinnon ohjauksen tehostaminen	19
3.6 Tietosuojalainsäädännön kehittäminen.....	20
4. KIELELLISET JA KULTTUURISET OIKEUDET	21
4.1 Kielilain täytäntöönpano	21
4.2 Saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa annetun lain tarkistaminen.....	22
4.3 Maahan ja luontaiselinkeinoihin liittyvien oikeuksien järjestäminen saamelaiden kotiseutualueen valtionmailla	23
5. AHVENANMAA	25
5.1 Ahvenanmaan itsehallintolain muuttaminen	25
5.2 Asetus valtion virkamiesten kielitaitovaatimuksista Ahvenanmaan maakunnassa	26

6. HENKILÖ-, PERHE- JA PERINTÖOIKEUS	26
6.1 Hedelmöityshoidot (Ihmisen keinoalkuinen lisääntyminen)	26
6.2 Perintökaaren velkavastuusäännösten uudistaminen	27
6.3 Perintökaaren uudistamistarpeiden selvittäminen	28
6.4 Suomen kansainvälisen perhelainsäädännön uudistaminen	29
6.5 Veritutkimuslainsäädännön uudistus	30
6.6 Kuolleeksi julistamisesta annetun lain uudistaminen	30
6.7 EU-Asetusehdotus tuomioistuimen toimivallasta ym. avioliittoa ja lapsen huoltoa koskevista asioista	31
6.8 EU-Säädös avioeroihin sovellettavasta laista	32
6.9 Lasten suojelua koskeva sopimus	33
6.10 Aikuisten suojelua koskeva sopimus	34
6.11 Lasten oikeuksien käyttöä koskeva eurooppalainen yleissopimus	34
6.12 Oikeusrekisterikeskuksen ja Väestörekisterikeskuksen työnjakoa rekisterien yllä- pidossa selvittelyä tyryryhmä	35
7. VELVOITEOIKEUS JA KULUTTAJANSUOJA	36
7.1 Henkilövahingot	36
7.2 Puhtaan varallisuusvahingon korvaaminen	37
7.3 Riksvahinkolain uudistaminen	38
7.4 EU-Säädös sopimukseen perustumattomiin velvoitteisiin sovellettavasta laista (ns. Rooma II)	39
7.5 Yleissopimus liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvista kansainvälisistä oikeuksista	40
7.6 Lentoliikenteen ylivarauksilannetta koskevan EU-Asetuksen uudistaminen	41
7.7 Sopimusvelvoitteisiin sovellettavaa lakia koskevan Rooman yleissopimuksen tarkista- minen ja muuntaminen yhteisösäädökseksi (Rooma I)	41
7.8 EU-Direktiiviehdotus rikoksen uhreille maksettavista korvauksista	42
7.9 Saatavien siirto kansainvälisessä kaupassa	43
7.10 Saatavien perinnästä annetun lain tarkistaminen	44
7.11 Rahoitusvakuusjärjestelyistä annetun direktiivin täytäntöönpano	44
7.12 Sähköisen kaupankäynnin oikeussääntöjen kehittäminen	45
7.13 Rahoituspalvelujen etämyynnistä kuluttajille annetun direktiivin täytäntöönpano	46
7.14 EU-Asetusehdotus myyninedistämisestä sisämarkkinoilla	47
7.15 EU-Direktiiviehdotus sopimattomista kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla	48
7.16 EU-Asetusehdotus kuluttajansuojalainsäädännön täytäntöönpanosta vastaavien kansallisten viranomaisten yhteistyöstä	49
7.17 EU-Kulutusluottodirektiivin uudistaminen	50
7.18 Asuntokauppalain uudistaminen	50
7.19 Välittäjän hallinnassa oleviin arvopapereihin liittyviin tiettyihin oikeuksiin sovellet- tavaa lakia koskeva yleissopimus	51
8. YHTIÖOIKEUS	53
8.1 Osakeyhtiölain uudistamistyöryhmä	53
8.2 Asunto-osakeyhtiölain tarkistaminen	54

8.3 Eurooppayhtiö-asetuksen edellyttämät lainsäädäntötoimenpiteet.....	54
8.4 EU:n rajat ylittäviä julkisten osakeyhtiöiden sulautumisia koskeva direktiiviehdotus (10. yhtiöoikeudellinen direktiivi)	56
8.5 EU-Asetusehdotus eurooppalaiseksi keskinäiseksi yhtiöksi	57
8.6 EU-Asetusehdotus Eurooppayhdistyksestä	57
9. ESINE- JA YMPÄRISTÖOIKEUS	59
9.1 Kuljetusvälineitä koskevien kiinnitysjärjestelmien yhtenäistäminen	59
9.2 Vesilainsäädännön uudistaminen.....	59
10. MAKSUKYVYTTÖMYYSLAINSÄÄDÄNTÖ	61
10.1 Konkurssilain kokonaisuudistus	61
10.2 Vapaaehtoisten velkasovintojen seurantaryhmä	62
10.3 Konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteri – sekä julkiset haasteet	63
10.4 Ulosottolain kokonaisuudistus	64
11. RIKOSOIKEUS	65
11.1 RIKOSLAIN YLEINEN OSA	65
11.1.1 Hallituksen esitys rikosoikeuden yleisiä oppeja koskevien säännösten uudistamisesta	65
11.1.2 Hallituksen esitys rikosoikeudellista vanhentumista koskevien säännösten uudistamisesta	66
11.1.3 Ehdotus konfiskaatiota koskevaksi EU:n puitepäätökseksi.....	67
11.2 RIKOSLAIN ERITYINEN OSA	68
11.2.1 Ehdotus EU:n puitepäätökseksi rasmin ja muukalaisvihan vastaisesta toiminnasta.....	68
11.2.2 Kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen YK:n yleissopimuksen (ns. Palermion sopimus) hyväksyminen ja voimaansaattaminen	69
11.2.3 EU:n direktiiviehdotus yhteisön taloudellisten etujen rikosoikeudellisesta suojasta	69
11.2.4 Ehdotus EU:n puitepäätökseksi lahjonnan torjumisesta yksityisellä sektorilla.....	70
11.2.5 Aserikokset	71
11.2.6 Laittoman maahantulon avustamista koskeva EU:n puitepäätös ja direktiivi	72
11.2.7 Ihmiskauppaa koskevat rangaistussäännökset ja eräät muut rikoslain muutokset	73
11.2.8 Ehdotus lasten seksuaalista hyväksikäyttöä ja lapsipornografiaa koskevaksi EU:n puitepäätökseksi.....	74
11.2.9 Ehdotus EU:n puitepäätökseksi ihmisen elinten ja kudosten laittoman kaupan ehkäisystä ja torjunnasta	75
11.2.10 Sikiön, alkion ja perimän rikosoikeudellinen suoja.....	76
11.2.11 Pahoinpitelyn toimenpiteistä luopumista koskevan säännöksen kumoaminen.....	76
11.2.12 Ehdotus EU:n puitepäätökseksi rikosoikeudellisesta suojasta petollisia ja vilpillisiä menettelyjä vastaan julkisissa tarjouskilpailuissa yhteismarkkinoilla (tarjouspetos).....	77
11.2.13 Yhteisöpetossopimuksen toinen pöytäkirja	78
11.2.14 Hallituksen esitys laeiksi rikoslain 34 a luvun ja rikoslain muuttamisesta annetun lain muuttamisesta	79
11.2.15 Ehdotus EU:n puitepäätökseksi tietojärjestelmiin kohdistuvista hyökkäyksistä	79

11.2.16	Hallituksen esitys Eduskunnalle Euroopan Neuvoston tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen hyväksymisestä sekä rikoslain, pakkokeinolain, esitutkintalain ja kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetun lain muuttamisesta.....	80
11.2.17	Ehdotus EU:n puitepäätökseksi ympäristön suojelusta rikosoikeudellisin keinoin	81
11.2.18	Ehdotus EU:n puitepäätökseksi alusten aiheuttaman ympäristön pilaantumisen ehkäisemistä koskevan rikosoikeudellisen kehyksen vahvistamisesta	82
11.2.19	Ehdotus EU:n puitepäätökseksi laittoman huumausainekaupan rikostunnusmerkistöjen ja seuraamusten vähimmäissäännöksistä	83
11.2.20	Alkoholirikoksia koskevien säännöksiä uudistaminen.....	84
12.	SEURAAMUSJÄRJESTELMÄ.....	84
12.1	Vankeusrangaistusta ja tutkintavankeutta koskevan lainsäädännön uudistaminen.....	84
12.2	Vankilaan toimittamista koskevan lainsäädännön kehittäminen.....	86
12.3	Vanginkuljetusta koskeva lainsäädäntö	87
12.4	Mielentilatutkimuksessa olevien tutkintavankien ja vankien valvontaa ja kohtelua koskevien säännösten selkeyttäminen	89
12.5	Henkilötietojen käsittely rangaistusten täytäntöönpanossa	90
12.6	Sopimushoito	90
12.7	Nuorisorikostoimikunta	92
12.8	Ajoneuvon haltijan vastuun toteuttaminen.....	94
12.9	Laittomien öljypäästöjen maksuseuraamusjärjestelmän toteuttaminen.....	95
12.10	Hallituksen esitys perheen sisäisestä lähestymiskiellosta.....	97
13.	OIKEUDENKÄYNTI	97
13.1	Riita-asioiden oikeuspaikkasäännösten muuttaminen.....	97
13.2	Rikosprosessimenettelyn tarkistaminen.....	98
13.3	Hovioikeusmenettelyn kehittäminen.....	100
13.4	Muutoksenhaku korkeimpaan oikeuteen ja ylimääräinen muutoksenhaku.....	101
13.5	Oikeudenkäynnin julkisuus	102
13.6	Immateriaalioikeusasioiden käsittely.....	103
13.7	Esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädäntö	104
14.	OIKEUSLAITOS	105
14.1	Tuomareiden pätevyysjärjestelmän kehittäminen.....	105
14.2	Käräjäoikeuslain eräiden säästöjen muuttaminen.....	106
14.3	Sovittelu tuomioistuimessa	107
14.4	Asianajajien ammatillisen valvonnan kehittäminen	108
14.5	Tuomarien kielitaitoa koskevien kelpoisuusvaatimusten uudistaminen.....	109
14.6	Tuomareiden palkankorotusten ja lisäpalkkioiden kohdentaminen eräissä tapauksissa ...	110
15.	KANSAINVÄLINEN PROSESSIOIKEUS	112
15.1	Luganon sopimuksen tarkistaminen.....	112
15.2	Todisteiden vastaanottamista koskeva yhteistyö siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa, EU:n asetus.....	112
15.3	Riitauttamattomia vaateita koskevan eurooppalaisen täytäntöönpanomääräyksen käyttöönotto, ehdotus EU:n asetukseksi.....	113

15.4 Oikeusapudirektiivi.....	114
15.5 Hallituksen esitys EU:n vuoden 2000 oikeusapusopimuksen voimaansaattamiseksi.....	115
15.6 Hallituksen esitys eurooppalaista pidätysmääräystä koskevan EU:n puitepäätöksen täytäntöönpanemisesta.....	116
15.7 Hallituksen esitys EU:n vuoden 2000 oikeusapusopimukseen tehdyn pöytäkirjan voimaansaattamiseksi.....	117
15.8 Ehdotus EU:n puitepäätökseksi omaisuuden ja todistusaineiston jäädyttämisestä	118
15.9 Ehdotus EU:n puitepäätökseksi vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta sakkorangaistuksiin	118
15.10 Ehdotus EU:n puitepäätökseksi omaisuuden menetetyksi tuomitsemista koskevien päätösten täytäntöönpanosta	119
15.11 Ehdotus EU:n puitepäätökseksi ne bis in idem periaatteen soveltamisesta.....	120
15.12 Keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen toinen lisäpöytäkirja.....	121
15.13 Sopimukset EU:n ja USA:n välillä rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta ja keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa.....	122

1. VALTIOSÄÄNTÖ

1.1 PERUSTUSLAKIUUDISTUKSEN TOIMEENPANON SEURANTA JA PERUSTUSLAIN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on marraskuussa 2002 laaditun perustuslakiuudistuksen toimeenpanoa koskevan selvityksen ja eduskunnalle annetun pääministerin ilmoituksen (PI 4/2002 vp) sekä siitä käydyn eduskuntakeskustelun pohjalta jatkaa yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa voimassa olevan lainsäädännön saattamista yhdenmukaiseksi perustuslain kanssa sekä valmistella tarpeelliset säännösmuutokset perustuslakiin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Perustuslakiuudistus 2000. Eripainos. LAVOn julkaisu 3/2000.

Uuden perustuslain seurantaraportti I, 28.2.2001. Oikeusministeriö.

Selvitys perustuslakiuudistuksen toimeenpanosta. Perustuslain seurantatyöryhmän mietintö.

Oikeusministeriön työryhmämietintö 2002:7.

Perustuslakiuudistukseen liittyviä selvityksiä. Perustuslain seurantatyöryhmän mietinnön liite.

Oikeusministeriön työryhmämietintö 2002:8.

3. Keskeinen sisältö

Hankkeessa arvioidaan, edellyttääkö ennen uuden perustuslain voimaantuloa säädettyjen poikkeuslakien saattaminen yhdenmukaiseksi perustuslain kanssa lainsäädäntötoimia oikeusministeriön toimialalla, sekä avustetaan tarvittaessa myös muita ministeriöitä niiden toimialaan kuuluvia poikkeuslakeja ja muita lakeja koskevissa vastaavissa lainsäädäntötoimissa.

Seurantaselvityksessä on ilmaantunut eräitä yksittäisiä kysymyksiä, jotka antavat aiheen perustuslain tarkistamiseen jo lähitulevaisuudessa. Osa tarkistustarpeista on luonteeltaan enemmänkin teknisiä kuin sisällöllisiä.

Ensinnäkin, perustuslain 9 §:n 3 momentissa säädetty ehdoton kielto luovuttaa tai siirtää Suomen kansalainen vastoin tahtoaan toiseen maahan edellyttää, että rikoksenteekijöiden luovuttamista koskevat säännökset säädetään perustuslainsäätämisyjärjestyksessä.

Kansainvälinen yhteistyö sekä EU:n piirissä että muualla on tiivistynyt siten, ettei perustuslain 9 §:n 3 momentti enää vastaa todellista oikeustilaa ja edellyttää tarkistamista. Toiseksi, eduskunnan yhteyteen siirretyn valtionalouden tarkastusviraston kertomusten eduskuntakäsittelyn kannalta olisi tarkoituksenmukaista, että tarkastusviraston pääjohtajalla olisi puheoikeus täysistunnossa kertomuksia käsiteltäessä. Asia edellyttää perustuslaintasoista sääntelyä. Kolmanneksi, seurannassa on tullut esille kysymys siitä, tulisiko perustuslaissa säätää mahdollisuudesta asettaa eduskunnan apulaisoikeusasiamiehille sijainen. Neljänneksi, eduskunnassa on vireillä selvitys valtioneuvoston tarkastajien ja valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja tarkastusjaoston toimintojen yhdistämisestä erikoisvaliokunnan tapaan toimivaksi tutkinta- ja valvontaorganisaatioksi. Tällainen muutos valtioneuvoston tarkastajien asemaan edellyttäisi perustuslain tarkistamista.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Eerola, Risto, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7740

5. Taustatietoja

Uusi Suomen perustuslaki (731/1999) tuli voimaan 1.3.2000. Samaan aikaan tehtiin useita uuden perustuslain voimaantulosta johtuvia tarkistuksia myös muuhun lainsäädäntöön. Oikeusministeriö on seurannut ja koordinoinut uuden perustuslain täytäntöönpanoa sekä avustanut muita ministeriöitä niiden hallinnonalaan kuuluvien lainsäädäntötarkistusten valmistelussa. Oikeusministeriössä laadittiin keväällä 2001 ensimmäinen seurantaraportti perustuslakiuudistuksen toimeenpanosta. Syyskuussa 2001 oikeusministeriö asetti työryhmän laatimaan selvitystä perustuslain toimeenpanosta. Työryhmän mietintö valmistui marraskuussa 2002, jonka jälkeen hallitus antoi asiasta eduskunnalle selvityksen pääministerin ilmoituksen (PI 4/2002 vp) muodossa. Perustuslain seurantatyöryhmän toimeksiannosta laadittiin myös neljä erillisselvitystä eräistä keskeisistä asiakokonaisuuksista.

6. Aikataulu

Perustuslain tarkistamista koskeva hallituksen esitys annetaan eduskunnalle syysistuntokaudella 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

Hankkeella ei ole sanottavia taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM 19/41/2003

OM 005:00/2001

1.2 KANSALAISTEN OSALLISTUMISEN EDISTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on laatia arviomuistio kansanäänestyksen mahdollisista kehittämistarpeista sekä katsaus muiden pohjoismaiden demokratia-hankkeista viime vuosikymmeniltä ja niiden merkityksestä Suomen kannalta. Lisäksi laaditaan selvitys valtiollisesta kansanaloitteesta. Selvitysten pohjalta päätetään myöhemmin tarvittavista jatkotoimista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Selvitys perustuslakiuudistuksen toimeenpanosta. Oikeusministeriön työryhmämietintö 2002:7. Suksi, Markku, Kansanäänestys valtiollisen tason osallistumisen muotona. Vertaileva katsaus Euroopan maiden valtiosääntöjen pohjalta. Julkaisussa Oikeusministeriön työryhmämietintö 2002:8, s. 15-80.

Martikainen, Tuomo — Wass, Hanna, Äänettömät yhtiömiehet. Tutkimus osallistumisesta vuosien 1987 ja 1999 eduskuntavaaleihin. Tilastokeskus, Vaalit 2002:1.

3. Keskeinen sisältö

Perustuslakiuudistuksessa säilytettiin säännökset neuvoo-antavan kansanäänestyksen mahdollisuudesta entisellään. Tuolloin ei pidetty mahdollisena arvioida kokonaisvaltaisesti sääntelyn toimivuutta ja kehittämistarpeita ainoastaan yhden, Suomen liittymisestä Euroopan

unioniin järjestetyn kansanäänestyksen perusteella. Valtiollista kansanaloitetta Suomessa ei ole. Kansanäänestysinstituutio on ollut viime vuosina huomion kohteena useissa Euroopan maissa. Perustuslain seurantatyöryhmä katsoikin, että perustuslain ratkaisuja kansalaisten suoran osallistumisen mahdollisuuksista valtiollisella tasolla tulisi arvioida uudelleen pitkällä aikavälillä myös Suomessa ja että asiasta tulisi käynnistää lisäselvitykset lähitulevaisuudessa.

Muissa pohjoismaissa, erityisesti Ruotsissa, on kuluneina vuosikymmeninä ollut useita demokratia-hankkeita ja laadittu laajoja valta-tutkimuksia. Suomessa ei ole ollut vastaavia hankkeita. Pohjoismaisen aineiston läpikäyminen kotimaisten kehittämisspyrkimysten näkökulmasta on tarpeen.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Aarnio, Eero J., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7694

Nordenstreng, Laura, tutkija, oikeusministeriö, p. 1606 7696

5. Taustatietoja

Suomen valtiollinen järjestelmä perustuu edustukselliseen demokratiaan, joka saa merkittävää täydennystä muista kansalaisten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksista, kuten neuvoo-antavasta kansanäänestyksestä. Viimeaikaisessa keskustelussa on korostunut voimakkaasti tarve kehittää ja tehostaa kansalaisten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia eri muodoissaan. Keskustelun taustalla on yhtäältä huoli kansalaisten äänestysaktiivisuuden laskusta sekä pyrkimys säilyttää kansalaisten luottamus poliittista päätöksentekojärjestelmää ja hallintoa kohtaan ja toisaalta tavoite kehittää uusia kansalaisten vaikutus- ja toimintatapoja.

Kansalaisten osallistumismahdollisuuksia ja niiden kehittämistä on viime aikoina arvioitu useassa eri yhteydessä niin Euroopan unionissa ja sen jäsenvaltioissa kuin eräissä muissa kansainvälisissä järjestöissä. Suomessa on kiinnitetty huomiota kansalaisten osallistumiseen sekä keskushallinnossa (Keskushallintohankkeen Kuule kansalaista -osahanke) että kunnallishallinnossa (ns. Osallisuus-hanke, Valtioneuvoston selonteko kansalaisten suoran osallistumisen kehittymisestä VNS 1/2002 vp). Valtionhallinnon viestintää pyritään tehostamaan osallistumisen edellytysten parantamiseksi (Valtionhallinnon viestintä 2000-luvulla. VNK julkaisu 2001/5). Kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia on parannettu myös lainsäädännöllä (esim. julkisuus- ja ympäristölainsäädäntö).

Nykyiset perustuslain säännökset neuvoo-antavasta kansanäänestyksestä pohjautuvat kansanäänestyskomitean mietintöön vuodelta 1983 (KM 1983:25).

Pääministeri Matti Vanhasen hallitusohjelmaan sisältyy kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelma. Sen painopiste on kuitenkin edustuksellisen demokratian kehittämisessä.

6. Aikataulu

Selvitykset valmistuvat vuoden 2004 aikana.

7. Taloudelliset vaikutukset

Hankkeella ei ole välittömiä taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM 2/012/2002

1.3 SUHTEELLISUUDEN TOTEUTUMINEN EDUSKUNTAVAALEISSA

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on selvittää kysymykset suhteellisuuden toteutumisessa eduskuntavaaleissa olevista ongelmista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Vaalitoimikunta 2000:n mietintö (KM 2001:8)

Yhteenvedo puolueiden kannanotoista 21.2.2002

Muistio ”Suhteellisuuden parantaminen eduskuntavaaleissa” 10.6.2002

Muistio ”Eduskuntavaalien suhteellisuuden parantaminen” 14.10.2002

3. Keskeinen sisältö

Vaalitoimikunta 2000 tutki viittä erilaista suhteellisuuden parantamismallia, mutta ei päässyt yksimielisyyteen siitä, minkä mallin avulla suhteellisuuden parantaminen tulisi toteuttaa. Se kannatti kuitenkin asian jatkovalmistelua.

Toimikunnan mietinnöstä saatiin lausunnot kymmeneltä puoluekisteriin merkityltä puolueelta. Puolueiden kannat hajosivat merkittävästi. Puolueilta, maakuntien liitoilta, Suomen Kuntaliitolta ja Sitoutumattomat ry:ltä pyydettiin lausuntoa 10.6.2002 päivätystä muistiosta, jossa esiteltiin neljä eri mallia suhteellisuuden parantamiseksi. Lausunnoissa esitetyt kannat hajaantuivat edelleen merkittävästi.

Asia oli sittemmin esillä hallituksen iltakoulussa 16.10.2002, jossa sitä käsiteltiin uuden 14.10.2002 päivätyn muistion pohjalta. Kun yksimielisyyttä ei voitu saavuttaa, asian jatkovalmistelusta päätettiin toistaiseksi luopua.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Aarnio, Eero J., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7694

Jääskeläinen, Arto, neuvotteleva virkamies, vaalijohtaja, oikeusministeriö, p. 1606 7572

5. Taustatietoja

Eduskunnan vastaukseen hallituksen esitykseen HE 48/1998 vp sisältyvä lausuma, eduskunnan vastaukseen EV 262/1998 vp hallituksen esitykseen HE 1/1998 vp sisältyvä lausuma, Paavo Lipposen II hallituksen ohjelma, perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 5/1998 vp, PeVL 32/1998 vp.

Hanke liittyy pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelmaan sisältyvään kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelmaan.

6. Aikataulu

Hankkeen jatkovalmistelusta päätetään vuoden 2003 aikana.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 5/51/2002

OM0077:00/06/06/2000

1.4 EU:N VAALISÄÄDÖKSET JA SEN VAIKUTUKSET KANSALLISEEN VAALILAINSÄÄDÄNTÖÖN

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriön asiantuntijat avustavat Suomen edustajia neuvoston yleisten asioiden työryhmässä käsiteltäessä Euroopan unionissa vireillä olevia europarlamenttivaaleja ja Euroopan parlamentin jäsenten asemaa koskevia asioita. Sitä mukaa kuin asioissa päädytään ratkaisuun, joka edellyttää Suomen lainsäädännön muutoksia, käynnistetään muutosten valmistelutyö.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Euroopan parlamentin päätöslauselma 15.7.1998 (A4-0212/98)

Euroopan parlamentin päätöslauselma 3.12.1998 (A4-0426/98)

Euroopan parlamentin päätöslauselma 4.6.2003 (A5-0193/2003)

3. Keskeinen sisältö

EY:n vaalisäädöksen uudistamiseen ja EP:n ohjesäännön antamiseen liittyvät lainvalmistelutehtävät.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Aarnio, Eero J., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7694

Jääskeläinen, Arto, neuvotteleva virkamies, vaalijohtaja, oikeusministeriö, p. 1606 7572

5. Taustatietoja

Europarlamenttivaaleja koskevat säännökset sisältyvät Suomessa vaalilakiin (714/1998). Ns. kaksoismandaatin haittavaikutusten ehkäisemisestä on säädetty Suomen perustuslain 28 §:n 1 momentissa. Lakiin Suomesta Euroopan parlamenttiin valitun edustajan palkkiosta ja eläkkeestä (1184/1994) sisältyvät Euroopan parlamentin jäsenten palkkiota ja eläkettä koskevat säännökset.

Euroopan parlamentti teki päätöslauselmallaan 15.7.1998 (A4-0212/98) esityksen *säädökseksi edustajien valitsemisesta Euroopan parlamenttiin yleisillä, välittömällä vaaleilla kaikille jäsenvaltioille yhteisten periaatteiden mukaisesti*.

Esitys perustui Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 190 artiklan 4 kohtaan. Annettavan säädöksen tarkoitus oli korvata voimassa oleva vuodelta 1976 oleva EY:n vaalisäädös.

Yli neljä vuotta kestäneen valmistelun jälkeen neuvosto muutti vaalisäädöstä päätöksillään 25.6. ja 23.9.2002 päättäen samalla vuoden 1976 vaalisäädöksen uudesta konsolidoidusta sisällöstä.

Suomen lainsäädännön kannalta päätös merkitsee tarvetta muuttaa vaalilain 164 §:ään sisältyvää Euroopan parlamentin jäsenyyden kanssa yhteensopimattomien toimien listaa. Listaan tulevat päätöksen mukaan lisättäviksi Euroopan yhteisöjen ensimmäisen asteen tuomioistuimen tuomarin, julkisasiamiehen ja kirjaajan toimet, Euroopan keskuspankin johtokunnan jäsenen toimi ja Euroopan yhteisöjen oikeusasiamiehen toimi. Lisäksi listaan tulee tehdä eräitä muita, lähinnä teknisiä muutoksia.

Päätöslauselmallaan 3.12.1998 Euroopan parlamentti on tehnyt esityksen *Euroopan parlamentin jäsenten ohjesäännöksi*. Päätöslauselmallaan 5.5.1999 parlamentti on vahvistanut uudelleen esityksensä, ja vuoden 1999 kesäkuun europarlamenttivaaleissa valittu uusi

parlamentti on puolestaan vahvistanut esityksen päätöslauselmallaan 27.10.1999. Ohjesäännön keskeinen sisältö koski Euroopan parlamentin jäsenten palkkio-, eläke- ja muiden taloudellisten etuuksien uudelleen järjestelyä.

Esitys perustuu perustamissopimuksen 190 artiklan 5 kohtaan. Euroopan parlamentti voi vahvistaa ohjesäännön saatuaan komission lausunnon ja neuvoston yksimielisen suostumuksen. Joulukuussa 2000 sopimuskohtaa muutettiin Nizzan päätöksellä siten, että neuvoston päätöksen tekemiseen riittää määräenemmistö päätös. Parlamentin jäsenten palkkioiden ja eläkkeiden verotuksesta päätetään kuitenkin vastaisuudessakin neuvostossa yksimielisesti.

Asia on ollut valmisteltavana yleisten asiain työryhmässä. Asiassa ei ole kuitenkaan voitu edetä, kun Euroopan parlamentti ei ole hyväksynyt neuvoston esittämiä muutoksia ohjesääntöön, vaan on päinvastoin kesäkuussa 2003 päättänyt uudesta omasta ehdotuksestaan ohjesääntöksi, joka monissa keskeisissä kohdissa poikkeaa olennaisesti neuvoston ehdotuksesta. Vuoropuhelu parlamentin ja neuvoston välillä kuitenkin jatkuu ja asian käsittely jatkuu myös yleisten asiain työryhmässä.

6. Aikataulu

Vaalisäädöksen hyväksymistä ja lakia sen voimaan saattamisesta sekä vaalilain muutoksia koskeva hallituksen esitys (HE 27/2003 vp) on annettu eduskunnalle kevädistuntokaudella 2003, ja sen eduskuntakäsittely ajoittuu syysistuntokaudelle 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

EU/240998/0627

EU/070199/0021

1.5 NAAMIOITUMINEN MIELENOSOITUKSESSA

1. Tavoite ja tehtävät

Mielenosoitusten järjestämisestä ja niihin osallistumisesta säädetään kokoontumislaisissa (530/1999). Osallistuminen mielenosoitukseen naamioituneena ei ole nykyisin kiellettyä. Hankkeen tavoitteena on laatia arviomuistio, jossa selvitetään sääntelytilannetta erityisesti muissa pohjoismaissa sekä arvioidaan naamioitumista koskevaa sääntelytarvetta ja -tapaa. Arviomuistion pohjalta päätetään myöhemmin tarpeellisista jatkotoimista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Lakialoite 164/2002 vp

3. Keskeinen sisältö

Viimeaikaisten käytännön kokemusten mukaan on ollut havaittavissa, että joissakin mielenosoituksissa on naamioituneena (kasvot peitettynä) esiintymistä saatettu käyttää rikoksentehtäjäkohtaisiin pelkästään tunnistamisen estämiseksi. Joidenkin osanottajien naamioituminen on myös voinut johtaa alkujaan rauhanomaisten ja laillisin menettelyin etenevien mielenosoitusten ”kaappaamiseen”. Eräissä Euroopan valtioissa on naamioituminen kokoontumisissa kielletty lainsäädännössä. Vuonna 1999 kokoontumislakia säädettäessä edellä mainittuja ongelmia ei ollut vielä näköpiirissä eikä asian sääntelyä pidetty tuolloin perusteltuna.

Tilanne on kuitenkin nopeasti muuttunut, vaikkei Suomessa olekaan vielä kokemuksia laajoiksi mellakoiksi kääntyneistä mielenosoituksista. Vuoden 2002 valtiopäivillä tehtiin lakialoite naamioitumisen kieltämisestä järjestyslaissa (LA 164/2002 vp, ed. Petri Salo ym.). Asian sääntelyn selvittäminen myös Suomessa on tarpeen.

4. Organisointi

Valmistelija:

Hannula, Ilari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7724

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Arviomuistio valmistuu vuoden 2003 syksyllä.

7. Taloudelliset vaikutukset

Hankkeella ei ole sanottavia taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

2. HALLINTOMENETTELY JA HALLINTOLAINKÄYTTÖ

2.1 HALLINTOLAIN TÄYTÄNTÖÖNPANO – TARVITTAVAT LAINSÄÄDÄNTÖMUUTOKSET, KOULUTUS, TIEDOTUS JA SEURANTA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on hallintolain täytäntöönpanemiseksi huolehtia siitä, että muu hallinto-oikeudellinen lainsäädäntö muutetaan ensi vaiheessa teknisesti ja pitemmällä aikavälillä myös sisällöllisesti vastaamaan hallintolakia. Tarkoituksena on, että hallintolaista poikkeavia säännöksiä olisi mahdollisimman vähän.

Hallintolain täytäntöönpanoon kuuluu myös huolehtiminen hallintolain edellyttämästä tiedotuksesta, koulutuksesta ja seurannasta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hallituksen esitys eräiden hallintoasian käsittelyä koskeviin yleislakeihin viittaavien säännösten tarkistamisesta oikeusministeriön ja sisäasiainministeriön hallinnonaloilla

3. Keskeinen sisältö

Oikeusministeriö huolehtii hallintolain koulutuksesta yhdessä koulutuksesta vastaavien yhteistyötahojen kanssa. Oikeusministeriö huolehtii hallintolain edellyttämästä tiedotuksesta käyttäen tehokkaita ja helposti saavutettavia tiedotustapoja.

Oikeusministeriö huolehtii muiden hallinnonalojen kanssa neuvotellen siitä, että muiden ministeriöiden hallinnonaloilla tehdään tarvittavat lainsäädäntömuutokset. Oikeusministeriö seuraa ja yhteensovittaa lainsäädäntömuutosten sisältöä.

Oikeusministeriö organisoii hallintolain seurannan siten, että seuraavan vaalikauden loppupuolella voidaan informoida eduskuntaa hallintolain täytäntöönpanosta.

4. Organisointi

Hallintolain täytäntöönpanosta ja seurannasta huolehditaan virkatyönä yhteistyössä muiden tahojen kanssa.

Valmistelijat:

Keravuori, Marietta, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 1606 7707

5. Taustatietoja

Oikeusministeriö on 6.6.2003 pyytänyt ministeriöiltä 15.9.2003 mennessä ilmoituksen suunnitelmista tarkistaa oman hallinnonalansa lainsäädäntöä.

6. Aikataulu

Koulutus on aloitettu syksyllä 2002 ja sitä jatketaan tarpeen mukaan.

Tiedotus aloitetaan syksyllä 2003.

Kiireellisiä ja välttämättömiä muutoksia edellyttävät hallituksen esitykset annetaan eduskunnalle syksyllä 2003 ja saatetaan voimaan yhtä aikaa hallintolain kanssa vuoden 2004 alusta. Muut lainsäädäntömuutokset toteutetaan mahdollisuuksien mukaan kuluva vaalikauden aikana.

Seurantaorganisointi aloitetaan syksyllä 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 13/41/2003

2.2 JULKISOIKEUDELLISIA SAAMISIA KOSKEVAN YLEISEN HALLINTO-OIKEUDELLISEN LAINSÄÄDÄNNÖN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Arvioidaan tarvetta laatia hallituksen esitys, joka koskee julkisoikeudellisten saatavien vanhentumista, korkoa ja kuittausta sekä perusteettoman edun palautusta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriössä virkatyönä suoritettuja selvityksiä aihealueesta 1980-luvulta alkaen. Hallintolakihankkeen asiakirjat.

3. Keskeinen sisältö

Viime vuosina on uudistettu muun ohella korkolainsäädäntöä ja vanhentumislainsäädäntöä sekä tehty merkittäviä muutoksia ulosottolainsäädäntöön. Julkisoikeudellisten saamisten osalta on merkittävästi uudistettu lähinnä vain harkinnanvaraisia valtionavustuksia koskevaa lainsäädäntöä. Muiden julkisoikeudellisten saamisten oikeudelliset peruskysymykset, kuten saatavan vanhentumissääntely, korkoseuraamukset, kuittausedellytykset sekä perusteettoman edun palauttamista koskeva sääntely on voimassa olevassa lainsäädännössä säännelty epäyhtenäisesti ja puutteellisesti.

Lainsäädännön uudistuksella pyritään ratkaisemaan näitä kysymyksiä oikeusjärjestyksen jo tapahtuneeseen kehittämistyöhön soveltuvalla tavalla sekä ottaen huomioon julkisoikeudellisiin saamisiin liittyvät erityissääntely- ja oikeusturvatarpeet.

4. Organisointi

Ensi vaiheessa laaditaan virkatyönä arviomuistio, jonka pohjalta päätetään jatkotoimista.

Valmistelija:

Keravuori, Marietta, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 1606 7707

5. Taustatietoja

Julkisoikeudellisten saamisten erityiskysymykset erotettiin hallintolakia valmisteltaessa myöhemmin mahdollisesti toteutettavaksi hankkeeksi.

6. Aikataulu

Tavoitteena on laatia asiasta arviomuistio keväällä 2004.

7. Taloudelliset vaikutukset

Taloudellisia vaikutuksia ei voida täsmentää tässä vaiheessa.

8. Muut tiedot

2.3 JULKISEN NOTAARIN TEHTÄVIEN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Yhtenäistää ja kehittää julkisen notaarin tehtäviä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Julkisen notaarin tehtävien kehittämistyöryhmän asettamispäätös 4.10.2002.

Julkisen notaarin tehtävien kehittäminen, Lausunnot ja selvityksiä 2003:8

3. Keskeinen sisältö

Laatia suositusluontoinen käsikirja julkisen notaarin tehtävistä ja tarvittaessa tehdä ehdotuksia julkisen notaarin tehtävien kehittämiseksi.

4. Organisointi

Työryhmä, jonka kokoonpano on seuraava:

Puheenjohtaja: Maaria Leskelä, hallitussihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 9381

Sihteeri: Hannu Mäkelä, kehittämispäällikkö, sisäasiainministeriö

Jäsenet: Raija Ahvamaa, henkikirjoittaja, Turun maistraatti

Harri Kangas: kihlakunnan nimismies, Heinolan kihlakunnanvirasto

Peter Oljemark, henkikirjoittaja, Helsingin maistraatti

5. Taustatietoja

Julkisella notaarilla on julkisesta notaarista annetun lain (287/1960) sekä useissa laeissa annettujen erillisten säännösten mukaan hyvin monenlaisia tehtäviä ja käytännössä on todettu, että menettelyt niiden hoitamisessa vaihtelevat eri maistraateissa. Tästä syystä käytäntöjä tulisi saada yhtenäistettyä. Lisäksi julkisen notaarin tehtävien kehittämiseen saattaa olla tarvetta muutenkin muun muassa kansainvälistymisestä ja siihen liittyvästä asiakkaiden palvelutarpeesta sekä sähköisen asioinnin lisääntymisen vuoksi.

6. Aikataulu

Työryhmän määräaika on päättynyt 31.3.2003. Mietintö on lausuntokierroksella, määräaika 19.9.2003. Jatkotoimista ja aikataulusta päätetään tämän jälkeen.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

2.4 UHKASAKKOLAINSÄÄDÄNNÖN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Uhkasakkolain (1113/1990) mukaan uhkasakon asettanut viranomainen voi tuomita uhkasakon maksettavaksi.

Hankkeessa on tavoitteena selvittää, voidaanko hallinnossa käytettävien uhkasakkojen tuomitsemistoiminta keskittää hallintoviranomaisten sijasta hallintotuomioistuimiin, jolloin päätöksenteko saatettaisiin jo ensi asteessa hallintolainkäytön piiriin. Tavoitteena on lisäksi tarkistaa uhkasakkolain ja erityislainsäädännön väliset suhteet ristiriitaisten ja tarpeettomien säännösten karsimiseksi.

Hankkeesta laaditaan arviomuistio, koska hankkeen vaikutukset ulottuvat eri hallinnonaloille. Jatkotoimista päätetään saadun palautteen perusteella.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Viranomaisten menettely harkittaessa uhkasakon tuomitsemista on hallintomenettelyä, jonka oikeusturvatakeet eivät ole niin kattavia kuin hallintolainkäytössä. Hallintolainkäyttölakiin (586/1996) sisältyvät muun ohella säännökset asianosaisen oikeudesta suullisen käsittelyyn ja todistajien välittömästä kuulemisesta. Näitä menettelytapoja, jotka eivät ole hallintoviranomaisen käytettävissä, voitaisiin käyttää hallintotuomioistuimen tuomitessa uhkasakon maksettavaksi.

Erityislainsäädännön perusteella uhkasakon asettamis- ja tuomitsemistoimivalta voi kuulua hyvin erityyppisille viranomaisille aina ministeriöistä kunnallisiin viranomaisiin saakka. Käytetystä viittaamistavasta ja erityissääntelystä riippuen uhkasakon tuomitsemista koskevasta päätöksestä valitetaan ensi asteena joko hallinto-oikeuteen tai korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Useimmissa tapauksissa muutoksenhakutie on kaksiportainen.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt lausunnossaan 5/1997 vp huomiota siihen, että kielto valittaa erikseen uhkasakon asettamista koskevasta päätöksestä on hallitusmuodon 16 §:n (nykyisen perustuslain 21 §:n) vastainen. Erityislainsäädäntöön sisältyy lukuisia vastaavia kieltoja.

4. Organisointi

Hanketta valmistellaan virkatyönä.

Valmistelija:

Siitari-Vanne, Eija, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7674
(virkaavana 1.3. - 31.12.2003)

5. Taustatietoja

Hanke liittyy hallintolainkäyttöjärjestelmän yleiseen kehittämiseen.

6. Aikataulu

Arviomuistio valmistuu vuonna 2004.

7. Taloudelliset vaikutukset

Hankkeella ei ole välittömiä taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

2.5 OIKEUDENKÄYNNIN JULKISUUS HALLINTOLAINKÄYTÖSSÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on uudistaa hallintolainkäytössä sovellettavat oikeudenkäynnin julkisuutta koskevat säännökset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeudenkäynnin julkisuus hallintolainkäytössä (Oikeusministeriön työryhmämietintö 2003:8).

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän mietintö sisältää ehdotukset diaarin, päätöksen ja muiden asiakirjojen julkisuudesta, suullisen käsittelyn julkisuudesta sekä menettelystä julkisuusasian käsittelyssä. Työryhmä on myös tarkastellut erilaisiin lainsäädäntötekniisiin vaihtoehtoihin liittyviä näkökohtia.

Työryhmän ehdotusten tavoitteena on lainsäädäntö, joka turvaa hallintotuomioistuinten päätösten ja niiden perustelujen julkisuuden mahdollisimman laajasti ja ratkaisee julkisuuden ja yksityisyyden suojan välisen ristiriidan asianosaisen oikeusturvan takaavalla tavalla.

4. Organisointi

Valmistelua varten asetettiin 18.12.2002 työryhmä, jonka mietintö valmistui 30.6.2003 (oikeusministeriön työryhmämietintö 2003:8). Mietintö on lausuntokierroksella, jonka määräaika päättyy 30.9.2003.

Valmistelija:

Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7692

5. Taustatietoja

Hanke on osa laajempaa oikeudenkäynnin julkisuus -hanketta, jossa on tarkoituksena valmistella säännökset oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa ja hallintolainkäytössä.

6. Aikataulu

Lausuntokierroksen jälkeen laaditaan lausunnoista yhteenveto ja päätetään lähemmin jatkovalmistelun aikataulusta. Tavoitteena on antaa asiaa koskeva hallituksen esitys vuonna 2004.

7. Taloudelliset vaikutukset

Hankkeella ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM 38/41/2002

OM030:00/2002

2.6 TOIMEENTULOTURVAN MUUTOKSENHAKUJÄRJESTELMÄN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on kehittää toimeentuloturva-asioiden (sosiaalivakuutus- ja sosiaaliavustusasioiden) muutoksenhakujärjestelmää kokonaisuutena, johon kuuluvat muutoksenhaun eri vaiheet.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimeentuloturvan muutoksenhaku. Toimeentuloturvan muutoksenhakukomitean mietintö. KM 2001:9.

Vakuutusosoikeuden organisaation uudistaminen. Työryhmän ehdotus 14.9.2001.

3. Keskeinen sisältö

Toimeentuloturvan muutoksenhakukomitean ehdotuksen mukaan kaikissa sosiaalivakuutus- ja sosiaaliavustusasioissa olisi kaksiasteinen muutoksenhakujärjestelmä, jossa ensimmäisenä valitusasteena toimisivat muutoksenhakulautakunnat ja toisena valitusasteena vakuutusosoikeus.

Komitean ehdotuksen mukaan muutoksenhakulautakuntia olisi neljä: eläketurvan muutoksenhakulautakunta, toimeentuloturvan muutoksenhakulautakunta, työttömyysturvan muutoksenhakulautakunta ja tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunta.

4. Organisointi

Valmistelija:

Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7692

5. Taustatietoja

Muutoksenhakua toimeentuloturva-asioissa on selvitetty myös hallintotuomioistuintoimikunnassa (Alueelliset hallinto-oikeudet. KM 1997:4), selvitysmies Pentti Arajärven muistiossa (Toimeentuloturva koskevan lainsäädännön selkeyttäminen. STM:n monisteita 1998:17) sekä oikeusministeriön toimeksiannosta Tampereen yliopiston julkisoikeuden laitoksella laaditussa selvityksessä (Juha Salomaa: Toimeentuloturvaetuuksien muutoksenhakujärjestelmä. Tampereen yliopisto 1998).

6. Aikataulu

Komitean ehdotusten pohjalta on valmisteltu uusi vakuutuslainsäädäntö (132/2003), joka tuli voimaan 1.5.2003. Uudessa vakuutuslainsäädäntössä säädetään vakuutuslainsäädäntöä osastoista, henkilöstöstä ja ratkaisukokoonpanoista eri asiaryhmissä sekä lainvoimaisen päätöksen poistamisesta ja purkamisesta.

Muutoksenhakulautakuntien osalta uudistuksen yksityiskohtainen valmistelu edellyttää jatkotyötä useilla hallinnonaloilla. Muutoksenhakulautakuntien uudistaminen tulee aikanaan vaikuttamaan myös vakuutuslainsäädäntöä koskevaan sääntelyyn. Toteuttamisaikataulua on lähemmin arvioitava jatkotyössä.

7. Taloudelliset vaikutukset

Kokonaisuutena arvioiden uudistuksella ei välittömästi ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia, mutta muutokset on otettava vastaisuudessa huomioon valitusviranomaisten voimavaroja tarkasteltaessa.

8. Muut tiedot

OM0768:00/06/06/1999

2.7 MENETTELY TYÖKYVYTTÖMYYSELÄKETTÄ JA TAPATURMA- VAKUUTUSTA KOSKEVIEN VALITUSTEN KÄSITTELYSSÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on kartoittaa valitusten käsittelyssä noudatettavan menettelyn mahdollisia tarkistamistarpeita asianosaisen oikeusturvan näkökulmasta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Selvityksen tekeminen oikeusturvan toteutumisesta työkyvyttömyyseläkettä ja tapaturmavakuutusta koskevien valitusten käsittelyssä. Muistio 20.5.2002/AM.

3. Keskeinen sisältö

4. Organisointi

Selvityksen tekijä:

Sakslin, Maija, vastaava tutkija, oikeustieteen lisensiaatti

Lisätietoja antaa:

Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7692

5. Taustatietoja

Oikeusministeriö on 27.5.2002 määrännyt vastaava tutkija, oikeustieteen lisensiaatti Maija Sakslinin suostumuksensa mukaisesti toimimaan asiantuntijana tehtävään laatia selvitys perusoikeuksien ja oikeusturvan toteutumisesta työkyvyttömyyseläkettä ja lakisääteistä tapaturmavakuutusta koskevien valitusten käsittelyssä.

6. Aikataulu

Tarkoituksena on, että selvitys luovutetaan oikeusministeriölle syyskuussa 2003. Tämän jälkeen päätetään jatkotoimista.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 3/41/2003

2.8 HALLINTOLAINKÄYTÖN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on arvioida hallintolainkäytön toimivuutta, ongelmia ja kehittämistarpeita.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hallintolainkäytön kehittämistarpeita. Hallintolainkäytön horisontaaliryhmän väliraportti 1.5.2000.

Hallintolainkäytön kehittäminen. Hallintolainkäytön horisontaaliryhmän loppuraportti 30.11.2001.

Korkeimman hallinto-oikeuden esitys valtioneuvostolle hallintolainkäyttöä koskevan lainsäädännön muuttamiseksi 10.3.2003

3. Keskeinen sisältö

Kehittämishanke käsittää useita osakysymyksiä:

- hallintolainkäytön organisatorinen kehittäminen (erillisten muutoksenhakuelinten asema, muutoksenhaun hajauttaminen kaikille hallinto-oikeuksille, KHO:n asema muutoksenhakuelimenä)
- hallintolainkäyttölain prosessuaalisten säännösten kehittäminen
- oikeuskeinot viranomaisen passiivisuutta vastaan.

Tässä yhteydessä selvitetään myös oikaisuvaatimusmenettelyä koskevien yleisten säännösten tarve.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Niemivuo, Matti, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö, p. 1606 7690

Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7692

Halila, Leena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7674

Suviranta, Outi, OTT, Suomen Akatemia

5. Taustatietoja

Hallintolainkäyttölaki (586/1996) tuli voimaan 1.12.1996. Laki perustuu oikeusministeriössä valmisteltuun hallituksen esitykseen 217/1995 vp laiksi hallintolainkäytöstä ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi. Hallintolainkäytön horisontaaliryhmän loppuraportti valmistui marraskuussa 2001.

Korkein hallinto-oikeus on 10.3.2003 tehnyt valtioneuvostolle esityksen hallintolainkäyttöä koskevan lainsäädännön muuttamiseksi. Esityksestä on laadittu oikeusministeriössä arviomuistio.

Korkeimman hallinto-oikeuden esitys ja oikeusministeriön arviomuistio on 24.4.2003 lähetetty lausuntokierrokselle, jonka määräaika päättyi 30.6.2003. Lausunnoista laaditaan yhteenveto oikeusministeriössä. Jatkotyöstä päätetään yhteenvedon valmistuttua.

Pääministeri Matti Vanhasen hallitusohjelman mukaan oikeussuojajärjestelmän toimivuus maankäyttö- ja rakennusasioissa arvioidaan sekä selvitetään mahdollisuudet lainmuutoksin ja muin keinoin vähentää tarvetta valituksiin ja nopeuttaa valitusten käsittelyä.

6. Aikataulu

Julkaisu ”Kysymyksiä hallinnon oikeusturvajärjestelmän kehittämisestä” valmistuu kevään 2004 aikana. Se liittyy oikeusministeriön julkaisuun ”Oikeuspolitiikan strategia ja kehitysnäkymiä vuosiksi 2003 - 2012.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM0587:0/6/1/1999

3. JULKISUUS JA TIETOSUOJA

3.1 JULKISUUSLAINSÄÄDÄNNÖN TÄYTÄNTÖÖNPANON SEURANTA

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on selvittää julkisuus- ja salassapitolainsäädännön kokonaisuudistuksen (621-699/1999) täytäntöönpanoa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Eduskunnan hallintovaliokunnan mietintö (HaVM 31/1998 vp) sekä eduskunnan vastaus (EKV 303/1998).

3. Keskeinen sisältö

Eduskunta edellytti julkisuuslainsäädännön kokonaisuudistusta säädettäessä, että uudistuksen täytäntöönpanoa seurataan. Seurannan avulla kerätään tietoja lainsäädännön soveltamisesta ja toimivuudesta käytännössä mm. oikeus- ja hallintokäytännön kartoituksen avulla.

4. Organisointi

Uudistuksen vaikutuksien arvioimiseksi tuotetaan erillisselvityksiä, joista merkittävin osa laaditaan Oikeuspoliittisessa tutkimuslaitoksessa. Seurannan tukena toimii yhteistyöryhmä:

Puheenjohtaja: Vararehtori Teuvo Pohjolainen (Joensuun yliopisto)

Jäsenet:

Professori Timo Konstari (Helsingin yliopisto)

Johtaja Lea Mäntyniemi (Vakuutusyhtiöiden keskusliitto)

Yksikön päällikkö Kaija Majoinen (Suomen Kuntaliitto)

Tiedottaja Paula Grönlund (valtioneuvoston kanslia, tiedotusyksikkö)

Toimittaja Olli Ainola (Yleisradio)

Professori Jyrki Tala (Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos)

Hallitusneuvos Miliza Vasiljeff (valtiovarainministeriö, hallinnon kehittämisosasto)

Hallintoneuvos Pirkko Ignatius (korkein hallinto-oikeus)

Lainsäädäntöneuvos Anna-Riitta Wallin (oikeusministeriö)

Sihteereinä toimivat lainsäädäntöneuvos Leena Vettenranta oikeusministeriöstä sekä tutkija

Christa Salovaara Oikeuspoliittisesta tutkimuslaitoksesta.

Valmistelijat:

Wallin, Anna-Riitta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7693

Vettenranta, Leena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7695

5. Taustatietoja

Julkisuus- ja salassapitolainsäädäntö on uudistettu kokonaan säätämällä uusi viranomaisten toiminnan julkisuutta koskeva laki (621/1999) ja siihen liittyvä muu lainsäädäntö (622-699/1999), jotka tulivat voimaan 1.12.1999. Lain aiheuttamat muutokset tietojärjestelmiin on tehtävä viiden vuoden kuluessa lain voimaantulosta (L 638/2000).

Uudessa laissa otetaan huomioon, että julkisuusperiaatteen mukainen tiedonsaantioikeus on säädetty perusoikeudeksi. Viranomaisilla on velvollisuus edistää tiedon saamista viranomaisten asiakirjoista. Laissa on yleiset säännökset salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta.

Eduskunta edellytti uudistukseen kuuluvia lakeja hyväksyessään, että hallitus tarkkaan seuraa uudistuksen tavoitteiden toteutumista sekä uuden lainsäädännön soveltamista ja toimivuutta sekä antaa eduskunnalle uudistuskokonaisuutta koskevan seikkaperäisen selonteon viimeistään vuoden 2003 aikana.

6. Aikataulu

Seurantaan liittyvien selvitysten on määrä olla valmiita viimeistään 31.8.2003 mennessä.

Selonteko valmistellaan niin, että se voidaan antaa syysistuntokaudella 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 4359/41/2001

OM 034:00/2001

3.2 MAKSUPERUSTEET JULKISUUTTA TOTEUTETTAESSA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on yhdenmukaistaa maksujen perusteita annettaessa asiakirjoja ja tietoaaineistoja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain perusteella.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän tehtävänä on selvittää, mitä hinnoitteluperiaatteita sovelletaan valtionhallinnossa pantaessa täytäntöön viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999) sekä miten sovellettava hinnoittelu vastaa julkisuuslainsäädännön kokonaisuudistuksen valmistelun tavoitteita. Työryhmän tulee lisäksi arvioida, mikä olisi tarkoituksenmukaisin keino toteuttaa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetyn tiedonsaannin maksullisuus valtionhallinnossa lakia säädettäessä suunnitellulla tavalla sekä tehdä ehdotuksensa asiasta.

4. Organisointi

Työryhmä:

Puheenjohtaja: Anna-Riitta Wallin, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7693

Jäsenet:

Hannu Taipale, lainsäädäntöneuvos, valtiovarainministeriö

Leena Vettenranta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7695

5. Taustatietoja

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaan jokaisella on oikeus saada kopio viranomaisen julkisesta asiakirjasta. Jos asiakirja on vain osittain salassa pidettävä, kopio on annettava asiakirjan julkisesta osasta. Julkisuuslakia valmisteltaessa lähtökohtana oli, että kopion antamisessa julkisuuslain perusteella on kysymys maksuperustelaisissa tarkoitetusta julkisoikeudellisesta suoritteesta, josta maksu määrätään omakustannusarvon mukaan.

Nyttemmin on käynyt ilmi, että valtion viranomaisten suoritustuotannon hinnoittelua koskevia maksuperustelain säännöksiä on sovellettu siten, että pääosassa maksuasetuksia tiedon antaminen asiakirjasta on luettu liiketaloudellisesti hinnoiteltaviin suoritteisiin. Näissä tapauksissa asiakirjojen kopiomaksut voivat muodostua suuremmiksi kuin julkisuuslakia säädettäessä tarkoitettiin.

6. Aikataulu

Mahdolliset muutokset julkisuuslakiin tehdään vuoden 2004 aikana.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 6/41/2001

3.3 LUOTTOTIETOLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on laatia luottotietoja koskeva lainsäädäntö, joka koskisi myös yrittäjien ja yhteisöjen luottotietoja.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Tehtävänä on selvittää yleisen luottotietolainsäädännön kehittämiseen liittyvien toimenpiteiden tarve sekä laatia hallituksen esityksen muotoon laadittu säädösehdotus. Sääntelyn tulee kattaa henkilöluottotiedot, yrityksiä koskevat luottotiedot ja yrityshenkilöitä koskevat luottotiedot. Lisäksi selvitetään, miten ns. positiivisten luottotietojen rekisteröintiä koskevaa sääntelyä voidaan kehittää ottaen huomioon ns. kulutusluottodirektiivin 87/102/ETY vireillä oleva kokonais-tarkistus sekä sen aikataulu.

4. Organisointi

Valmistelua varten on asetettu työryhmä.

Puheenjohtaja:

lainsäädäntöneuvos Anna-Riitta Wallin (oikeusministeriö)

Jäsenet:

lakimies Minna Helle (Akava); sijaisena 14.11.2002 alkaen lakimies Jaana Meklin
johtaja Antti Maijala (Teollisuus ja työnantajat)
lakimies Elli Myllylä (Suomen Pankkiyhdistys)
johtaja Lea Mäntyniemi (Vakuutusyhtiöiden keskusliitto)
ylitarkastaja Heikki Partanen (tietosuojavaltuutetun toimisto)
johtaja Anja Peltonen (Kuluttajavirasto)
asiamies Matti Räisänen (Kaupan keskusliitto)
johtava lakimies Tuula Sario (Suomen kuluttajaliitto)
johtaja Rauno Vanhanen (Suomen yrittäjät)

Sihteerit:

lainsäädäntöneuvos Leena Vettenranta, oikeusministeriö
ylitarkastaja Heikki Partanen, ylitarkastaja, tietosuojavaltuutetun toimisto

Pysyvä asiantuntija:

Matti Rudanko, professori, Helsingin kauppakorkeakoulu

Valmistelijat:

Wallin, Anna-Riitta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7693
Vettenranta, Leena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7695

5. Taustatietoja

Nykyisin on yksityiskohtaisemmin säädetty vain kuluttajan asemassa olevia henkilöitä koskevista luottotiedoista. Henkilötietolain (581/1999) soveltamisesta yrittäjinä tai muutoin yritys-elämässä toimiviin vallitsee erilaisia käsityksiä, ei ole.

6. Aikataulu

Työryhmän muistio uudistuksen suuntaviivoista annettiin maaliskuussa 2003. Siitä on kuultu eri tahoja. Työryhmän lopullisen mietinnön on määrä valmistua huhtikuun lopulla vuonna 2004. Työryhmä kuulee lausuntokierroksen jälkeen tapahtuvan valmistelun aikana eri asiantuntija- ja etutahoja tarkoituksena saavuttaa mahdollisimman laaja yksimielisyys uudistuksen konkreettisesta sisällöstä. Tämä voinee onnistuessaan merkitä sitä, että uudistusta koskeva hallituksen esitys on annettavissa kuluvan vaalikauden aikana.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 10/41/2002

OM 011:00/2002

3.4 SELVITYS VIRANOMAISTEN VÄLISTÄ TIETOJENVAIHTOA KOSKEVASTA LAINSÄÄDÄNNÖSTÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Julkisuus- ja salassapitolainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä voitiin vain rajoitetusti yhtenäistää salassa pidettävien tietojen luovuttamista viranomaisten välillä koskevia säännöksiä. Tarkoituksena on selvittää tarpeet ja mahdollisuudet säännellä erityisesti viranomaisten välisen tietojenvaihdon kehittämisestä keskitetyin yleissäännöksin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat**3. Keskeinen sisältö****4. Organisointi**

Valmistelija:

Wallin, Anna-Riitta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7693

5. Taustatietoja**6. Aikataulu**

Selvitys on tarkoitus käynnistää vuoden 2004 aikana.

7. Taloudelliset vaikutukset**8. Muut tiedot****3.5 VALTIONHALLINNON TIETOHALLINNON OHJAUKSEN TEHOSTAMINEN****1. Tavoite ja tehtävät**

Tavoitteena on laajentaa tehostaa valtion tietohallinnon ohjausta säätämällä tarkemmin viranomaisten velvollisuuksista huolehtia tietojärjestelmien yhteensopivuudesta, yhteisestä asiakäsittelyjärjestelmistä ja yhteisestä tietoverkkopalvelujen antamisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Tietohallinnon normiohjauksen ja sitä koskevan lainsäädännän tarve. Valtiovarainministeriön työryhmämuistioita 13/2001.

3. Keskeinen sisältö

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain hyvää tiedonhallintatapaa koskevaa 18 §:ää muutettaisiin siten, että valtion viranomaisilla olisi velvollisuus käyttää yhteensopivia tietojenkäsittelyjärjestelmiä, liittyä yhteisiin asiankäsittelyjärjestelmiin ja osallistua yhteisten tietoverkkopalvelujen antamiseen asetuksella säädettävissä tapauksissa.

4. Organisointi

Valmistelija:

Wallin, Anna-Riitta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7693

5. Taustatietoja

Valtiovarainministeriö asetti toukokuussa 2002 työryhmän valmistelemaan esityksen laiksi valtionhallinnon tietohallinnon järjestämisestä ja ohjauksesta. Työryhmä katsoi laatimiensa

selvitysten perusteella, ettei erillisen tietohallintolain säätäminen ole tarpeen, vaan että tarvittava tietohallinnon ohjaus voidaan saada aikaan muuttamalla lakia viranomaisten toiminnan julkisuudesta. Mainitun lain 18 § 2 momentti sisältää säännökset oikeudesta antaa asetuksella tarkempia säännöksiä hyvää tiedonhallintapaa ja tietoturvallisuutta koskevista asioista.

6. Aikataulu

Uudistus toteutetaan osana muita julkisuuslain muutoksia.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

3.6 TIETOSUOJALAINSÄÄDÄNNÖN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on laatia perusmuistio tietosuojalainsäädännön nykytilasta, säädöspoliittisista linjauksista sekä tarvittavista lainsäädäntö- ja muista toimenpiteistä. Muistiota laadittaessa tulee keskittyä keskeisimpiin henkilörekistereihin ja niitä koskevien sääntelyjen analysointiin. Säädöspoliittisia linjauksia tehtäessä on arvioitava erityislainsäädännön tarve sekä erityissääntelyssä noudatettavat periaatteet. Tavoitteena on, että eri hallinnonalojen erityissäädökset ovat yhdensuuntaiset henkilötietolain ja EU:n henkilötietodirektiivin kanssa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

4. Organisointi

Valmistelijat:

Vettenranta, Leena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7695

Wallin, Anna-Riitta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7693

Eerola, Risto, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7740

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Perusmuistio tulee laatia 30.9.2003 mennessä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 2/41/2003

4. KIELELLISET JA KULTTUURISET OIKEUDET

4.1 KIELILAIN TÄYTÄNTÖÖNPANO

1. Tavoite ja tehtävät

Uusi kielilaki ja siihen liittyvä lainsäädäntö tulee voimaan vuoden 2004 alusta. Täytäntöönpanon tavoitteena on uudesta lainsäädännöstä tiedottaminen, viranomaisten kouluttaminen sekä seuranta.

Täytäntöönpanoon kuuluu myös lain nojalla annettavien asetusten ja välttämättömien lakimuutosten valmistelu.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Kielilain valmisteluasiakirjat:

Komitean asettamispäätös OM0469:00/06/06/1999/26.8.1999

Kielilakikomitean mietintö suomeksi ja ruotsiksi (KM 2001:3)

HE 92/2002 vp

PeVM 9/2002 vp

Kielilaki 423/2003, laki julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta 424/2003 sekä lait 425-433/2003

3. Keskeinen sisältö

Oikeusministeriö huolehtii kielilakia koskevasta koulutuksesta yhteistyössä muiden tahojen kanssa sekä tiedottaa kielilaista ja siihen liittyvästä lainsäädännöstä.

Oikeusministeriö vastaa uuteen kielilakiin liittyvästä säädösvalmistelusta.

Oikeusministeriö seuraa kielilain 35 §:n 2 momentin mukaan lain täytäntöönpanoa ja soveltamista sekä antaa suosituksia kansalliskieliä koskevaan lainsäädäntöön liittyvissä kysymyksissä. Tarvittaessa ministeriö tekee aloitteita ja ryhtyy muihin toimenpiteisiin havaitsemiensa epäkohtien korjaamiseksi.

Oikeusministeriö valmistelee valtioneuvoston vaalikausittain eduskunnalle annettavan kielilainsäädäntöä koskevan kertomuksen siten, että se voidaan antaa eduskunnalle vaalikauden loppupuolella.

Oikeusministeriön tueksi seurantatehtävien hoitamiseksi perustetaan kieliasiain neuvottelukunta, jonka pääsihteerinä toimii oikeusministeriön kielilain täytäntöönpanosta ja seurannasta vastaava virkamies.

4. Organisointi

Oikeusministeriö huolehtii kielilain ja siihen liittyvän lainsäädännön täytäntöönpanosta ja seurannasta. Näiden tehtävien suunnittelemiseksi, järjestämiseksi ja hoitamiseksi oikeusministeriön yleiselle osastolle perustettu hallitusneuvoksen virka pyritään täyttämään mahdollisimman pian syksyllä 2003. Samalle osastolle kielilain seurantatehtäviin perustetaan vuoden 2004 alusta ylitarkastajan virka.

Oikeusministeriön tiedotusyksikkö pyrkii täyttämään ruotsin kielen taitoisen tiedottajan viran. Tiedottajan pääasiallisena tehtävänä olisi huolehtia kielilakiin liittyvästä tiedottamisesta.

Säädösvalmisteluun syksyllä 2003 osallistuvat lainvalmisteluosaston ja yleisen osaston (valtioneuvoston asetus kielilain täytäntöönpanosta) lisäksi kriminaalipoliittinen osasto (oikeusministeriön asetus vankeinhoitolaitoksen kielellisestä järjestämisestä) ja oikeushallinto-osasto (laki tuomareiden nimittämisestä annetun lain muuttamisesta sekä eräiden muiden lakien täydentämisestä tuomioistuinten henkilöstön kielitaitoa koskevilla kelpoisuusvaatimuksilla).

Valmistelijat:

Palmgren, Sten, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7745

Tallroth, Paulina, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 1606 7726

5. Taustatietoja

Pääministeri Paavo Lipposen II hallituksen ohjelmaan sisältyi kannanotto kielilain uudistamisesta ja tämän perusteella valtioneuvosto käynnisti kielilain ja siihen liittyvän lainsäädännön uudistamisen.

6. Aikataulu

Koulutus on aloitettu keväällä 2003 ja sitä jatketaan ainakin syksyllä 2003 ja keväällä 2004.

Tiedotus aloitetaan syksyllä 2003. Oikeusministeriö tiedottaa kielilaista ensi sijassa viranomaisille ja tämän lisäksi kansalaisille. Oikeusministeriö avaa kielilakiuudistusta koskevat verkkosivut, joilla muun muassa julkaistaan tulostettava verkkoesite.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM0469:00/06/06/1999

OM 16/04/2002

4.2 SAAMEN KIELEN KÄYTTÄMISESTÄ VIRANOMAISISSA ANNETUN LAIN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on korjata ne puutteet, jotka johtuvat nykyisen saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa annetun lain (516/1991) toimimattomuudesta, ja sovittaa saamelaisten kielelliset oikeudet perustuslain uudistuneisiin säännöksiin ja kansainvälisessä oikeudessa tapahtuneeseen kehitykseen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Saamelaiskäräjien asettamispäätös 11.6.1997 ja päätös 5.10.2000

Saamelaiskäräjien ehdotus uudeksi saamen kielilaiksi 20.2.2002

Lausuntotiivistelmä 31.7.2002. Lausuntoja ja selvityksiä 2002:16

3. Keskeinen sisältö

Saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa annetun lainsäädännön tarkistaminen.

4. Organisointi

Jatkovalmistelu toteutetaan saamelaiskäräjien ehdotuksen ja siitä annettujen lausuntojen sekä saamelaiskäräjien kanssa käytävien neuvottelujen pohjalta virkatyönä oikeusministeriössä.

Valmistelija:

Aarnio, Eero J., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7694

5. Taustatietoja

Saamelaiskäräjät asetti 11.6.1997 työryhmän laatimaan hallituksen esityksen muotoon ehdotusta siitä, miten saamelaisten kielellisten perusoikeuksien ja kielellisten ihmisoikeuksien toteutuminen turvattaisiin nykyistä paremmin saamelaisten kielilaissa (*saamen kielilain uudistamistyöryhmä*). Saamelaiskäräjien pyynnöstä oikeusministeriö nimesi työryhmään yhden jäsenen. Työryhmän työ oli alunperin määrä saada päätökseen vuoden 1998 loppuun mennessä. Saamelaiskäräjät on sittemmin työryhmän esityksestä kuitenkin jatkanut sen määräaika marraskuulle 2001. Saamelaiskäräjät on hyväksynyt ehdotuksen 14.12.2001 ja luovuttanut sen oikeusministeriölle 20.2.2002. Ehdotuksesta pyydettiin lausunto 128 taholta ja saatiin 87 taholta. Lausunnoista on laadittu tiivistelmä. Luonnos uudeksi laiksi on valmisteltu tämän jälkeen virkatyönä oikeusministeriössä.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys valmistellaan oikeusministeriössä virkatyönä saamelaiskäräjien ehdotuksen ja siitä annettujen lausuntojen pohjalta. Se on tarkoitus antaa eduskunnalle budjettilakina syyskuussa 2003. Tavoitteena on, että laki tulisi voimaan samanaikaisesti kielilain kanssa vuoden 2004 alusta.

7. Taloudelliset vaikutukset

Vuoden 2004 talousarvioesityksessä on ehdotettu, että oikeusministeriön pääluokan momentille 25.01.51 lisättäisiin 100 000 euroa kahden uuden viran perustamisesta saamen kielen toimistoon aiheutuviin kustannuksiin maksettaviksi valtionavustuksiksi.

8. Muut tiedot

OM 1/58/2002

DN:o 2661/062/97 OM

4.3 MAAHAN JA LUONTAISLINKEINOIHIN LIITTYVIEN OIKEUKSIEN JÄRJESTÄMINEN SAAMELAISTEN KOTISEUTUALUEEN VALTIONMAILLA

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on valmistella ehdotus maahan, veteen, luonnonvaroihin ja perinteisiin luontaislinkeinoihin liittyvien oikeuksien järjestämisestä saamelaisten kotiseutualueen valtionmailla. Ehdotuksen tulee täyttää ne vähimmäisvaatimukset, jolla Kansainvälisen Työjärjestön (ILO) alkuperäiskansasopimuksen ratifioinnin esteet voidaan poistaa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan asettamispäätös OM0644:00/06/06/2000/22.11.2000

Juhani Wirilander, Lausunto maanomistusoloista ja niiden kehityksestä saamelaisten kotiseutualueella, 8.8.2001

Toimikunnan mietintö KM 2001:14, 3.12.2001

Lausuntoyhteenveto ja tiivistelmä, 3.5.2002

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi saamelaisten kotiseutualueen luonnonhoitoalueen neuvottelukunnasta ja laiksi Metsähallituksesta annetun lain muuttamisesta, 18.6.2002

Lausuntoyhteenveto ja tiivistelmä, 18.9.2002

Tarjouspyyntö 22.10.2002 oikeudellis-historialliseksi tutkimukseksi koskien entisten Kemin ja Tornion Lappien alueen asutus- ja väestöhistoriaa, maankäyttöä ja maanomistusoloja.

3. Keskeinen sisältö

Saamelaistoimikunnan tuli selvittää ja tehdä ehdotus siitä, miten saamelaisten kotiseutualueella valtion mailla voidaan yhtäältä turvata saamelaisten alkuperäiskansan oikeudet ylläpitää ja kehittää kulttuurimuotoaan ja perinteisiä elinkeinojaan ja toisaalta ottaa huomioon paikalliset elinolosuhteet ja niiden kehittämistarpeet. Toimikunnan ehdotuksen valmistelua jatkettiin virkatyönä oikeusministeriössä. Luonnos hallituksen esitykseksi asiaa koskevasi laiksi (18.6.2002, www.om.fi/14510.htm) lähetettiin lausuntokierrokselle ja lausunnoista on laadittu yhteenveto. Tutkimus koskien entisten Kemin ja Tornion Lappien alueen asutus- ja väestöhistoriaa, maankäyttöä ja maanomistusoloja on käynnistetty. Oulun ja Lapin yliopistojen yhteisen tutkimusryhmän määräaika päättyy 31.12.2004.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Aarnio, Eero J., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7694

Kurkinen, Mirja, hallitusneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7621

5. Taustatietoja

Suomen lainsäädännön ei ole katsottu vastaavan ILO:n alkuperäiskansasopimuksen n:o 169/1989 määräyksiä lähinnä saamelaisten maahan kohdistuvien oikeuksien osalta. Oikeusministeriö on pyrkinyt aktiivisesti selvittämään asiaa.

Oikeusministeriö päätti 25.5.1999 kutsua hallintoneuvos Pekka Vihervuoren selvittämään maahan, veteen ja luonnonvaroihin sekä perinteisiin elinkeinoihin liittyvää asiakokonaisuutta saamelaisten kotiseutualueella. Selvitysmies Vihervuori luovutti laatimansa selvityksen oikeusministerille 11.10.1999.

Saamelaistoimikunnan tuli tältä pohjalta edelleen selvittää ja tehdä ehdotus siitä, miten saamelaisten kotiseutualueella valtion mailla voidaan yhtäältä turvata saamelaisen alkuperäiskansan oikeudet ylläpitää ja kehittää kulttuurimuotoaan ja perinteisiä elinkeinojaan ja toisaalta ottaa huomioon paikalliset elinolosuhteet ja niiden kehittämistarpeet.

6. Aikataulu

Ns. Lapin maa-oikeustutkimuksen määräaika päättyy 31.12.2004. Hallituksen esityksen valmistelua jatketaan.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM0644:00/06/06/2000/22.11.2000

5. AHVENANMAA

5.1 AHVENANMAAN ITSEHALLINTOLAIN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on itsehallintolain toimivuuden parantaminen ja lain selkeyttäminen lähinnä Euroopan unioniin liittyvissä asioissa. Ahvenanmaan vaikutusmahdollisuuksia maakunnan toimivaltaan liittyvien EU-asioiden valmistelussa parannettaisiin. Itsehallintolain terminologiaa muutettaisiin siten, että se paremmin vastaisi uutta perustuslakia.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Ahvenanmaatyöryhmän mietintö. Oikeusministeriön lainvalmisteluosaston julkaisu 3/1999.

Ahvenanmaatyöryhmän mietinnöstä saadut lausunnot.

Hallituksen esitys 18/2002 vp.

Perustuslakivaliokunnan mietintö (PeVM 7/2002 vp – HE 18/2002 vp).

Eduskunnan vastaus (EV 246/2002 vp – HE 18/2002 vp)

3. Keskeinen sisältö

Lain 9 a luku, joka koskee EU-asioiden kansallista valmistelua ja maakunnan osallistumista siihen, ehdotetaan uudistettavaksi kokonaisuudessaan. Maakunnan osallistumismahdollisuuksia parannetaan. Maakuntalakien voimaantuloa voitaisiin kiirehtiä tietyissä poikkeustapauksissa. Maakunnan asetuksenantovaltaa koskevaa säännöstä muutettaisiin uutta perustuslakia vastaavaksi. Kansainvälisten sopimusten hyväksymismenettelyä yksinkertaistettaisiin tietyissä tapauksissa. Lakiin ehdotetaan tehtäväksi useita teknisluontoisia muutoksia, mm. uuden perustuslain sekä maakuntahallituksen nimenmuutoksen johdosta.

4. Organisointi

Valmistelija:

Palmgren, Sten, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7745

5. Taustatietoja

Uusi Ahvenanmaan itsehallintolaki (1144/1991) tuli voimaan 1.1.1993. Lain soveltamisessa on havaittu joitakin sellaisia ongelmia, jotka tulisi ratkaista lakia muuttamalla. Oikeusministeriö asetti 17.12.1997 työryhmän valmistelemaan ehdotuksen Ahvenanmaan itsehallintolain muuttamiseksi. Työryhmä antoi osamietinnön, jonka pohjalta hallituksen esitys 147/1998 vp on annettu eduskunnalle. Esitys liittyi uuteen perustuslakiin. Lainmuutos tuli voimaan 1.3.2000. Työryhmä luovutti loppumietintönsä 17.6.1999. Sen pohjalta annettiin maaliskuussa 2002 hallituksen esitys (18/2002 vp).

6. Aikataulu

Eduskunta on hyväksynyt esityksen lepäämään yli vaalien. Perustuslakivaliokunta on vaalien jälkeen käsitellyt asian keväällä 2003. Asian käsittely maakuntapäivillä jatkuu. Asia on käsiteltävä perustuslainsäätämisyksityksessä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

DN:o 3719/08/97 OM

OM0129:00/06/01/1998

5.2 ASETUS VALTION VIRKAMIESTEN KIELITAITOVAATIMUKSISTA AHVENANMAAN MAAKUNNASSA

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriössä valmistellaan ehdotus asetukseksi valtion virkamiesten kielitaitovaatimuksista Ahvenanmaan maakunnassa sekä siihen liittyväksi työjärjestykseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Asetuksella selkeytettäisiin sääntelyä niin, että valtion virkamiesten kielitaitovaatimuksista Ahvenanmaan maakunnassa koskisi Ahvenanmaan itsehallintolain 42 §:n 1 momentin edellyttämällä tavalla oma kielisäännöstö. Tämän seurauksena Ahvenanmaa ei tältä osin kuuluisi kielilain soveltamisalan piiriin.

Valtion virkamiesten kielitaitovaatimuksia ryhmitettäisiin Ahvenanmaan maakunnan erityistarpeet huomioon ottaen tarkoituksenmukaisella tavalla sekä mahdollistettaisiin kielikokeet Ahvenanmaalla.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Palmgren Sten, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7745

Tallroth Paulina, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 1606 7726

5. Taustatietoja

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 42 §:n 1 momentin mukaan valtion palveluksessa olevien kielitaidosta säädetään maakuntahallituksen suostumuksin asetuksella.

6. Aikataulu

Hanke toteutetaan kielilain ja siihen liittyvän lainsäädännön uudistamisen jälkeen.

7. Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole mainittavia taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

6. HENKILÖ-, PERHE- JA PERINTÖOIKEUS

6.1 HEDELMÖITYSHOIDOT (Ihmisen keinoalkuinen lisääntyminen)

1. Tavoite ja tehtävät

Hedelmöityshoitojen käytön edellytyksiä sekä toimenpiteen osapuolten ja hoidon avulla syntyneen lapsen oikeudellista asemaa koskeva lainsäädäntö.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriön työryhmän mietintö, Lainvalmisteluosaston julkaisu 12/1988

Oikeusministeriön työryhmän mietintö 1990

Laintarkastuskunnan lausunto 4/1991
Luonnos hallituksen esitykseksi 24.6.1993
Stakesin mietintö 14/1996
Oikeusministeriön työryhmän mietintö 1997
HE 76/2002 vp 5.6.2002
PeVL 59/2002 vp 18.12.2002
StVL 14/2002 vp 15.1.2003
LA 79/2002
ED 18/2002 vp 11.2.2003

3. Keskeinen sisältö

Laissa säädettäisiin sukusolujen ja alkioden käytöstä hedelmöityshoidossa, hedelmöityshoidon antamisen edellytyksistä, sukusolujen ja alkioden luovuttamisesta hedelmöityshoitoa varten, sijaissyntytyksestä ja hoidon tuloksena syntyneen lapsen tiedonsaantioikeudesta. Isyyslakiin lisättäisiin säännökset isyydestä hedelmöityshoidon tuloksena syntyneeseen lapseen.

4. Organisointi

Valmistelijat

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7665

Söderlund, Désirée, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7663

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esitys peruutettu 11.2.2003. Uusi esitys pyritään antamaan vuoden 2004 aikana.

7. Taloudelliset vaikutukset

Vähäisiä vaikutuksia valtion talousarvion sosiaali- ja terveysministeriön pääluokassa.

8. Muut tiedot

135/41/87

OM144:00/06/01/1998

6.2 PERINTÖKAAREN VELKAVASTUUSÄÄNNÖSTEN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Kuolinpesän osakkaiden velkavastuuta koskevien perintökaaren 21 luvun säännösten uudistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeustieteen tohtori Tapani Lohen arviomuistio 15.12.1999

Lausuntotiivistelmä 15.2.2001

Työryhmän mietintö 12.12.2001

Lausuntotiivistelmä 28.8.2002

3. Keskeinen sisältö

Työryhmä ehdottaa, että kuolinpesän osakkaiden henkilökohtaisesta velkavastuusta pääsääntöisesti luovutaan. Pesänselvittäjän toimivaltuuksia lisättäisiin niin, että pesänselvittäjä voisi päättää varojen jakamisesta velkojien kesken ylivelkaisessa kuolinpesässä silloinkin, kun varojen jaosta ei voida sopia velkojien kanssa.

4. Organisointi

Valmistelijat

Lehtimäki, Liisa, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7719

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7665

5. Taustatietoja**6. Aikataulu**

Hallituksen esitys annettaneen syksyllä 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset**8. Muut tiedot**

OM00/06/01/2000

6.3 PERINTÖKAAREN UUDISTAMISTARPEIDEN SELVITTÄMINEN**1. Tavoite ja tehtävät**

Oikeusministeriö asetti 25.6.2003 työryhmän selvittämään perintökaaren uudistamistarpeita.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat**3. Keskeinen sisältö**

Tavoitteena on tarpeellisin osin nykyaikaistaa perintökaari. Lainsäädännön tulisi suojata niitä, jotka olivat perittävästä taloudellisesti riippuvaisia, mutta samalla antaa perittäväille mahdollisuus määrätä jäämistöstään edellyttäen, ettei edellä mainittujen asemaa loukata. Pesänselvitys- ja perinnönjakomenettelyä koskevien säännösten tulee osapuolten oikeusturvasta huolehtien edistää pesänselvityksen ja perinnönjaon joutuisaa toimittamista.

4. Organisointi

Puheenjohtaja

Lainsäädäntöjohtaja Tiina Astola, oikeusministeriö, p. 1606 7666

Jäsenet:

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7665

Välimäki, Pertti, oikeusneuvos, korkein oikeus

Kangas, Urpo, professori, Helsingin yliopisto

Saarenpää, Ahti, professori, Lapin yliopisto

Karimaa, Eija, asianajaja, Suomen Asianajajaliitto

Vehmas-Turunen, Liisa, oikeusaputoimiston johtaja, Helsingin oikeusaputoimisto

Työryhmän jäsen Markku Helin toimii samalla myös työryhmän sihteerinä.

5. Taustatietoja

Perintökaari, joka tuli voimaan vuonna 1966, perustuu pääasiallisesti 1930-luvulla suoritettuun lainvalmisteluun. Laki suunniteltiin yhteiskuntaan, joka elinkeino- ja väestörakenteeltaan poikkesi olennaisesti nykyajan Suomesta. Sen vuoksi on tarpeen selvittää, miltä osin perintökaaren säännökset ovat yhteiskunnan muutosten seurauksena vanhentuneet ja ovatko muutokset synnyttäneet uusia suojan arvoisia tarpeita, joihin nykylainsäädäntö ei vastaa.

Perintökaaren uudistustarpeen arviointi kuuluu oikeusministeriön strategiaan hankkeisiin vuosina 2003-2007.

6. Aikataulu

Työryhmän on 31.1.2004 mennessä laadittava muistio, jossa esitetään asiantuntijanäkemykset perintökaaren keskeisistä uudistamistarpeista perusteluineen. Oikeusministeriön järjestettyä seminaarin työryhmän näkemysten arvioimiseksi työryhmän on seminaaripalautteen pohjalta 31.5.2004 mennessä laadittava perusteltu ehdotus niistä kysymyksistä, jotka kaipaavat uudistamista, ja ehdotus uudistuksen yleisistä linjauksista. Työryhmän määräaika päättyy 31.5.2004.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 17/41/2003

6.4 SUOMEN KANSAINVÄLISEN PERHELAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tarkoituksena on uudistaa ja ajanmukaistaa Suomen kansainvälinen perhe- ja perintölainsäädäntö.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän periaatemuistio (OM:n lainvalmisteluosaston julkaisu 5/1994)

HE 44/2001 vp 27.4.2001

Laki avioliittolain muuttamisesta, laki eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista annetun lain eräiden säännösten kumoamisesta, laki perintökaaren muuttamisesta, laki rekisteröidystä parisuhteesta annetun lain 13 ja 14 §:n muuttamisesta (1226-1229/2001)

Valtioneuvoston asetus avioliittoasetuksen muuttamisesta (139/2002)

Valtioneuvoston asetus eräistä kansainvälisluontoisista suhteista annetun lain soveltamisesta annetun asetuksen eräiden säännösten kumoamisesta (140/2002)

3. Keskeinen sisältö

Hanketta on tarkoitus jatkaa selvittämällä edellytykset käynnistää Suomen kansainvälisen isyyslainsäädännön uudistaminen.

4. Organisointi

Valmistelija

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7665

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Avoin.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

6.5 VERITUTKIMUSLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTUS

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on nykyaikaistaa veritutkimuksia koskeva laki.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän mietintö 2.1.2001

Lausuntotiivistelmä 20.6.2001

3. Keskeinen sisältö

Laissa säädettäisiin nykyaikaisten lääketieteellisten keinojen käyttämisestä isyyden selvittämisessä ja lisättäisiin mahdollisuuksia vahvistaa lapsen ja isän välinen sukulaisuussuhde. Uhkasakkoa ja noutamista koskevia säännöksiä täsmennettäisiin. Isyyslakiin tehtäisiin lain johdosta tarvittavat muutokset.

4. Organisointi

Valmistelija

Söderlund, Désirée, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7663

5. Taustatietoja

Laki eräistä veri- ja muita periytyviä ominaisuuksia koskevista tutkimuksista eli ns. veritutkimuslaki tuli voimaan 1.10.1976. Lain voimaantulon jälkeen lääketieteelliset keinot selvittää lapsen ja isän biologista sukulaisuutta ovat kehittyneet. Uhkasakkoa ja pakkokeinoja koskeva lainsäädäntö on uudistettu. Perusoikeusuudistus on korostanut tarvetta tarkistaa veritutkimuslain säännösten riittävyyttä ja asianmukaisuutta. Veritutkimuslain uudistaminen aiheuttaa tarpeen tarkistaa eräitä isyyslain säännöksiä.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys annettaneen syksyllä 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM192:00/06/01/2000

6.6 KUOLLEEKSI JULISTAMISESTA ANNETUN LAIN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Kuolleeksi julistamisesta annetun lain uudistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 28.5.2002

Työryhmän mietintö 28.11.2002 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2002:22)

3. Keskeinen sisältö

Tarkoituksena on nykyaikaistaa kuolleeksi julistamisesta annettu laki siten, että kuolleeksi julistamisen edellytykset vastaisivat nykyajan vaatimuksia ja että kuolleeksi julistamista koskevia asioita käsittelevät tehtävään tarkoituksenmukaisesti soveltuvat viranomaiset.

Samalla menettelyn on taattava riittävä oikeusturva niille henkilöille, joiden kuolleeksi julistamista haetaan.

4. Organisointi

Valmistelija

Antila, Tuomo, vanhempi oikeussihteeri, korkein oikeus, puh. 12381

5. Taustatietoja

Laki kuolleeksi julistamisesta on annettu 23.4.1901 minkä jälkeen sitä ei ole kattavasti tarkistettu. Oikeusministeriön asettama työryhmä katsoi 11.1.2001 mietinnössään, joka koski eräiden hakemusasioiden siirtämistä käräjäoikeuksista maistraatteihin, että väestötietojärjestelmän ylläpitoon liittyvät kuolleeksi julistamisasiat on perusteltua siirtää käräjäoikeuksista maistraatteihin. Työryhmä esitti myös arvioitavaksi syyttäjälaitoksen tehtävät näissä kysymyksissä ja kuulusmenettelyn nykyaikaistamisen. Mietinnöstä annetuissa lausunnoissa kannatettiin yleisesti työryhmän ehdotusta asioiden siirtämisestä ja pidettiin kuolleeksi julistamisesta annetun lain kokonaisuudistusta tarpeellisena.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys annettaneen syksyllä 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 14/41/2002

OM015:00/2002

6.7 EU-ASETUSEHDOTUS TUOMIOISTUIMEN TOIMIVALLASTA YM. AVIOLIITTOA JA LAPSEN HUOLTOA KOSKEVISSA ASIOISSA

1. Tavoite ja tehtävät

Tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa avioliittoa ja lapsen huoltoa koskevista asioista koskevan neuvoston asetuksen valmistelu.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2002) 222 lopullinen

U 31/2002 vp 19.6.2002

LaVL 23/2002 vp 20.11.2002

3. Keskeinen sisältö

Komissio teki toukokuussa 2002 ehdotuksen neuvoston asetukseksi tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja lapsen huoltoa koskevista asioista. Komissio ehdottaa, että nk. Bryssel II -asetus kumotaan ja korvataan uudella asetuksella, joka sisältäisi paitsi Bryssel II -asetuksessa nykyisin olevat säännökset avioeroa, asumuseroa ja avioliiton pätemättömäksi julistamista koskevista asioista myös säännökset lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta sekä lapsikaappauksesta. Lisäksi komissio ehdottaa nk. Bryssel I -asetuksen muuttamista elatusapua koskevien asioiden osalta.

4. Organisointi

Valmistelijat

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7665

Kemppainen, Outi, hallitussihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7576

5. Taustatietoja

Komission ehdotus liittyy työhön, jota Euroopan yhteisössä on tehty ns. todellisen oikeudellisen alueen luomiseksi lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevissa asioissa. Työ perustuu Tampereella lokakuussa 1999 pidetyn Eurooppa-neuvoston päätelmiin.

6. Aikataulu

Komission ehdotus on käsiteltävänä neuvoston siviilioikeusasioiden komiteassa. Asetuksen pääsisällöstä saavutettiin poliittinen yksimielisyys OSA-neuvostossa kesäkuussa 2003. Puheenjohtajamaa Italia on ilmoittanut pyrkivänsä siihen, että asetus voidaan hyväksyä sen puheenjohtajakaudella OSA-neuvostossa lokakuussa 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

6.8 EU-SÄÄDÖS AVIOEROIHIN SOVELLETTAVASTA LAISTA

1. Tavoite ja tehtävät

Avioeroihin sovellettavaa lakia koskevan yhteisösäätelyn tarpeen arvioiminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

8838/00 JUSTCIV 66, 8839/00 JUSTCIV 67

3. Keskeinen sisältö

Selvitetään, olisiko avioeroihin sovellettavasta laista mahdollista laatia yhteisöoikeudellinen säädös ("Rooma III-säädös"). Säätely täydentäisi ns. Bryssel II -asetusta, joka voimaantultuaan sääntelee toimivaltaisen tuomioistuimen määräytymistä avioeroasioissa sekä avioeroon liittyvien tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa.

4. Organisointi

Valmistelijat

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7665

Leinonen, Antti T., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Liittyy vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen perustamiseksi laaditun EU:n neuvoston ja komission toimintasuunnitelman toimeenpanoon.

6. Aikataulu

Eurooppa-neuvoston vahvistaman toimintasuunnitelman mukainen aikataulu viisi vuotta.

Alustava keskustelu neuvoston työryhmässä käyty keväällä 2000 ja komission pitänyt asiasta kuulemistilaisuuden keväällä 2003. Komissio laatii asiasta valkoisen kirjan.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

6.9 LASTEN SUOJELUA KOSKEVA SOPIMUS

1. Tavoite ja tehtävät

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Sopimukseen liittyviä asiakirjoja on Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin verkko-osoitteessa <http://www.hcch.net/e/conventions>.

3. Keskeinen sisältö

Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin 18. istunnossa lokakuussa 1996 valmistui yleissopimus lasten suojelusta (Convention on jurisdiction, applicable law, recognition, enforcement and co-operation in respect of parental responsibility and measures for the protection of children). Sopimuksessa on kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvia määräyksiä lapsen huollosta, tapaamisoikeudesta ja holhouksesta sekä lastensuojelusta. Sopimuksessa on myös viranomaisten kansainvälistä yhteistoimintaa koskeva luku.

4. Organisointi

Valmistelija

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7665

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Suomi on yhdessä muiden EU-maiden kanssa allekirjoittanut sopimuksen huhtikuussa 2003. Sopimuksen ratifiointi on tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa avioliittoa ja yhteisten lasten huoltoa koskevissa asioissa koskevan ns. Bryssel II -asetuksen antamisen jälkeen siirtynyt osittain Euroopan yhteisön toimivaltaan. Komissio teki keväällä 2003 aloitteen päätökseksi, jolla jäsenvaltiot valtuutetaan ratifioimaan sopimus yhteisön puolesta.-Asiaa käsitellään neuvoston siviiliasian komiteassa.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM149:00/06/01/1998

6.10 AIKUISTEN SUOJELUA KOSKEVA SOPIMUS

1. Tavoite ja tehtävät

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Sopimukseen liittyviä asiakirjoja on Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin verkko-osoitteessa <http://www.hcch.net/e/conventions>.

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimuksen sisällöstä päätettiin Haagissa 20.9.-2.10.1999 pidetyssä erityiskomission istunnossa, jolla oli diplomaattikonferenssin luonne. Yleissopimus (Convention on jurisdiction, applicable law, recognition, enforcement and co-operation in respect of the protection of adults) koskee sellaisten aikuisten suojelua, jotka henkilökohtaisten kykyjensä heikentymisen tai riittämättömyyden vuoksi eivät kykene itse huolehtimaan eduistaan.

4. Organisointi

Valmistelija

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7665

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Suomi ei ole toistaiseksi allekirjoittanut sopimusta. Jatkotoimista päätetään myöhemmin.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

6.11 LASTEN OIKEUKSIEN KÄYTTÖÄ KOSKEVA EUROOPPALAINEN YLEISSOPIMUS

1. Tavoite ja tehtävät

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

ETS no. 160. Yleissopimukseen liittyviä asiakirjoja on Euroopan neuvoston verkko-osoitteessa <http://conventions.coe.int/treaty/EN>

3. Keskeinen sisältö

Euroopan neuvostossa tehtiin 25.1.1996 yleissopimus lasten oikeuksien käyttämisestä. Sopimus koskee lapsen kuulemistä ja lapsen oikeutta saada edustaja lasta koskeviin oikeudenkäynteihin sekä tuomioistuimen ja lapsen edustajan tehtäviä näissä oikeudenkäynneissä.

4. Organisointi

Valmistelija

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7665

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Suomi on allekirjoittanut sopimuksen 25.1.1996. Sopimuksen voimaansaattamista tarkoittavan lainsäädännön valmistelua ei ole aloitettu.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM151:00/06/01/1998

6.12 OIKEUSREKISTERIKESKUKSEN JA VÄESTÖREKISTERIKESKUKSEN TYÖNJAKOA REKISTERIEN YLLÄPIDOSSA SELVITTELEVÄ TYÖRYHMÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Selvittää avioehtoasiain- ja lahjoitusasiainrekisterien siirtomahdollisuuksia oikeusrekisterikeskukselta väestörekisterikeskukselle ja maistraateille, selvittää keinoja omaisvaraisuustodistuksen hankkimiseen liittyvän asiakaspalvelun parantamiseksi sekä selvittää väestörekisterikeskuksen tietopalvelun parantamiseen liittyviä lainsäädännön muutostarpeita holhousrekisterin osalta sekä laatia niitä koskevat tarpeelliset lakiehdotukset.

Työryhmän tehtäviin on lisätty 19.5.2003 ehdotuksen laatiminen avioliittolain 16 §:n muuttamiseksi. Muutostarve liittyy siviilivihkimisiä ja parisuhteen rekisteröintiä koskevien palvelujen kehittämiseen virka-ajan ulkopuolella..

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusrekisterikeskuksen ja väestörekisterikeskuksen työnjakoa rekisterien ylläpidossa selvittävän työryhmän asettamispäätös 13.2.2003.

Avioehto-, holhous- ja eräitä muita rekistereitä koskevan 16.1.2003 pidetyn kokouksen pöytäkirja.

Työryhmän toimikautta ja tehtävien tarkistamista koskeva päätös 19.5.2003.

3. Keskeinen sisältö

Selvittää rekisterien pitäjien työnjaon muuttamiseen liittyviä toimenpiteitä ja vaikutuksia, etsiä keinoja asiakaspalvelun parantamiseksi omavaraisuustodistusten hankkimisessa ja selvittää lainsäädännön muutostarvetta väestörekisterikeskuksen tietopalvelun parantamiseksi holhousrekisterin osalta. Työryhmän tulee laatia hankkeisiin liittyvät tarvittavat säädösmuutos-ehdotukset. Työryhmä voi tehdä tarvittaessa myös muita ehdotuksia rekisterihallinnon kokonaisuuden kehittämiseksi. Työryhmän tulee lisäksi laatia ehdotus avioliittolain 16 §:n muuttamiseksi.

4. Organisointi

Työryhmä, jonka kokoonpano on seuraava:

Puheenjohtaja: Tauno Aalto, apulaisjohtaja, oikeusrekisterikeskus

Sihteeri: Hannu Mäkelä, kehittämisspällikkö, sisäasiainministeriö

Jäsenet: Terhi Lehtonen, lainsäädäntöneuvos, sisäasiainministeriö

Rauno Partanen, henkikirjoittaja, Hämeenlinnan maistraatti

Juha Lempinen, ylitarkastaja, väestörekisterikeskus

Olli Nieminen, projektipäällikkö, väestörekisterikeskus

Maaria Leskelä, hallitussihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 9381

5. Taustatietoja

Käräjäoikeuksilta siirtyi 1.3.2003 lukien eräitä tehtäviä maistraattien hoidettaviksi. Näitä ovat muun muassa avioehtoasioiden ja läheisten välisten lahjoitusten rekisteröinti. Rekisterien ylläpito säilyy edelleen oikeusministeriön hallinnonalaan kuuluvalla oikeusrekisterikeskuksella. Luontevaa olisi kuitenkin, että rekisterin ylläpito kuuluisi samalle hallinnon alalle kuin ilmoitusten vastaanotto ja rekisteröinti. Tällöin esimerkiksi rekisterin teknisestä toimivuudesta voisi vastata sisäasiainministeriön hallinnonalaan kuuluva väestörekisterikeskus.

Esille on noussut myös muita rekisterien ylläpitoon liittyviä ongelmia. Esimerkiksi omavaraisuustodistuksen hankkiminen edellyttää nykyisin, että asiakkaan pitää käännyä kahden

eri viranomaisen puoleen. Lisäksi väestörekisterikeskuksessa on koettu ongelmaksi, että se ei nykyisen lainsäädännön mukaan voi antaa holhousrekisteriotetta. Työryhmän asettamisesta on sovittu sisäasiainministeriön ja oikeusministeriön yhteisessä kokouksessa 16.1.2003

Lisäksi työryhmän tehtävänä on avioliittolain 16 §:n muuttamista koskevan ehdotuksen laatiminen, Suunnitellun muutoksen tarkoituksena on, että siviilivihkimis- ja parisuhteen rekisteröimispalveluja olisi tarjolla myös virka-ajan ulkopuolella. Tämä edellyttää palkkion maksamista vihkimisen tai parisuhteen rekisteröinnin suorittajalle sekä toisaalta maksun perimistä asiakkaalta silloin, kun toimitus tapahtuu virka-ajan ulkopuolella. Maksun periminen edellyttää avioliittolain ja -asetuksen muuttamista.

6. Aikataulu

Työryhmän määräaika päättyy 31.10.2003.

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa kevätistuntokaudella 2004.

7. Taloudelliset vaikutukset

Rekisterien luominen väestörekisterikeskukseen aiheuttaa kustannuksia sisäasiainministeriön hallinnonalalle. Toisaalta oikeusrekisterikeskuksen kuluja säästyy, jos kyseisiä rekistereitä ei tarvitse huomioida oikeusrekisterikeskuksen uudistaessa ATK-järjestelmiään vuonna 2004.

8. Muut tiedot

7. VELVOITEOIKEUS JA KULUTTAJANSUOJA

7.1 HENKILÖVAHINGOT

1. Tavoite ja tehtävät

Henkilövahinkojen ja elatuksen menetyksen korvaamista koskevien vahingonkorvauslain säännösten muuttaminen. Tavoitteena selkeä ja johdonmukainen sääntely, joka osaltaan parantaa sekä vahinkoa kärsineen että vahinkoa aiheuttaneen oikeusturvaa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Selvitys vahingonkorvauslain uudistustarpeesta 23.6.1998

Lausuntotiivistelmä huhtikuu 1999

Toimikunnan asettamispäätös 12.4.2000

Toimikunnan mietintö, 11.12.2001 (KM 2001:11)

Lausuntotiivistelmä 31.5.2002 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2002:10)

3. Keskeinen sisältö

Toimikunnan mietinnössä ehdotetaan henkilövahinkojen korvaamista koskevien vahingonkorvauslain säännösten selkeyttämistä ja johdonmukaistamista. Erilaisista vahingoista tuomittavien korvausten tasoja pyrittäisiin yhtenäistämään muun muassa säätämällä korvausten määräämisen perusteista nykyistä täsmällisemmin ja perustamalla erityinen henkilövahinkoasiain neuvottelukunta. Lisäksi vahinkoa kärsineen ja hänen läheistensä korvausoikeudellista suojaa ehdotetaan eräiltä osin laajennettavaksi.

4. Organisointi

Valmistelija

Leinonen, Antti T., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7713

5. Taustatietoja

Oikeusministeriön 1998 teettämässä selvityksessä ja siitä saadussa palautteessa pidettiin tarpeellisena useiden vahingonkorvauslain alaan kuuluvien kysymysten tarkempaa selvittämistä ja tarvittaessa sääntelyn uudistamista. Ensivaiheessa päätettiin ryhtyä valmistelemaan henkilövahinkojen ja elatuksen menetyksen korvaamista koskevan sääntelyn uudistamista, koska uudistamistarve on jo tehtyjen selvitysten perusteella käynyt ilmeiseksi.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys annettaneen syksyllä 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

Perustettavaksi ehdotetusta henkilövahinkoasiain neuvottelukunnasta aiheutuu kustannuksia, joiden määrä riippuu ratkaisevasti siitä, miten neuvottelukunnan toiminta organisoidaan. Tätä koskeva valmistelu on tarkoitus tehdä lakiesityksen hyväksymisen jälkeen.

8. Muut tiedot

OM238:00/06/2000

7.2 PUHTAAN VARALLISUUSVAHINGON KORVAAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Puhtaan varallisuusvahingon korvaamista koskevien vahingonkorvauslain säännösten soveltamisessa ilmenneiden ongelmien ja säännösten muutostarpeen selvittäminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Selvitys vahingonkorvauslain uudistustarpeesta 23.6.1998

Lausuntotiivistelmä huhtikuu 1999

Asiantuntijan määrääminen 23.7.2002

Selvitys puhdasta varallisuusvahinkoa koskevan sääntelyn uudistamistarpeesta, (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2002:26)

3. Keskeinen sisältö

Laaditaan yksilöity selvitys puhtaan varallisuusvahingon korvaamista koskevan vahingonkorvauslain 5 luvun 1 §:n tulkinnessa ilmenneistä ongelmista ja perusteltu näkemys säännöksen tarkistustarpeesta. Lisäksi kartoitetaan erityislakeihin sisältyvien asiaa koskevat säännökset ja arvioidaan puhtaan varallisuusvahingon korvaamista koskevan sääntelykokonaisuuden johdonmukaisuus.

4. Organisointi

Valmistelija

Leinonen, Antti T., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7713

5. Taustatietoja

Oikeusministeriön 1998 teettämässä selvityksessä ja siitä saadussa palautteessa pidettiin tarpeellisena useiden vahingonkorvauslain alaan kuuluvien kysymysten tarkempaa selvittämistä ja tarvittaessa sääntelyn uudistamista. Puhtaan varallisuusvahingon korvaamista koskeva selvitystyö on toinen vaihe tässä työssä, jonka ensimmäinen vaihe koski vahingonkorvauslain henkilövahinkoa koskevan sääntelyn uudistamista (ks. kohta 7.1).

6. Aikataulu

Selvitys lähetettiin laajalle lausuntokierrokselle, jonka määräaika päättyi 30.4.2003. Lausuntotiivistelmä laaditaan syksyllä 2003, minkä jälkeen päätetään mahdollisista jatkotoimista.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

7.3 RIKOSVAHINKOLAIN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Rikosvahinkojen korvausjärjestelmän muutostarpeen selvittäminen ja tarvittavien säädösehdotusten laatiminen. Tavoitteena selkeä ja johdonmukainen sääntely, joka parantaa rikoksen uhrin asemaa muun muassa tehostamalla rikosvahinkojen korvaamista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Ensi vaiheessa kartoitetaan rikosvahinkolain soveltamisessa ilmenneet epäkohdat, vahingonkorvauslain henkilövahinkoja koskevien säännösten muuttamisen edellyttämät muutokset rikosvahinkolakiin sekä muut esiin tuodut rikosvahinkojen korvausjärjestelmän muutostarpeet. Selvityksen perusteella arvioidaan, missä laajuudessa rikosvahinkojen korvausjärjestelmää on tarkoituksenmukaista ryhtyä uudistamaan. Tarpeellisiksi katsotut lainsäädäntöehdotukset valmistellaan erikseen. Valmistelussa otetaan huomioon myös Euroopan komission ehdotus rikosvahinkodirektiiviksi, jota käsitellään parhaillaan neuvoston työryhmässä.

4. Organisointi

Valmistelija

Leinonen, Antti T., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7713

5. Taustatietoja

Hankkeella toteutetaan pääministeri Vanhasen hallituksen ohjelmaa, jossa tavoitteeksi asetetaan muun muassa rikosvahinkojen korvaamisen tehostaminen ja lainsäädännön uudistaminen. Rikosvahinkolain muuttaminen on muutoinkin välttämätöntä, koska laissa on otettava huomioon vahingonkorvauslakiin ehdotetut muutokset.

6. Aikataulu

Arviomuistio uudistamistarpeesta 15.11.2003 mennessä. Tavoitteena on, että lainsäädäntömuutokset voisivat tulla voimaan vahingonkorvauslakiin ehdotettujen, henkilövahinkojen korvaamista koskevien muutosten kanssa samanaikaisesti.

7. Taloudelliset vaikutukset

Rikosvahinkolain uudistaminen tulee lisäämään rikosvahinkojen korvausjärjestelmästä valtiolle aiheutuvia kustannuksia. Lisäkustannusten määrä riippuu ratkaisevasti uudistuksen laajuudesta.

8. Muut tiedot

OM 24/41/2003

7.4 EU-SÄÄDÖS SOPIMUKSEEN PERUSTUMATTOMIIN VELVOITTEISIIN SOVELLETTAVASTA LAISTA (ns. Rooma II)

1. Tavoite ja tehtävät

Sopimukseen perustumattomiin velvoitteisiin sovellettavaa lakia koskevan asetuksen valmistelu.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

U 82/1998 vp, 10.12.1998

LaVL 13/1998 vp, 26.1.1999

SuV P 47/1998 vp

KOM(2003) 427 lopullinen

3. Keskeinen sisältö

Asetuksessa säädettäisiin siitä, minkä valtion lain mukaan muuta kuin sopimukseen perustuvaa korvausvastuuta on arvioitava silloin, kun tapauksella on liittymä kahteen tai useampaan valtioon.

4. Organisointi

Valmistelijat

Leinonen, Antti T., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7713

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Liittyy vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen toimintasuunnitelman toimeenpanoon.

Hanketta käsiteltiin yleissopimuksen muodossa työryhmätasolla ennen Amsterdamin sopimuksen voimaantuloa, mutta se keskeytettiin keväällä 2000.

6. Aikataulu

Komissio antoi ehdotuksensa asetukseksi 22.7.2003. Ehdotuksen käsittely alkanee neuvoston siviilioikeuskomiteassa syksyn 2003 alussa.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

Dnro1641/45/98

OM453:00/06/01/1998

7.5 YLEISSOPIMUS LIIKUTELTAVIIN LAITTEISIIN KOHDISTUVISTA KANSAINVÄLISISTÄ OIKEUKSISTA

1. Tavoite ja tehtävät

Liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvia kansainvälisiä oikeuksia (Convention on International Interests in Mobile Equipment) koskevan yleissopimuksen ja lentokalustoa koskevan pöytäkirjan allekirjoittamis- ja ratifioimistarpeen selvittäminen. Hallitusten välisissä neuvotteluissa valmistellaan parhaillaan myös rautateiden liikkuvan kaluston sekä avaruusesineiden vakuuskäyttöä koskevia pöytäkirjoja.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Tausta-asiakirjoja on verkko-osoitteessa <http://www.icao.org> (sen jälkeen valinta Diplomatic Conference).

SEK(2002)1308 lopullinen

3. Keskeinen sisältö

Tarkoituksena luoda kansainvälinen rekisteri, johon voitaisiin merkitä liikuteltavaan kalustoon kohdistuvia kansainvälisiä vakuusoikeuksia. Tavoitteena on lieventää tällaisen kaluston rahoituksessa ilmenneitä käytännön ongelmia vahvistamalla rahoittajien asemaa. Rahoitusriskin pientyminen alentaisi luoton hintaa ja muita rahoituskuluja sekä rahoituksen transaktiokustannuksia.

4. Organisointi

Valmistelija

Leinonen, Antti T., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7713

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Yleissopimus ja lentokalustoa koskeva pöytäkirja hyväksyttiin diplomaattikonferenssissa Etelä-Afrikassa marraskuussa 2001. Eräät yleissopimuksen ja pöytäkirjan määräyksistä kuuluvat yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan. Komissio antoi 17.12.2002 ehdotuksen neuvoston päätökseksi yleissopimuksen ja pöytäkirjan hyväksymisestä yhteisön puolesta (ks. U 3/2003, LaVL 2/2003). Selvitys Suomen tarpeesta ratifioida yleissopimus ja pöytäkirja valmistellaan ja lähetetään lausunnolle syksyllä 2003.

Rautateiden liikkuvan kaluston vakuuskäyttöä koskevaa pöytäkirjaa on valmisteltu kolmessa hallitusten välisessä istunnossa ja diplomaattikonferenssi pöytäkirjan hyväksymiseksi on tarkoitus järjestää viimeistään toukokuussa 2005. Ensimmäinen hallitusten välinen istunto avaruusesineiden vakuuskäyttöä koskevasta pöytäkirjasta järjestetään joulukuussa 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

Dnro 3284/45/2001

7.6 LENTOLIIKENTEEN YLIVARAUSTILANNETTA KOSKEVAN EU-ASETUKSEN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on parantaa lentomatikustajien asemaa lennon viivästyessä tai peruuntuessa sekä silloin, kun matkustajalta evätään pääsy lennolle ylivarauksen vuoksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2001) 784

U 8/2002 vp 7.3.2002

LiVL 5/2002 26.4.2002

3. Keskeinen sisältö

Lentomatikustajien asemaa parannettaisiin mm. laajentamalla asetuksen soveltamisalaa, korottamalla vakiokorvauksia ja lisäämällä matkustajille annettavaa informaatiota.

4. Organisointi

Valmistelija

Leinonen, Antti T., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7713

5. Taustatietoja

Neuvosto saavutti poliittisen yhteisymmärryksen 5.12.2002 ja hyväksyi yhteisen kannan asetusehdotuksesta 18.3.2003. Euroopan parlamentti ei hyväksynyt yhteistä kantaa vaan teki siihen 3.7.2003 muutosehdotuksia. Asia siirtyy neuvoston ja parlamentin sovittelumenettelyyn.

6. Aikataulu

Sovittelumenettely syksyn 2003 aikana.

7. Taloudelliset vaikutukset

Ehdotetuista muutoksista aiheutuisi suomalaisille lentoyhtiöille lisäkustannuksia.

8. Muut tiedot

OM 6/41/2002

OM004:00/2002

7.7 SOPIMUSVELVOITTEISIIN SOVELLETTAVAA LAKIA KOSKEVAN ROOMAN YLEISSOPIMUKSEN TARKISTAMINEN JA MUUNTAMINEN YHTEISÖSÄÄDÖKSEKSI (Rooma I)

1. Tavoite ja tehtävät

Vuonna 1980 tehdyn sopimuksia koskevan ns. Rooma I –lainvalintayleissopimuksen asiallisten muutostarpeiden selvittäminen ja mahdollinen yleissopimuksen muuntaminen yhteisöinstrumentiksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2003) 654

E (lähetetty EK:aan 21.3.2003)

3. Keskeinen sisältö

Rooman yleissopimuksessa määrätään, minkä valtion lain nojalla on arvioitava sopimusvelvoitetta, jolla on liittyviä kahteen tai useampaan valtioon. Komissio antoi 14.1.2003 vihreän kirjan, jonka tavoitteena on käynnistää keskustelu yhtäältä tarpeesta muuttaa Rooman yleissopimus yhteisön säädökseksi ja toisaalta siitä, onko ja miten yleissopimuksen lainvalintamääräyksiä aiheellista uudistaa.

4. Organisointi

Valmistelijat

Leinonen, Antti T., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7713

5. Taustatietoja

Liittyy vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen toimintasuunnitelman toimeenpanoon.

6. Aikataulu

Oikeusministeriö lähetti vihreän kirjan laajalle lausuntokierrokselle, jonka määräaika päättyi 15.8.2003. Komissio on pyytänyt vihreästä kirjasta lausuntoja 15.9.2003 mennessä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 15/416/2002

EU/2003/0097

7.8 EU-DIREKTIIVIEHDOTUS RIKOKSEN UHREILLE MAKSETTAVISTA KORVAUKSISTA

1. Tavoite ja tehtävät

Direktiiviehdotuksen tavoitteena on parantaa rikoksen uhrin mahdollisuuksia saada korvaus rikoksella aiheutetusta vahingosta rajatylittävissä tapauksissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2002) 562

U 76/2002 vp

LaVL 26/2002 vp

3. Keskeinen sisältö

Yhtäältä ehdotetaan vahvistettavaksi vähimmäisvaatimukset korvauksille, jotka valtion varoista maksetaan rikoksella aiheutetusta vahingosta. Toisaalta ehdotukseen sisältyy jäsenvaltioiden viranomaisten välistä yhteistyötä koskevaa sääntelyä, jonka nojalla korvaukseen oikeutettu rikoksen uhri voisi aina hakea korvausta asuinvaltionsa viranomaiselta.

4. Organisointi

Valmistelijat

Leinonen, Antti T., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7713

5. Taustatietoja

Ehdotus pohjautuu komission 28.9.2001 esittämään vihreään kirjaan ja siitä saatuun lausuntopalautteeseen. Direktiivillä on tarkoitus osaltaan panna täytäntöön Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmiä, joissa muun muassa kehoitettiin vahvistamaan vähimmäisvaatimukset rikoksen uhrien oikeudesta saada vahingonkorvauksia.

6. Aikataulu

Käsittely neuvoston työryhmässä alkoi joulukuussa 2002. Italian tavoitteena on saavuttaa asiassa poliittinen yhteisymmärrys puheenjohtajakaudellaan syksyn 2003 aikana.

7. Taloudelliset vaikutukset

Jos korvausviranomaisten välinen yhteistyö toteutetaan pääpiirteissään kuten direktiiviehdotuksessa on ehdotettu, rajatylittäviin korvaushakemuksiin liittyvien uusien tehtävien hoitaminen edellyttäne lisäresurssien osoittamista rikosvahinkoasioista Suomessa vastaavalle Valtiokonttorin rikosvahinkoyksikölle.

8. Muut tiedot

Dnro 3464/45/2001

EU/2002/0086

7.9 SAATAVIEN SIIRTO KANSAINVÄLISESSÄ KAUPASSA

1. Tavoite ja tehtävät

Yleissopimuksen ensisijaisena tavoitteena on luoda oikeudelliset puitteet lähinnä USA:ssa laajasti käytössä oleville rahoitusmuodoille. Rahoituksen vakuutena käytettäisiin saatavia, jotka siirretään rahoittajalle (esimerkiksi myyjän saatava ostajalta). Saatavat voitaisiin siirtää edelleen useitakin kertoja peräkkäin. Tarkoituksena on kehittää säännöstö, jonka avulla voidaan varmistaa, ettei siirto heikennä velallisen asemaa. Samalla pyritään turvaamaan muiden velkojien oikeudet.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Yleissopimukseen liittyviä tausta-asiakirjoja on verkko-osoitteessa <http://www.uncitral.org>. (sen jälkeen valinnat "travaux préparatoires" ja "international payments").

3. Keskeinen sisältö

Soveltamisalan määritelmän ja käytettyjen termien määrittelyn lisäksi sopimus sisältää määräykset saatavien siirron vaikutuksista (muoto, massasiirto, siirtohetki, sopimusoikeudelliset rajoitukset ja vakuuksien siirto), osapuolten oikeuksista ja velvollisuuksista sekä velallisen aseman turvaamisesta.

4. Organisointi

Avoin

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Yleissopimus hyväksyttiin UNCITRALin 34. istunnossa Wienissä heinäkuussa 2001. Syksyllä 2001 YK:n yleiskokous hyväksyi sen YK:n yleissopimukseksi ja avasi jäsenvaltioiden allekirjoitettavaksi. Suomi ei ole vielä päättänyt allekirjoittamisesta.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM451:00/06/01/1998

7.10 SAATAVIEN PERINNÄSTÄ ANNETUN LAIN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on tarkistaa perintäkuluja ja velalliselle perinnästä annettavia tietoja koskevia säännöksiä siten, että yhtäältä varmistetaan perintäkulujen kohtuullisuus ja riittävä yhdenmukaisuus ja toisaalta turvataan velallisen oikeus saada velkojalta tiedot velkatilanteesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviomuistio 30.4.2003

3. Keskeinen sisältö

4. Organisointi

Valmistelija

Lahelma, Marjo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7672

5. Taustatietoja

Hyväksyessään lain saatavien perinnästä (513/1999) eduskunta edellytti, että hallitus seuraa perimistöimistöjen veloituskäytäntöä ja tarvittaessa ryhtyy toimenpiteisiin taulukkomaksujen aikaansaamiseksi. Kuluttajaviraston vuosina 2000 ja 2001 tekemät perintäkuluselvitykset osoittivat, että kulujen vaihteluväli on erittäin suuri.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys annettaneen vuoden 2003 lopulla.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 7/41/2003

7.11 RAHOITUSVAKUUSJÄRJESTELYISTÄ ANNETUN DIREKTIIVIN TÄYTÄNTÖÖNPANO

1. Tavoite ja tehtävät

Rahoitusvakuus- järjestelyistä annetun direktiivin 2002/47/EY täytäntöönpano.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi rahoitusvakuusjärjestelyistä (2002/47/EY) 6.6.2002.

Työryhmän mietintö 12.6.2003 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2003:15)

3. Keskeinen sisältö

Direktiivi koskee arvopapereiden ja tilirahan käyttöä vakuutena rahoitusmarkkinoilla. Direktiivissä on säännöksiä muun muassa vakuuksien realisoinnista, omistusoikeuden siirtoon perustuvista vakuuksista, velvoitteiden nettouttamisesta, takaisinsaannista ja sovellettavasta laista. Keskeisenä tavoitteena on yhdenmukaistaa ja yksinkertaistaa vakuuskäytäntöä kansainvälisessä rahoitustoiminnassa ja arvopapereiden säilytyksessä sekä varmistaa vakuuksien pysyvyys maksukyvyttömyysmenettelyissä. Direktiivi ei koske yksityishenkilöitä ja sen soveltamisalaa voidaan kansallisesti muutoinkin rajoittaa mm. niin, että direktiiviä ei sovelleta asunto- ja kiinteistöosakeyhtiön osakkeisiin tai vakuudenantajan tuotantotoimintaan liittyviin arvopapereihin.

4. Organisointi

Valmistelijat

Jokela, Marjut, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7703

Tuokila, Marja, erityisasiantuntija oikeusministeriö, puh. 1606 7673

5. Taustatietoja

Direktiivi on pantava täytäntöön 27.12.2003 mennessä.

6. Aikataulu

Työryhmän mietinnöstä pyydettiin lausunnot 29.8.2003 mennessä. Hallituksen esitys annettaneen syksyllä 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 21/41/2002

OM031:00/2002

7.12 SÄHKÖISEN KAUPANKÄYNNIN OIKEUSSÄÄNTÖJEN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

UNCITRALin sähköisen kaupankäynnin työryhmä (Working Group on Electronic Commerce) käsittelee sähköiseen kaupankäyntiin liittyviä oikeudellisia kysymyksiä. UNCITRALin täysistunnossa heinäkuussa 2001 annettiin työryhmälle tehtäväksi ryhtyä valmistelemaan sähköistä sopimuksetekoa koskevaa kansainvälistä yleissopimusta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

UNCITRALin sihteeristön valmistelema työasiakirja A/CN.9/WG.IV/WP.100 on verkko-osoitteessa <http://www.uncitral.org> (sen jälkeen valinnat Working Groups -> Working Group IV -> Electronic Commerce).

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimukseen on tarkoitus ottaa keskeisiä sähköiseen sopimuksetekoon liittyviä säännöksiä, kuten säännöksiä sopimuksen syntymiseen vaikuttavista seikoista (tarjouskehotus, tarjous, vastaus), osapuolen koti- tai liikepaikan määrittämisestä, muotovaatimusten täyttämistä sähköisesti, osapuolten tiedonantovelvollisuuksista sekä sähköisten sopimusehtojen saatavuudesta.

4. Organisointi

Valmistelija

Lahelma, Marjo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7672

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Työryhmä aloitti yleissopimuksen valmistelun maaliskuussa 2002. Seuraavan kerran sopimusta käsitellään marraskuussa 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM174:00/06/01/1998

7.13 RAHOITUSPALVELUJEN ETÄMYYNNISTÄ KULUTTAJILLE ANNETUN DIREKTIIVIN TÄYTÄNTÖÖNPANO

1. Tavoite ja tehtävät

Rahoituspalvelujen etämyyntiä koskevan direktiivin täytäntöön panemiseksi tarvittava lainsäädäntö.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/65/EY kuluttajille tarkoitettujen rahoituspalvelujen etämyynnistä ja neuvoston direktiivin 90/619/ETY sekä direktiivien 97/7/EY ja 98/27/EY muuttamisesta.

Työryhmän asettamispäätös 22.11.2002

3. Keskeinen sisältö

Direktiivin säännökset koskevat talletuksia, luottoja, sijoituksia, vakuutuksia ja muita rahoituspalveluja, joita tarjotaan kuluttajalle jonkin viestimen välityksellä niin, että myös sopimus tehdään viestimellä osapuolten olematta yhtäaikaan läsnä. Keskeisimmät säännökset koskevat elinkeinonharjoittajan tiedonantovelvollisuutta ja kuluttajan oikeutta peruuttaa sopimus.

4. Organisointi

Puheenjohtaja

Lahelma, Marjo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7672

Jäsenet

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7514

Tanninen, Seppo, lainsäädäntöneuvos, valtiovarainministeriö

Turunen, Juhani, hallitussihteeri, sosiaali- ja terveysministeriö

Kurki-Suonio, Ilona, lakimies, Kuluttajavirasto

Virta, Jari, toimistopäällikkö, Rahoitustarkastus

Turunen, Päivi, tarkastaja, Vakuutusvalvontavirasto

Savikko, Markku, toimitusjohtaja, Arvopaperivälittäjien yhdistys/Suomen Sijoitusrahastoyhdistys ry

Leppiniemi, Jarmo, puheenjohtaja, Osakesäästäjien Keskusliitto ry

Sario, Tuula, johtava lakimies, Suomen Kuluttajaliitto

Myllylä, Elli, lakimies, Suomen Pankkiyhdistys r.y.

Perko, Jari, toimitusjohtaja, Suomen Suoramarkkinointiliitto ry

Mäntyniemi, Lea, johtaja, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto ry

Pysyvät asiantuntijat

Luukkonen, Irene, johtaja, Kuluttajien Vakuutustoimisto

Sirén, Erik, johtaja, Pankkialan Asiakasneuvontatoimisto

Sihteerit

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Direktiivi on pantava kansallisesti täytäntöön 9.10.2004 mennessä.

6. Aikataulu

Työryhmän määräaika päättyy 30.11.2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 34/41/2002

OM026:00/2002

7.14 EU-ASETUSEHDOTUS MYYNNINEDISTÄMISESTÄ SISÄMARKKINOILLA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on edistää sisämarkkinoiden toimintaa poistamalla myynninedistämiskeinoja, kuten alennuksia, kylkiäisiä ja markkinointiarpajaisia koskevat kansalliset yleiset kiellot ja hyväksymällä muiden myynninedistämistä rajoittavien kansallisten säännösten osalta lainsäädäntöjen vastavuoroisen tunnustamisen periaate.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2001) 546 lopullinen

U 87/2001 vp 20.12.2001

TaVL 1/2002 vp 1.3.2002

KOM(2003) 585 lopullinen (komission muutettu ehdotus)

3. Keskeinen sisältö

Asetusehdotuksessa kielletään jäsenvaltioita ja ei-julkisia sääntelyelimiä asettamasta yleistä kieltoa käyttää myynninedistämistä tai siihen liittyvää kaupallista viestintää. Jäsenvaltiot ja ei-julkiset sääntelyelimet eivät myöskään saisi rajoittaa palvelujen vapaata tarjontaa tai tavaroiden vapaata liikkumista sillä perusteella, että myynninedistämiskeinoja käytetään. Myynninedistäjän olisi markkinoinnissaan annettava määrätyt tiedot myynninedistämiskeinoista ja niihin liittyvistä tarjouksista. Lasten ja nuorten suojelemiseksi säädetään eräistä myynninedistämisen rajoituksista.

4. Organisointi

Valmistelija

Lahelma, Marjo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7672

5. Taustatietoja

Ehdotus täydentää komission samana päivänä antamaa vihreää kirjaa kuluttajansuojasta Euroopan unionissa (KOM(2001) 531 lopullinen). Vihreän kirjan tarkoituksena oli käynnistää laaja keskustelu EU:n kuluttajansuojapolitiikan tulevasta suunnasta, ja siinä esitettiin vaihtoehtoja yhteisön kuluttajansuojalainsäädännön, erityisesti markkinointilainsäädännön kehittämiseksi.

Komissio antoi kesäkuussa 2002 vihreän kirjan seurannasta tiedonannon, jonka pohjalta komissiossa on valmisteltu ehdotus puitedirektiiviksi sopimattomista kaupallisista menettelyistä (ks. kohta 7.15) sekä ehdotus asetukseksi kuluttajansuojalainsäädännön täytäntöönpanosta vastaavien kansallisten viranomaisten yhteistyöstä (ks. kohta 7.16).

6. Aikataulu

Käsittely neuvoston työryhmässä alkoi tammikuussa 2002. Italia on ilmoittanut keskittyvänsä puheenjohtajakaudellaan markkinoinnin puitedirektiivin ja viranomaisyhteistyöasetuksen valmisteluun toivoen voivansa siinä yhteydessä löytää ratkaisuja myös myynninedistämisasiäsetuksen ongelmakohtiin.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

Dnro 3642/45/2001

7.15 EU-DIREKTIIVIEHDOTUS SOPIMATTOMISTA KAUPALLISISTA MENETTELYISTÄ SISÄMARKKINOILLA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on edistää sisämarkkinoiden toimintaa ja saavuttaa korkea kuluttajansuojan taso yhdenmukaistamalla jäsenvaltioiden säännökset sellaisista hyvän tavan vastaisista tai muuten sopimattomista kaupallisista menettelyistä, jotka vahingoittavat kuluttajien taloudellisia etuja.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2003) 356 lopullinen

3. Keskeinen sisältö

Direktiiviehdotus perustuu sopimattomat kaupalliset menettelyt kieltävään yleislausekkeeseen. Menettelyä pidetään sopimattomana, jos se on vastoin ammatillisen huolellisuuden vaatimuksia ja jos se merkittävästi vääristää tai on omiaan merkittävästi vääristämään keskivertokuluttajan, jolle se on osoitettu tai jonka se tavoittaa, taloudellista käyttäytymistä tai, jos menettely on kohdistettu erityisesti tiettyyn kuluttajaryhmään, ryhmän keskivertojäsenen taloudellista käyttäytymistä. Sopimattomina pidetään erityisesti sellaisia menettelyjä, jotka ovat direktiivissä yksityiskohtaisesti määritellyllä tavalla harhaanjohtavia tai aggressiivisia.

4. Organisointi

Valmistelija

Lahelma, Marjo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7672

5. Taustatietoja

Ehdotus liittyy läheisesti EU-asetusehdotukseen myyminen edistämisestä sisämarkkinoilla (kts. kohta 7.14) sekä EU-asetusehdotukseen kuluttajansuojalainsäädännön täytäntöönpanosta vastaavien kansallisten viranomaisten yhteistyöstä (ks. kohta 7.16).

6. Aikataulu

Käsittely neuvoston työryhmässä alkoi heinäkuussa 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 3/471/2003

EU/2003/0814

7.16 EU-ASETUSEHDOTUS KULUTTAJANSUOJALAINSÄÄDÄNNÖN TÄYTÄNTÖÖNPANOSTA VASTAAVIEN KANSALLISTEN VIRANOMAISTEN YHTEISTYÖSTÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on edistää sisämarkkinoiden toimintaa ja tehostaa kuluttajansuojaa säätämällä kuluttajansuojalainsäädännön noudattamista valvovien viranomaisten keskinäisestä yhteistyöstä ja avunannosta rajat ylittävissä yhteisölainsäädännön rikkomistapauksissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2003) 443 lopullinen

3. Keskeinen sisältö

Asetusehdotuksen tärkeimmät säännökset koskevat jäsenvaltioiden viranomaisten keskinäistä, vastavuoroisuuteen perustuvaa avustamista rajat ylittävissä yhteisön kuluttajansuojalainsäädännön rikkomistapauksissa. Jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen on toisen jäsenvaltion viranomaisen pyynnöstä ryhdyttävä toimiin oikeudenloukkauksen lopettamiseksi. Asetuksessa säädetään lisäksi viranomaisten välisestä tietojenvaihdosta sekä valvonnan ja täytäntöönpanon koordinoinnista.

4. Organisointi

Valmistelija

Lahelma, Marjo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7672

5. Taustatietoja

Ehdotus liittyy läheisesti EU-direktiiviehdotukseen sopimattomista kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla (ks. kohta 7.15).

6. Aikataulu

Käsittely neuvoston työryhmässä alkoi heinäkuussa 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 1/471/2003

EU/2003/0949

7.17 EU-KULUTUSLUOTTODIREKTIIVIN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on mahdollistaa entistä avoimempien ja tehokkaampien kulutusluottomarkkinoiden luominen ja toisaalta taata sellainen kuluttajansuojan taso, jonka avulla luottojen vapaa liikkuvuus voidaan toteuttaa parhaalla mahdollisella tavalla sekä luotonantajien että kuluttajien kannalta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2002)443 lopullinen

U 64/2002 vp 7.11.2002

TaVL 18/2002 vp 12.12.2002

3. Keskeinen sisältö

Komission tarkoituksena on laajentaa kulutusluottoja koskevien säännösten soveltamisalaa. Lisäksi tavoitteena on mm. luotonantajan tiedonantovelvollisuutta koskevien säännösten tarkistaminen sekä luotonantajan tiedonsaannin parantaminen. Ehdotuksessa on säännöksiä myös perinnästä ja vakuussopimuksista.

4. Organisointi

Valmistelija

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7514

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Direktiiviehdotus on parhaillaan Euroopan parlamentin 1. käsittelyssä. Ensimmäinen käsittely saataneen päätökseen aikaisintaan joulukuussa 2003. Ehdotuksen käsittely ei edistyne merkittävästi neuvostossa Italian puheenjohtajuuskaudella.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 40/461/2002

EU/230902/0691

7.18 ASUNTOKAUPPALAIN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on vuonna 1995 voimaan tulleen asuntokauppalain tarkistaminen niin, että lain toimivuuden seurannassa ilmi tulleet epäkohdat voidaan poistaa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Tiivistelmä OM:n tiedusteluun saaduista vastauksista 20.5.2001.

Työryhmän asettamispäätös 12.2.2002.

Työryhmän mietintö 30.4.2003 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2003:10)

3. Keskeinen sisältö

Asuntokauppatyöryhmän mietinnössä ehdotetaan tehtäväksi lukuisia lisäyksiä ja muutoksia asuntokauppalakiin. Merkittävimmät uudistukset ja selvennykset koskevat lain yleistä soveltamisalaa, rakentamisvaiheen suojajärjestelmän kattavuutta ja toimivuutta, ennakkomarkkinoinnin yhteydessä suoritettavia varausmaksuja ja käsirahan sijasta käytettäviä vakiokorvausehtoja, perustajaosakkaan tai muun myyjän suorituskyvyttömyyden varalta vaadittavaa kymmenen vuoden rakennusvirhevakuutta, virheilmoituksia sekä asuntoyhteisön asemaa ja oikeuksia silloin, kun uuden asunnon virhe ilmenee yhteisön kunnossapitovastuulle kuuluvassa kiinteistön osassa. Lakiin lisättäisiin myös säännöksiä taloudellisesta virheestä käytetyn asunnon kaupassa sekä pantinhaltijan velvollisuuksista ja vastuusta hänen myydessään panttina olevan asunnon.

Lisäksi mietinnössä ehdotetaan eräitä tarkistuksia kuluttajavalituslautakunnasta annettuun lakiin, kiinteistöjen ja vuokrahuoneistojen välityksestä annettuun lakiin ja maankäyttö- ja rakennuslakiin.

4. Organisointi

Lahelma, Marjo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7672

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7514

5. Taustatietoja

Oikeusministeriö tiedusteli syksyllä 2000 asuntokauppalain tavoitteiden toteutumista yleisesti sekä mahdollisia puutteita, epäselvyyksiä ja muita ongelmia, joita säännösten käytännön soveltamisessa on tullut ilmi. Saaduista vastauksista laadittiin tiivistelmä, jonka pohjalta ministeriössä järjestettiin kuulemistilaisuus.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys annettaneen vuoden 2003 lopulla.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 2/41/2002

OM007:00/2002

EU/230902/0691

7.19 VÄLITTÄJÄN HALLINNASSA OLEVIIN ARVOPAPEREIHIN LIITTYVIIN TIETTYIHIN OIKEUKSIIN SOVELLETTAVAA LAKIA KOSKEVA YLEISSOPIMUS

1. Tavoite ja tehtävät

Yleissopimuksen tavoitteena on poistaa epävarmuus siitä, mikä laki ratkaisee välittäjän hallinnassa olevien arvopapereiden omistusoikeuden luovutukseen ja vakuuskäyttöön liittyvät (esineoikeudelliset) kysymykset. Oikeudellinen epävarmuus koskee erityisesti sellaisia arvopapereita, joita hallitaan valtioiden rajat ylittävissä moniportaisissa ketjuissa (indirect holding system).

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Yleissopimus on Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin verkkosivuilla osoitteessa <http://www.hcch.net/e/conventions/text36e.html>

Arviomuistio 26.5.2003

Lausuntotiivistelmä 1.9.2003

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimuksen tarkoituksiin kysymyksiin sovelletaan sen valtion lakia, jonka säilytys sopimuksen osapuolet ovat valinneet edellyttäen kuitenkin, että välittäjällä on siinä valtiossa yleissopimuksen tarkoittama toimisto.

Yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvat arvopaperit, joihin liittyvät oikeudet merkitään välittäjän ylläpitämälle tilille. Yleissopimus koskee sekä arvopapereita, joita hallitaan moniportaisissa ketjuissa että arvopapereita, joissa sijoittajalla on suora esineoikeus arvopaperiin ja välitön suhde liikkeeseenlaskijaan (direct holding system, mm. Suomen arvo-osuusjärjestelmään kuuluvat arvopaperit). Suomen arvo-osuusjärjestelmässä yleissopimuksen tarkoitettamana välittäjänä pidettäisiin arvopaperikeskusta.

4. Organisointi

Valmistelijat

Tuokila, Marja, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 1606 7673

Leinonen, Antti, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7713

5. Taustatietoja

Yleissopimus kuuluu keskeisiltä osin Euroopan yhteisön toimivaltaan. Yleissopimukseen liittyminen edellyttää sekä EU:n että Suomen lainsäädännön tarkistamista.

6. Aikataulu

Yleissopimuksen teksti hyväksyttiin Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssissa 13.12.2002.

Tarkoitus on, että EU ja jäsenvaltiot allekirjoittavat ja ratifioivat yleissopimuksen yhtäaikaaisesti. Suomen aikataulu on siten riippuvainen EU:n toimista.

EU:n komissio antanee syksyllä 2003 neuvostolle ehdotuksen päätökseksi yleissopimuksen allekirjoittamisesta. Tavoite on, että EU ja jäsenvaltiot allekirjoittavat yleissopimuksen yhdessä mm. USA:n kanssa marraskuussa 2003. Tarkoituksena on ratifioida yleissopimus ja tarkistaa EU:n lainsäädäntö viimeistään vuoden 2005 alussa.

Suomen liittymisestä yleissopimukseen on pyydetty lausunnot 15.8.2003 mennessä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM028/00/2001

EU290702/0073

8. YHTIÖOIKEUS

8.1 OSAKEYHTIÖLAIN UUDISTAMISTYÖRYHMÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö asetti 16.2.2001 työryhmän valmistelemaan osakeyhtiölain kokonaisuudistusta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriössä 7.7.2000 laadittu muistio.

Työryhmän asettamispäätös 16.2.2001.

Seurantaryhmän asettamispäätös 7.5.2001.

Työryhmän mietintö 6.5.2003 (Oikeusministeriö, Työryhmämietintö 2003:4)

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän mietintö sisältää toimeksiannon mukaisesti hallituksen esityksen muotoon laaditun ehdotuksen uudeksi osakeyhtiölaiksi. Tavoitteena on ollut yritysten toimintamahdollisuuksien hallittu lisääminen ilman, että velkojien ja vähemmistöosakkeenomistajien asema olennaisella tavalla muuttuisi. Ehdotuksessa on kiinnitetty erityistä huomiota pienten yhtiöiden asemaan.

Työryhmän ehdotus sisältää merkittäviä muutosehdotuksia, joita ovat esimerkiksi siirtyminen aidosti nimellisarvottomaan pääomajärjestelmään, yhtäältä varojen jakamista koskevien säännösten liberalisointi ja toisaalta niiden täsmentäminen, yritysten rakennejärjestelyvaihtoehtojen monipuolistaminen ja itse menettelyjen nopeuttaminen sekä oikeussuojakeinojen täsmentäminen. Ehdotuksessa on pyritty korostamaan osakeyhtiöoikeuden keskeisten periaatteiden merkitystä.

4. Organisointi

Airaksinen, Manne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7661

5. Taustatietoja

Voimassa oleva osakeyhtiölaki tuli voimaan vuonna 1980. Lakia on muutettu useaan otteeseen. Laajin muutos on vuonna 1997 voimaan tullut osittaisuudistus, jolla laki saatettiin vastaamaan Euroopan yhteisöjen lainsäädäntöä.

Oikeusministeriössä valmistui 7.7.2000 laaja arvio osakeyhtiölain muutostarpeista. Muistiossa tarkastellaan osakeyhtiölainsäädäntöön vaikuttavia muutostekijöitä sekä ehdotetaan osakeyhtiölain uudistamista siten, että se olisi nykyistä joustavampi. Muistiossa myös yksilöidään useita muutettavia asiakokonaisuuksia. Muistiosta pyydettiin lausunnot yli 50 eri taholta. Lausunnoissa pidettiin tilannearvioita yleisesti ottaen oikeana ja suhtauduttiin myönteisesti esitettyyn suunnitelmaan osakeyhtiölain kokonaisuudistuksen toteuttamisesta. Lausunnoissa korostettiin tarvetta samalla yhteensovittaa yhtäältä osakeyhtiölainsäädäntöä sekä toisaalta vero- ja arvopaperimarkkinalainsäädäntöä.

6. Aikataulu

Työryhmän mietinnöstä on pyydetty lausunnot 19.9.2003 mennessä. Niistä laaditaan lausuntotiivistelmä syksyllä 2003, minkä jälkeen päätetään jatkotoimista.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM014:00/2001

8.2 ASUNTO-OSAKEYHTIÖLAIN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on selvittää asunto-osakeyhtiölain muutostarve.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviomuistio 24.7.2003.

3. Keskeinen sisältö

Asunto-osakeyhtiölaki tuli voimaan 1.1.1992. Perusparannusta, uudistusta, lisärakentamista ja lisäalueen hankkimista koskevaan taloyhtiön yhtiökokouksen päätökseen sovellettavat muutokset tulivat voimaan 1.6.2001.

Kun rakennuskanta ja asukkaat ikääntyvät ja kun asukaskunta, rakennustekniikka, asumispalvelut ja asuinkiinteistöjä koskevat viranomaisvaatimukset muuttuvat, asunto-osakeyhtiöiden ja osakkaiden tekemien korjausten, uudistusten ja lisärakentamisen tarve kasvaa. Samat tekijät lisäävät tarvetta myös muihin järjestelyihin ja vastuusuhteiden selventämiseen asunto-osakeyhtiöissä. Lisäksi voimassaolo-aikana on ilmennyt, että eräitä lain yksittäisiä säännöksiä saattaa olla syytä selventää tai muuttaa.

Arviomuistiossa tarkastellaan uudistustarvetta ja mahdollisten uudistusten tärkeysjärjestystä ja kiireellisyyttä.

4. Organisointi

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, puh.1606 7664

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Arviomuistiosta on pyydetty lausunnot 31.10.2003 mennessä, minkä jälkeen päätetään jatkotoimista.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 11/41/2003
OM015:00/2003

8.3 EUROOPPAYHTIÖ-ASETUKSEN EDELLYTTÄMÄT LAINSÄÄDÄNTÖTOIMENPITEET

1. Tavoite ja tehtävät

Eurooppayhtiöasetuksen edellyttämät kansalliset yhtiö- ja kaupparekisterioikeudelliset säännökset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Neuvoston asetus EY/2157/2001 eurooppayhtiön (SE) säännöistä
Työryhmän asettamispäätös 15.5.2003

3. Keskeinen sisältö

Tavoitteena on SE-asetusta täydentävä kansallinen yhtiöoikeudellinen sääntely, joka vastaa julkisia osakeyhtiöitä koskevaa sääntelyä ja jossa otetaan huomioon osakkaiden ja velkojien tarpeet, jotka liittyvät siihen, että kotipaikka siirretään tai voidaan myöhemmin siirtää toiseen jäsenvaltioon.

4. Organisointi

Puheenjohtaja

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7664

Jäsenet

Salonen, Sanna, nuorempi hallitussihteeri, kauppa- ja teollisuusministeriö

Sorvari, Markku, erityisasiantuntija, valtiovarainministeriö

Turunen, Juhani, hallitussihteeri, sosiaali- ja terveysministeriö

Leppänen, Helena, jaostopäällikkö, Patentti- ja rekisterihallitus

Työryhmän puheenjohtaja toimii samalla myös työryhmän sihteerinä.

5. Taustatietoja

Uutta eurooppalaista osakeyhtiömuotoa, eurooppayhtiötä (SE), koskeva asetus tulee voimaan 8.10.2004, mihin mennessä jäsenvaltioiden lainsäädäntöä on muutettava asetuksessa edellytetyllä tavalla.

SE on yhteisömuoto, joka on tarkoitettu osakeyhtiömuodossa harjoitettuun valtiolliset rajat ylittävään toimintaan. Sen sääntelyn mallina on käytetty julkisia osakeyhtiöitä koskevia yhtiöoikeudellisia direktiivejä minkä lisäksi asetuksessa viitataan SE:n kotipaikan kansalliseen julkisia osakeyhtiöitä koskevaan sääntelyyn. Asetuksessa on aineellisia säännöksiä vain SE:n perustamisesta, vähimmäisosakepääomasta, kotipaikasta ja sen siirtämisestä, SE:n muuttamisesta kansallisen lainsäädännön mukaiseksi julkiseksi osakeyhtiöksi sekä eräistä SE:n vähemmistöosakkaiden suojaan, toimielimiin ja SE:n purkamiseen liittyvistä asioista.

SE:n sääntely perustuu ensisijassa asetukseen, jota sovelletaan suoraan jäsenvaltiossa. Useiden yksityiskohtien osalta asetuksessa kuitenkin sallitaan tai edellytetään asetusta täydentäviä kansallisia säännöksiä.

Asetukseen liittyy direktiivi henkilöstöedustuksen järjestämisestä SE:ssä (neuvoston direktiivi 86/2001). Työministeriössä suunnitellaan direktiivin voimaansaattamiseksi tarvittavan kansallisen sääntelyn valmistelua samassa aikataulussa yhteistoimintalainsäädännön uudistushankkeen kanssa.

6. Aikataulu

Työryhmän määräaika päättyy 30.11.2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 12/41/2003

OM015:00/2003
OM192:00/09/01/1998

8.4 EU:N RAJAT YLITTÄVIÄ JULKISTEN OSAKEYHTIÖIDEN SULAUTUMISIA KOSKEVA DIREKTIIVIEHDOTUS (10. yhtiöoikeudellinen direktiivi)

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on edistää sisämarkkinoiden toimintaa poistamalla esteet eri jäsenvaltioista olevien julkisten osakeyhtiöiden sulautumiselta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(84) 727 lopullinen
Y 12/1994
TaVL 12/1994 vp 18.10.1994
KOM(2001) 763 lopullinen

3. Keskeinen sisältö

Komissio valmistelee uutta ehdotusta, jonka sisältö ei vielä ole selvillä.

4. Organisointi

Valmistelijat
Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7664
Airaksinen, Manne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7661

5. Taustatietoja

Direktiiviehdotus sisältyy komission 11.12.2001 antamaan tiedonantoon ajankohtaisuutensa menettäneiden ehdotusten poistamisesta. Komissiossa laaditaan uutta ehdotusta. Direktiivin hyväksymistä vaikeuttanevat kysymykset henkilöstön aseman ja verotuksen järjestämisestä. Rajat ylittäviä sulautumisia koskevien verodirektiivien tultua voimaan ongelmaksi jäänevät erot eri maiden yhtiöverotuksessa.

6. Aikataulu

Komissio antanee uuden direktiiviehdotuksen syksyllä 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 3/453/2003
OM195:00/09/01/1998

8.5 EU-ASETUSEHDOTUS EUROOPPALAISEKSI KESKINÄISEKSI YHTIÖKSI

1. Tavoite ja tehtävät

Asetuksen tarkoituksena on luoda uusi ylikansallinen keskinäinen yhtiömuoto. Tavoitteena on helpottaa rajat ylittävää yritystoimintaa EU-alueella ja vähentää rajat ylittävään toimintaan liittyviä hallinnollisia ja lainsäädännöllisiä esteitä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(93) 252 lopullinen

KOM(93) 252 lopullinen

Y 15/1994 vp

3. Keskeinen sisältö

Ehdotus perustuu olennaisesti yhtiön kotipaikan lainsäädännölle, joten eri valtioihin perustuvat keskinäiset eurooppayhtiöt poikkeaisivat sääntelyltään toisistaan. Asetusehdotus sisältää lähinnä keskinäisen eurooppayhtiön perustamiseen liittyviä määräyksiä. Ehdotukseen liittyy henkilöstön edustusta koskeva direktiiviehdotus, jonka osalta valmisteluvastuu on työministeriöllä. Lopullinen sisältö tulee melko pitkälle vastaamaan eurooppayhtiötä koskevaa asetusta.

4. Organisointi

Valmistelijat

Airaksinen, Manne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7661

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7664

5. Taustatietoja

Ehdotusta on käsitelty neuvoston työryhmässä syyskaudella 1996. Oikeusministeriö on järjestänyt ehdotuksesta kuulemistilaisuuden.

6. Aikataulu

Ehdotuksen käsittelyaikataulusta ei ole tietoa.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM193:00/09/01/1998

8.6 EU-ASETUSEHDOTUS EUROOPPAYHDISTYKSESTÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Asetuksen tarkoituksena on luoda ylikansallinen, EU-alueella toimiva uusi voittoa tavoittelematon yhdistysmuoto, eurooppayhdistys, jolla helpotetaan rajat ylittävää yhdistystoimintaa EU:n sisällä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(93) 252 lopullinen

KOM(93) 252 lopullinen

Y 15/1994

3. Keskeinen sisältö

Ehdotus perustuu olennaisesti yhdistyksen kotipaikan lainsäädännölle, jota ei ole harmonisoitu. Viimeisessä julkistamattomassa eurooppayhdistystä (EA) koskevassa asetusehdotuksessa on

aineellisia säännöksiä EA:n perustamisesta, oikeushenkilöasemasta, säännöistä, kotipaikasta ja sen siirtämisestä ja rekisteröinnistä, EA:han sovellettavasta laista, EA:n jäsenistä ja jäsenten kokouksesta, toimitelmistä ja niiden jäsenten vastuusta, edustamisesta, tilinpäätöksestä ja tarkastuksesta, ylijäämän ja muiden varojen jakamisesta, EA:n purkamisesta ja EA:n muuttamisesta kansallisessa laissa säänneltyksi yhdistykseksi.

EA-asetuksen lopullinen sisältö tulee vastaamaan suurelta osin eurooppaosuuskuntaa koskevaa asetusehdotusta. EA:n sisäisten suhteiden määrittely perustuu kuitenkin pääosin EA:n sääntöihin ja kansalliseen sääntelyyn.

4. Organisointi

Valmistelijat

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7664

Airaksinen, Manne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7661

5. Taustatietoja

Asetuksen hyväksyminen on pääasiassa viivästynyt sen vuoksi, että vuodesta 1996 lähtien EU:ssa pidettiin yleisesti tärkeämpänä saattaa voimaan eurooppayhtiötä ja -osuuskuntaa koskevat asetukset ja niihin liittyvät työntekijöiden osallistumista koskevat direktiivit, joihin liittyi merkittäviä erimielisyyksiä. SE:tä ja SCE:tä koskevan kiistan ratkaiseminen helpottaa työntekijäosallistumisen järjestämistä EA:ssä.

Asetusta valmistelevassa neuvoston työryhmässä osa jäsenvaltioista epäilee asetuksen tarpeellisuutta. EU-tasoisesta yhtiöoikeudellisen sääntelyn tarvetta arvioivassa ns. Winterin raportissa asetusehdotus on vähiten tärkeiden hankkeiden ryhmässä.

6. Aikataulu

Yli kuuden vuoden tauon jälkeen asetusta käsiteltiin neuvoston työryhmässä keväällä 2003. Käsittelyä ei kuitenkaan ilmeisesti jatketa syksyllä 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

Asetuksella ei olisi valtiontaloudellisia vaikutuksia. Asetus mahdollistaisi suomalaisten rekisteröityjen yhdistysten ja muiden voittoa tavoittelemattomien oikeushenkilöiden siirtymisen pois Suomesta.

8. Muut tiedot

OM 1/453/2003

OM191:00/09/01/1998

9. ESINE- JA YMPÄRISTÖOIKEUS

9.1 KULJETUSVÄLINEITÄ KOSKEVIEN KIINNITYSJÄRJESTELMIEN YHTENÄISTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Yhtenäisen lain säätäminen kuljetusvälineiden velkakiinnitykseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan mietintö (KM 1993:44)

3. Keskeinen sisältö

Mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki alusten, ilma-alusten sekä ajoneuvojen kiinnittämistä ja panttaamista velan vakuudeksi. Uudella lailla korvattaisiin nykyiset, eri kuljetusvälineitä koskevat erillislait. Kiinnityskelpoisia olisivat rekisteröidyt ja tyypillisesti elinkeinotoiminnassa käytettävät kuljetusvälineet. Ehdotuksen mukaan kuljetusvälineiden kiinnittämisessä siirrytään panttikirjajärjestelmään, joka on jo käytössä kiinteistöjen osalta. Ehdotetussa laissa olisi säännöksiä muun muassa kiinnitysmenettelystä ja valtion vahingonkorvausvastuusta sekä panttioikeuden sisällöstä.

4. Organisointi

Valmistelija

Jokela, Marjut, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7703

5. Taustatietoja

Kuljetusvälineiden velkakiinnitystoimikunnan mietintö (KM 1993:44). Mietintö on ollut lausuntokierroksella ja siitä on tehty tiivistelmä. Ks. kohta 7.4 Yleissopimus liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvista kansainvälisistä oikeuksista.

6. Aikataulu

Jatkovalmistelun aikataulusta ei ole päätetty.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

Dnro 1984/061/91

OM196:00/06/01/1998

9.2 VESILAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Vesilakiin (264/1961) liittyvien uudistustarpeiden selvittäminen ja ehdotusten tekeminen tarpeellisiksi katsomista ehdotuksista lain uudistamiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan asettamispäätös 22.3.2000

3. Keskeinen sisältö

Toimikunta kiinnittää työssään erityistä huomiota

- vesivarojen käytössä tapahtuneista muutoksista aiheutuvaan tarpeeseen tarkistaa vesilain eri lukujen säännöksiä;
- uusimman kansainvälisen vesioikeuden periaatteiden sekä Euroopan yhteisön uusimman lainsäädännön ja ohjausjärjestelmien sovittamiseen Suomen vesilainsäädäntöön;
- vesitaloushankkeiden lupaharkinnan yhtenäistämismahdollisuuksiin sekä vanhojen vesitalous hankkeiden lupien tarkistamisen edellytyksiin;
- vesitaloushankkeiden toteutus- ja ylläpitokustannusten jakamiseen sekä vesioikeudellisten yhteisöjen sääntelyn ajanmukaistamiseen;
- lain rakenteellisiin ja säädösteknisiin uudistamistarpeisiin;
- vesiasian käsittelystä perittävien maksujen uudistamistarpeisiin; sekä
- yhteiskunnan ja talouden muutoksista aiheutuvaan mahdolliseen tarpeeseen muutoin tarkistaa vesivarojen käytön sääntelyä.

4. Organisointi

Toimikunnan kokoonpano:

Puheenjohtaja

Kotkasaari, Timo, ylijohdaja, osastopäällikkö, maa- ja metsätalousministeriö

Varapuheenjohtaja

Mäkinen, Simo, hallitusneuvos, lainsäädäntöjohtaja, ympäristöministeriö

Jäsenet

Seppälä, Mika (1.10.2003 lukien), lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Kaatra, Kai, vesihallintojohtaja, maa- ja metsätalousministeriö

Kaarikivi-Laine, Ulla, hallitusneuvos, ympäristöministeriö

Räisänen, Seppo, johtaja, Itä-Suomen ympäristölupavirasto

Tornberg, Markku, johtaja, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto

Palosaari, Meeri, ympäristönsuojeluasiamies, Teollisuuden- ja Työnantajain Keskusliitto

Eränkö, Leena, ympäristölakimies, Suomen Kuntaliitto

Kuronen, Ilpo, luonnonsuojelupäällikkö, Suomen Luonnonsuojeluliitto

Pysyvät asiantuntijat

Vihervuori, Pekka, hallituneuvos, korkein hallinto-oikeus

Kainlauri, Pekka, ylituomari, Vaasan hallinto-oikeus

Hollo, Erkki. J., professori, Helsingin yliopisto

Teräsvirta, Heikki, johtaja, Etelä-Savon ympäristökeskus

Hellsten Kaj, lakiasianpäällikkö, Energia-alan Keskusliitto ry FINERGY

Sihteerit

Tolvanen, Jukka Pekka, ylitarkastaja, maa- ja metsätalousministeriö

Taina, Tuire, lakimies, maa- ja metsätalousministeriö

Leinonen, Petri, esittelijä, korkein hallinto-oikeus

5. Taustatietoja

Vesilakia on muutettu osittaistarkistuksin useaan otteeseen. Lainsäädännössä tapahtuneiden muutosten johdosta on tullut tarpeelliseksi tarkistaa ja ajanmukaistaa laki kokonaisuudessaan.

6. Aikataulu

Toimikunnan alkuperäinen määräaika päättyi 1.6.2002. Määräaika jatkettu 31.5.2004 saakka.

7. Taloudelliset vaikutukset

Hankkeella ei ole mainittavia taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM191:00/06/06/2000

10. MAKSUKYVYTTÖMYYSLAINSÄÄDÄNTÖ**10.1 KONKURSSILAIN KOKONAISUUDISTUS****1. Tavoite ja tehtävät**

Tavoitteena on saada aikaan uusi konkurssilaki, joka täyttäisi nykyajan talous- ja yhteiskuntaelämän tarpeet.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän ehdotus 21.1.2002. (Oikeusministeriö, Työryhmämietintöjä 2/2002)
Lausuntotiivistelmä 12.6.2003 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2003:17)
HE 26/2003 vp 13.6.2003

3. Keskeinen sisältö

Konkurssilaki korvasi vuodelta 1868 olevan konkurssisäännön siihen tehtyine lukuisine muutoksineen. Uusi laki olisi konkurssia koskeva laaja täytäntöönpano-oikeudellinen yleislaki. Laki sisältäisi säännökset muun muassa konkurssin alkamisen edellytyksistä, konkurssivelallisen asemasta, konkurssimenettelyn eri vaiheista, konkurssisaatavista, konkurssihallinnosta sekä konkurssipesään kuuluvan omaisuuden hoidosta ja myynnistä. Laki ei aiheuta merkittäviä muutoksia konkurssimenettelyyn taikka velkojien tai velallisen asemaan. Raukeavien konkurssien vaihtoehdoksi tulisi julkisselvitys, jossa konkurssi siirtyy velkojien hallinnosta konkurssiasiamiehen määräämän julkisselvittäjän vastuulle.

4. Organisointi

Valmistelija

Lehtimäki, Liisa, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7719

5. Taustatietoja**6. Aikataulu**

Hallituksen esitys eduskunnan käsiteltävänä.

7. Taloudelliset vaikutukset

Esitys liittyy vuoden 2004 talousarvioesitykseen. Kustannuksia aiheutuu julkisselvityksestä ja pesänhoitajille maksettavista palkkioista vähävaraisissa konkurssipesissä.

8. Muut tiedot

Dnro1846/41/87

(Dnro 571/41/82)

OM206:00/06/01/1998

10.2 VAPAAEHTOISTEN VELKASOVINTOJEN SEURANTARYHMÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Seurantaryhmän tehtävänä on kerätä tietoa pankkien tekemistä vapaaehtoisista velkasovinnosta ja edistää ohjelma-asiakirjan mukaisen tarkoituksen toteuttamista. Ohjelma-asiakirjan tavoitteena on, että sen tarkoittamilla toimenpiteillä voidaan ratkaista pääosa jäljellä olevista yksityishenkilöiden velkaongelmista, jotka ovat peräisin 1990-luvun lamasta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 28.5.2002

3. Keskeinen sisältö

4. Organisointi

Puheenjohtaja

Kansliapäällikkö Kirsti Rissanen, oikeusministeriö

Varapuheenjohtaja

Toimitusjohtaja Markus Fogelholm, Suomen Pankkiyhdistys r.y.

Jäsenet

Lainsäädäntöneuvos Ilkka Harju, valtiovarainministeriö

Ylijohtaja Bo Göran Eriksson, kauppaja- ja teollisuusministeriö

Toiminnanjohtaja Leena Veikkola, Takuu-Säätiö

Ylijohtaja/kuluttaja-asiamies Erik Mickwitz, kuluttajavirasto

Johtava velkaneuvoja Aulikki Pentikäinen, Espoon kaupunki

Sihteeri

Lainsäädäntöneuvos Marjut Jokela, oikeusministeriö, puh. 1606 67703

5. Taustatietoja

Suomen Pankkiyhdistys r.y., oikeusministeriö, valtiovarainministeriö, kauppaja- ja teollisuusministeriö sekä Takuu-Säätiö allekirjoittivat 2.5.2002 vapaaehtoisia velkasovintoja koskeva ohjelma-asiakirjan. Sovintoon ovat liittyneet myös Suomen Perintätoimistojen Liitto ry ja eräät liittoon kuulumattomat perintätoimistot. Edistääkseen velkasovintojen aikaansaamista osapuolet sopivat myös täytäntöönpanon seuraamiseksi perustettavasta erillisestä seurantaryhmästä. Ohjelma-asiakirjan mukaan edustettuina ovat kaikki edellä mainitut osapuolet, minkä lisäksi siihen kutsutaan Kuluttajaviraston edustaja. Ohjelma-asiakirjassa sovittiin, että puheenjohtajan seurantatyöryhmälle asettaa oikeusministeriö ja varapuheenjohtajan Suomen Pankkiyhdistys r.y.

6. Aikataulu

Seurantaryhmän määräaika päättyy 31.12.2004.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

Dnro12/41/2002

OM017:00/2002

10.3 KONKURSSI- JA YRITYSSANEERAUSREKISTERI - SEKÄ JULKISET HAASTEET

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tehtävänä on laatia ehdotus hallituksen esitykseksi laiksi konkurssi- ja yrityssaneeraus-rekisteristä sekä valtioneuvoston asetukseksi julkisista haasteista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 26.3.2003

HE 26/2003 vp 13.6.2003

Työryhmän mietintö 18.6.2003 (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2003:19)

3. Keskeinen sisältö

Voimassa oleva asetus konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä korvattaisiin lailla, johon sisältyisivät säännökset muun muassa rekisterin tarkoituksesta ja ylläpidosta, tietojen merkitsemisestä ja poistamisesta, tietojen julkisuudesta sekä vahingonkorvausvastuusta. Ehdotus liittyy hallituksen esitykseen konkurssilainsäädännön uudistamisesta (ks. kohta 10.1) ja on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti konkurssilain kanssa.

Samalla annettaisiin valtioneuvoston asetus julkisesta haasteesta, joka liittyy vanhentumislainsäädännön kokonaisuudistukseen. Julkisesta haasteesta annetun lain 10 §:n nojalla perustetaan julkinen kuulutusrekisteri, johon voidaan merkitä tietoja julkisesta haasteesta sekä muista tuomioistuimen tai muun viranomaisen päätökseen perusuvista kuulutuksista, jotka on osoitettu yleisesti velkojille tai muille oikeudenhaltijoille. Rekisteriin merkittäisiin muun muassa julkiset haasteet sekä konkurssivalvontaa ja yrityssaneerausta koskevat kuulutukset. Kuulutusrekisteriä voidaan myöhemmin laajentaa koskemaan myös muita kuulutuksia, joilla pyritään tavoittamaan tuntemattomia velkojia.

4. Organisointi

Valmistelija

Lehtimäki, Liisa, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7719

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Työryhmän mietinnöstä pyydettiin lausunnot 11.8.2003 mennessä. Hallituksen esitys annettaneen syksyllä 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 8/41/2003

OM010:00/2003

10.4 ULOSOTTOLAIN KOKONAISUUDISTUS

1. Tavoite ja tehtävät

Ulosottolainsäädäntöä uudistetaan virkатыönä laajoin osittaisuudistuksin. Ulosottolainsäädännön kokonaisuudistuksessa on tarkoitus koota ulosottolakiin tärkeimmät täytäntöönpanoa koskevat säännökset ja yhtenäistää eri saatavalajeja koskeva menettely.

Kokonaisuudistuksen keskeisenä tavoitteena ovat säännökset, joiden mukainen ulosotto olisi tuloksellinen, nopea ja edullinen sekä velallisen omatoimista suoritusta tukeva. Tehokkuustavoitteeseen pääsemiseksi pyritään löytämään keinot, joissa otetaan huomioon velallisen hyväksyttävä vähimmäistoimeentulo sekä asianosaisten oikeusturva, ihmisoikeudet ja perusoikeudet.

Kokonaisuudistuksen 2. vaihe (L 679-692/2003, HE 216/2001 vp) tulee voimaan 1.3.2004. Uudistuksella vähennetään haittoja, jotka aiheutuvat velalliselle ulosoton pitkäkestoisuudesta. Ulosotossa siirrytään velalliskohtaiseen asioiden hoitoon, jossa yhden velallisen kaikki ulosottoasiat keskitetään samalle ulosottomiehelle. Sähköinen asiointi lisääntyy ja ulosottomenettely muuttuu aikaisempaa joustavammaksi ja edullisemmaksi. Hakijoille tarjotaan uusia vaihtoehtoja, kuten tavanomaista suppeampi ulosotto ja asian passiivirekisteröinti tuloksettoman ulosoton jälkeen. Uudistus liittyy ulosottolaitoksen atk-järjestelmän uudistamiseen.

Kokonaisuudistuksen 3. vaiheen ehdotus on lausuntokierroksella 15.9.2003 saakka. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa vuoden 2004 aikana.

Myös kokonaisuudistuksen viimeisen eli 4. vaiheen ehdotuksen valmistelu on alkanut. Tarkoitus on uudistaa paikallisia ulosottoviranomaisia koskevat ulosottolain 1 luvun säännökset. Myös turvaamistoimipäätöksen täytäntöönpanoa ja veron ulosottoa koskevat säännökset tarkistetaan. Vuonna 1895 säädetty ulosottolaki korvattaisiin uudella lailla.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Ehdotus hallituksen esitykseksi ulosottolain muuttamisesta 24.6.2003, lausuntoja ja selvityksiä 2003:18, oikeusministeriö (3. vaihe)
Lausuntopyyntö 25.6.2003, OM 16/41/2003

3. Keskeinen sisältö

Kokonaisuudistuksen 3. vaiheen ehdotus sisältää ulosmittausta koskevat säännökset (ulosottolain 4 luku) sekä myynti- ja tilityssäännökset (ulosottolain 5 ja 6 luku).

Ehdotuksessa parannettaisiin pienituloisten velallisten suojaa lieventämällä ulosmittauksen määrää ja laajentamalla vapaakuukausijärjestelmää. Toisaalta suurituloisimpien ulosmittausta tiukennettaisiin. Yritystoiminnan jatkamisen edellytyksiä parannettaisiin mm. elinkeinotuloa koskevien säännösten uudistamisella. Myyntitoiminta voisi jatkua ulosmittauksesta huolimatta (ns. vaihtuvan varaston ulosmittaus). Yhteisomistussuhde voitaisiin purkaa ulosotossa yhteisomistusesineen myynnillä. Kuolinpesäosuuden arvosta ulosmitattaisiin puolet. Vapaa myynti tulisi huutokaupan vaihtoehdoksi, ja ostajan oikeusasema säänneltäisiin. Lisäksi ulosottolakiin otettaisiin nykyistä laajempi säännös alihintaan myynnin estämiseksi.

4. Organisointi

Valmistelijat

Linna, Tuula, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7718

Leppänen, Tatu, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7678

5. Taustatietoja

Uudistuksen 1. vaihe on tullut voimaan 1.12.1996. Tällöin uudistettiin ulosottoviranomaisia ja muutoksenhakua ulosottoasioissa koskevat säännökset (197/1996), lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta annettu laki (619/1996) sekä lakkautettiin ulosotonhaltijalaitos (818/1996).

Lisäksi on toteutettu ulosottomenettelyn tehostamista koskeva uudistus (171/1997), velallisen erottamisetua koskeva uudistus (378/1997), veroulosottolain 9 §:n muutos (793/1998), elatusavun perintää koskeva uudistus (673-677/1998) sekä keinotekoisiiin järjestelyihin perustuvaa ulosoton välttämistä koskeva uudistus (481/1999).

Laki sakon täytäntöönpanosta (672/2002) tuli voimaan 1.10.2002.

6. Aikataulu

2. vaiheen voimaantulo 1.3.2004.

3. vaiheen ehdotus lausunnolla 15.9.2003 saakka ja hallituksen esitys vuoden 2004 aikana.

4. vaiheen ehdotus lausunnolle vuonna 2004 ja hallituksen esitys vuonna 2005.

7. Taloudelliset vaikutukset

Ulosoton uuden atk-järjestelmän vaatimat menot katetaan oikeusministeriön hallinnonalalle budjetoiduista varoista. Uudistuksen 3. vaiheella ei ole mainittavia vaikutuksia valtion talouteen.

8. Muut tiedot

OM0560:00/06/01/1998

1770/41/2000

16/41/2003

11. RIKOSOIKEUS

11.1 RIKOSLAIN YLEINEN OSA

11.1.1 HALLITUKSEN ESITYS RIKOSOIKEUDEN YLEISIÄ OPPEJA KOSKEVIEN SÄÄNNÖSTEN UUDISTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Eduskunnalle annettiin huhtikuussa 2002 hallituksen esitys rikoslain yleisen osan säännösten uudistamiseksi. Uudistuksen tavoitteena on ottaa lakiin nykyistä kattavammin rikosoikeuden yleisten oppien säännökset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hallituksen esitys 44/2002 vp

PeVL 31/2002 vp

LaVM 28/2002 vp

EV 261/2002 vp

3. Keskeinen sisältö

Rikosoikeudellisen vastuun edellytyksiä, vastuuvapausperusteita, yritystä, osallisuutta ja rangaistuksen määräämistä koskevat säännökset uudistetaan.

4. Organisointi

Valmistelija

Lindstedt, Jukka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7725

5. Taustatietoja

Esitys on osa rikoslain kokonaisuudistusta.

6. Aikataulu

Eduskunta on antanut vastauksen hallituksen esitykseen. Tasavallan Presidentti on vahvistanut lainmuutokset (514-540/2003), jotka tulevat voimaan 1.1.2004.

7. Taloudelliset vaikutukset**8. Muut tiedot**

DN:o 862/41/80

OM0489:00/06/01/2000

11.1.2 HALLITUKSEN ESITYS RIKOSOIKEUDELLISTA VANHENTUMISTA KOSKEVIEN SÄÄNNÖSTEN UUDISTAMISESTA**1. Tavoite ja tehtävät**

Hallituksen esitys rikosoikeudellista vanhentumista koskevien säännösten uudistamiseksi annettiin 18.6.1999. Uusi hallituksen esitys annettiin 27.4.2001.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hallituksen esitys 27/1999 vp ja 45/2001 vp

PeVL 27/2001 vp

LaVM 32/2002 vp ja 33/2002 vp

EV 300/2002 vp

EK 47/2002 vp

3. Keskeinen sisältö

Uudistettu lainsäädäntö perustuisi keskeisiltä osin nykyisiin lakeihin. Tärkein uudistus olisi mahdollisuus jatkaa vanhentumisaikaa eräissä tapauksissa.

4. Organisointi

Valmistelija

Lindstedt, Jukka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7725

5. Taustatietoja

Esitys on osa rikoslain kokonaisuudistusta. Esityksessä 45/2001 vp ehdotetut lait perustuvat hallituksen esitykseen 27/1999 vp annettuun eduskunnan vastaukseen 6/2001 vp sisältyviin lakeihin, jotka tasavallan presidentti jätti vahvistamatta ja jotka ovat sen vuoksi palautuneet eduskunnan käsiteltäviksi.

6. Aikataulu

Eduskunta hyväksyi vahvistamatta jätetyt lait (297/2003) ja määräsi ne tuleviksi voimaan 1.1.2006. Samalla eduskunta hylkäsi hallituksen esitykseen 45/2001 vp sisältyneet lakiehdotukset.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

DN:o 2100/04/99

OM0221:00/06/01/1998

11.1.3 EHDOTUS KONFISKAATIOTA KOSKEVAKSI EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI

1. Tavoite ja tehtävät

Puheenjohtajavaltio Tanska on tehnyt ehdotuksen puitepäätöksen tekemiseksi rikoksen tuottaman hyödyn ja rikoksella saadun omaisuuden sekä rikosentekovälineiden menetetyksi tuomitsemisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

15488/1/02 DROIPEN 91 REV 1

U 38/2002 vp

LaVL 17/2002 vp

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätöksen tarkoituksena on tehostaa menetetyksi tuomitsemista (konfiskaatiota) siitä, mitä edellyttävät Euroopan neuvostossa vuonna 1990 tehty rikoksen tuottaman hyödyn rahanpesua, etsintää, takavarikkoa ja menetetyksi tuomitsemista koskeva yleissopimus sekä 26.6.2001 tehty Euroopan unionin neuvoston puitepäätös rahanpesusta, rikosentekovälineiden ja rikoksen tuottaman hyödyn tunnistamisesta, jäljittämisestä, jäädyttämisestä tai takavarikoimisesta ja menetetyksi tuomitsemisesta.

4. Organisointi

Valmistelija

Lindstedt, Jukka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7725

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Puitepäätöksestä on päästy poliittiseen yhteisymmärrykseen OSA-neuvoston kokouksessa 19.12.2002.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

11.2 RIKOSLAIN ERITYINEN OSA

11.2.1 EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI RASISMIN JA MUUKALAISVIHAN VASTAISESTA TOIMINNASTA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on rasismiin ja muukalaisvihaan perustuvia rikoksia koskevien jäsenvaltioiden lakien ja asetusten lähentäminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2001) 664 lopullinen
15490/1/02 DROIPEN 92 REV 1
U 7/2002 vp
PeVL 26/2002 vp
LaVL 6/2002 vp

3. Keskeinen sisältö

Puitepäättösluonnos sisältää velvollisuuden säätää rangaistavaksi puitepäättöksessä määritellyt rasismiin ja muukalaisvihaan liittyvät rikokset sekä määrittellä rangaistukset ja rangaistusten koventamisperusteet. Oikeushenkilön rangaistusvastuu tulisi ulottaa näihin tekoihin ja oikeushenkilöön kohdistuvista seuraamuksista säädettäisiin puitepäättöksessä. Ehdotuksessa on myös syytetoimien käynnistämistä ja lainkäyttövaltaa koskevat artiklat.

4. Organisointi

Valmistelija:
Hannula, Ilari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7724

5. Taustatietoja

EU on vuonna 1996 hyväksynyt yhteisen toiminnan (96/443/YOS) rasismiin ja muukalaisvihaan vastaisesta toiminnasta, jonka puitepäättösehdotus tulisi korvaamaan. Puitepäättös täydentäisi rodusta ja etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen direktiiviä (2000/43/EY).

6. Aikataulu

Komissio teki ehdotuksensa 12 päivänä joulukuuta 2001. Asian käsittely on alkanut 24.1.2002 aineellinen rikosoikeus -työryhmässä. Ehdotusta puitepäättökseksi on käsitelty viimeksi OSA-neuvostossa 27.-28.2.2003 sekä artikla 36 -komiteassa 14.4.2003. Puitepäättösluonnosta ei ole tämän jälkeen käsitelty.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

11.2.2 KANSAINVÄLISEN JÄRJESTÄYTYNEEN RIKOLLISUUDEN VASTAISEN YK:N YLEISSOPIMUKSEN (NS. PALERMON SOPIMUS) HYVÄKSYMINEN JA VOIMAANSAATTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Hallituksen esitys Palermon sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta sekä laiksi rikoslain 17 luvun 1 a §:n muuttamisesta. Esityksen tavoitteena on saattaa sopimus kansallisesti voimaan. Esityksessä

ehdotetaan muutettavaksi rikollisjärjestön toimintaan osallistumista koskevaa rikoslain 17 luvun 1 §:n säännöstä sopimuksen edellyttämin tavoin.

2. Hankkeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän mietintö - YK:n järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen ns. Palermon sopimuksen hyväksyminen (2002:27).

Hallituksen esitys 32/2003 vp

3. Keskeinen sisältö

Tarkoitus on hyväksyä ja saattaa voimaan Palermon sopimus. Sopimus edellyttää, että rikollisjärjestön toimintaan osallistumista koskevaa rikoslain 17 luvun 1 a §:n rangaistussäännöstä muutetaan siten, että rangaistavaa olisi säännöksessä lueteltujen tekotapojen lisäksi muu muihin tekotapoihin vakavuudeltaan rinnastettava aktiivinen rikollisjärjestön toiminnan edistäminen.

4. Organisointi

Valmistelija

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh.1606 7705

5. Taustatietoja

Suomi allekirjoitti sopimuksen Palermossa 12.12.2000. Oikeusministeriö asetti 8.10.2002 työryhmän laatimaan ehdotuksen Palermon sopimuksen hyväksymistä ja voimaansaattamista koskevaksi hallituksen esitykseksi. Työryhmän mietintö valmistui joulukuussa 2002.

6. Aikataulu

Esitys annettiin eduskunnalle kesäkuussa 2003. Voimaansaattamislain voimaantulosta säädettäisiin myöhemmin tasavallan presidentin asetuksella. Palermon sopimuksen voimaantulo edellyttää 40 ratifiointia. Sopimus tulee kansainvälisesti voimaan 28.9.2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

DN:o 27/41/2002

11.2.3 EU:N DIREKTIIVIEHDOTUS YHTEISÖN TALOUDELLISTEN ETUJEN RIKOSOIKEUDELLISESTA SUOJASTA

1. Tavoite ja tehtävät

Komissio on 23.5.2001 tehnyt ehdotuksen direktiiviksi yhteisön taloudellisten etujen rikosoikeudellisesta suojaamisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM (2001) 272

U 57/2001 vp

LaVL 18/2001 vp

3. Keskeinen sisältö

EU:n jäsenvaltioiden hallitusten välisessä yhteistyössä on hyväksytty yleissopimus Euroopan taloudellisten etujen suojaamisesta sekä siihen liittyvät kolme pöytäkirjaa. Ehdotuksen tarkoituksena on, että direktiiviin sisällytettäisiin jäsenvaltioiden hyväksymiin neljään

yleissopimukseen liittyvät kriminalisointivelvoitteet. Direktiivi ei siis sisältäisi uusia kriminalisointivelvoitteita, vaan se siirtäisi jo hyväksytyjen yleissopimusten aineellista rikosoikeutta koskevan sisällön direktiiviin eli I pilariin.

4. Organisointi

Valmistelija

Innanen, Tanja, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7585

5. Taustatietoja

Suomi on saattanut kansallisesti voimaan kaikki hallitusten välisessä yhteistyössä jo hyväksytyt yhteisön taloudellisia etuja suojaavat yleissopimukset. Mainituista yleissopimuksista kolme on tullut kansainvälisesti voimaan.

6. Aikataulu

Asian käsittely on alkuvaiheessa.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

11.2.4 EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI LAHJONNAN TORJUMISESTA YKSITYISELLÄ SEKTORILLA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on lähentää jäsenvaltioiden lainsäädäntöä yksityisen sektorin lainsäädännön alalla vahvistamalla vähimmäissäännökset sille, mitä jäsenvaltioiden kansallisessa lainsäädännössä on pidettävä rangaistavina lahjusrikoksina, sekä niistä määrättäville rangaistuksille.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

U 39/2002 vp

LaVL16/2002 vp

Neuvoston puitepäätös 22.7.2002 (2003/568/YOS). Virallinen lehti no L 192, 31/07/2003 s. 0054-0056

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätös sisältää velvollisuuden säätää rangaistavaksi puitepäätöksessä määritellyt lahjuksen antamista ja ottamista yksityisellä sektorilla koskevat rikokset sekä määritellä niiden rangaistukset. Oikeushenkilön rangaistusvastuu tulisi ulottaa näihin tekoihin ja oikeushenkilöön kohdistuvista seuraamuksista säädettäisiin puitepäätöksessä. Puitepäätöksessä on myös lainkäyttövaltaa koskevat artikkelit.

4. Organisointi

Valmistelija:

Hannula, Ilari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh 1606 7724

5. Taustatietoja

Puitepäätös korvaa neuvoston 22.12.1998 hyväksymän yhteisen toiminnan lahjonnasta yksityisellä sektorilla (98/742/YOS, EYVL L 358, 31.12.1998 s. 2).

Laki lahjontaa koskevan Euroopan neuvoston rikosoikeudellisen yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta on annettu 12.7.2002 (603/2002). Sopimukseen sisältyvät myös yksityisen sektorin lahjontaa koskevat säännökset. Sopimuksen vaatimat rikoslain muutokset tulivat voimaan 1.10.2002 (604/2002). Sopimus tuli voimaan 1.2.2003.

6. Aikataulu

Puitepäättös hyväksyttiin 22.7.2003. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet 22.7.2005 mennessä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

78/03/2002

11.2.5 ASERIKOKSET

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on laatia ehdotus aserikoksia koskeviksi säännöksiksi. Ehdotus on laadittava hallituksen esityksen muotoon. Rikoslakiin koottaisiin nykyisin ampuma-aselaisissa ja lokakuun alusta 2003 voimaan tulevassa järjestyslaissa olevat aseita koskevat rangaistussäännökset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäättös 26.8.2003

3. Keskeinen sisältö

Ampuma-aserikokset olisi pyrittävä jakamaan törkeysasteeltaan kolmeen portaaseen, ampuma-aserikokseen, törkeään ampuma-aserikokseen ja lievään ampuma-aserikokseen. Samalla on selvitettävä, onko erityislainsäädäntöön tarkoituksenmukaista jättää sakonuhkaisia rangaistussäännöksiä ja tehtävä näistä tarpeelliset ehdotukset. Aserikoksia koskevaan lukuun otettaisiin myös aseita koskevat määritelmät ja mahdolliset muut tarpeellisiksi katsottavat säännökset. On myös selvitettävä, tarvitaanko menettämisseuraamuksia koskevia erityisiä säännöksiä ja tehtävä niistä tarvittaessa ehdotukset.

4. Organisointi

Työryhmän puheenjohtajana toimii lainsäädäntöneuvos Ilari Hannula, oikeusministeriö, puh. 1606 7724

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi päättyy 30.11.2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

21/41/2003

OMO20:00/2003

11.2.6 LAITTOMAN MAAHANTULON AVUSTAMISTA KOSKEVA EU:N PUITEPÄÄTÖS JA DIREKTIIVI

1. Tavoite ja tehtävät

Puheenjohtajavaltio Ranska teki aloitteen puitepäätöksen ja direktiivin tekemiseksi laittomassa maahantulossa ja maassa oleskelussa avustamisen ehkäisemiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

U 66/2000 vp

LaVL 15/2000 vp

Direktiivi 2002/90/EY, EYVL L 328, 5.12.2002, s. 17

Puitepäätös 2002/946/YOS, EYVL L 328, 5.12.2002, s. 1

3. Keskeinen sisältö

Direktiivissä määritellään avustaminen laittomassa maahantulossa ja maassa oleskelussa. Puitepäätöksessä veloitetaan jäsenvaltiot säätämään laittoman maahantulon avustamisesta rikosoikeudellisia seuraamuksia.

4. Organisointi

Valmistelija

Lindstedt, Jukka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7725

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Jäsenvaltioiden on toteutettava direktiivin ja puitepäätöksen edellyttämät toimenpiteet ennen 5.12.2004. Toimenpiteet valmistellaan ihmiskauppaa koskevia rangaistussäännöksiä ja eräitä muita rikoslain muutoksia valmisteleavassa työryhmässä (ks. 13.2.7).

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

3665/02/2000

11.2.7 IHMISKAUPPAA KOSKEVAT RANGAISTUSSÄÄNNÖKSET JA ERÄÄT MUUT RIKOSLAIN MUUTOKSET

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö asetti 28.11.2002 työryhmän, jonka tehtävänä oli ensimmäisessä vaiheessa laatia ehdotus ihmiskauppaa koskeviksi rangaistussäännöksiksi sekä paritusta koskevan rikosoikeudellisen sääntelyn muutoksiksi. Lisäksi työryhmän oli selvitettävä, onko tarpeen säätää seksuaalipalvelujen ostaminen tai myyminen rangaistavaksi teoksi. Toisessa vaiheessa työryhmän on valmisteltava laittoman maahantulon järjestämistä ja lapsipornografiaa koskevien sääntelyjen muutokset. Lisäksi työryhmän on toisessa vaiheessa valmisteltava YK:n kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen yleissopimuksen ensimmäisen ja toisen lisäpöytäkirjan kansallinen täytäntöönpano.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

YK:n kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen yleissopimuksen ensimmäinen ja toinen lisäpöytäkirja

YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen valinnainen pöytäkirja lasten myynnistä, lapsiprostituutiosta ja lapsipornografiasta

EU:n neuvoston puitepäättös ihmiskaupan torjunnasta, 2002/629/YOS, EYVL L 203, 1.8.2002, s. 1

EU:n neuvoston direktiivi laittomassa maahantulossa, kauttakulussa ja maassa oleskelussa avustamisen määrittelystä, 2002/90/EY, EYVL L 328, 5.12.2002, s. 17

EU:n neuvoston puitepäättös rikosoikeudellisten puiteiden vahvistamisesta laittomassa maahantulossa, kauttakulussa ja maassa oleskelussa avustamisen ehkäisemistä varten, 2002/946/YOS, EYVL L 328, 5.12.2002, s. 1

Ehdotus EU:n neuvoston puitepäättökseksi lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja lapsipornografian torjumisesta (ks. 11.2.8).

Ihmiskauppa, paritus ja prostituutio, oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2003:5

3. Keskeinen sisältö

Työryhmä ehdotti ensimmäisessä osamietinnössään, että seksuaalirikoksia koskevaan rikoslain 20 lukuun lisättäisiin seksuaalipalvelujen ostamista koskeva rangaistussäännös. Paritusta koskevaa kriminalisointia laajennettaisiin ja uutena säädettäisiin törkeää paritusta koskeva rangaistussäännös. Rikoslain 25 lukuun lisättäisiin ihmiskauppa ja törkeää ihmiskauppa koskevat rangaistussäännökset.

4. Organisointi

Puheenjohtaja:

lainsäädäntöneuvos Jukka Lindstedt, oikeusministeriö, puh. 1606 7725

Jäsenet:

lähetystöneuvos Jaakko Halttunen, ulkoasiainministeriö

ylikomisario Mikko Lampikoski, sisäasiainministeriö

neuvotteleva virkamies Leila Räsänen, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö

valtiosyyttäjä Päivi Hirvelä, Valtakunnansyyttäjänvirasto

käräjätuomari Ulla Lahtinen, Helsingin käräjäoikeus

asianajaja Kirsi Tarvainen

Pysyvä asiantuntija:

tutkija Sakari Melander, Helsingin yliopisto

5. Taustatietoja

Työryhmän yhtenä tehtävänä on valmistella ihmiskauppa koskevan puitepäättöksen edellyttämät toimenpiteet, jotka on toteutettava ennen 1.8.2004, sekä laittoman maahantulon avustamista koskevan direktiivin ja puitepäättöksen edellyttämät toimenpiteet, jotka on toteutettava ennen 5.12.2004.

6. Aikataulu

Työryhmän ensimmäisen työskentelyvaiheen määräaika oli 30.6.2003 ja toisen työskentelyvaiheen määräaika on 31.12.2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

32/41/2002
OM028:00/2002

11.2.8 EHDOTUS LASTEN SEKSUAALISTA HYVÄKSIKÄYTTÖÄ JA LAPSIPORNOGRAFIAA KOSKEVAKSI EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI

1. Tavoite ja tehtävät

Komissio on 21.12.2000 antanut tiedonannon, joka sisältää komission ehdotuksen neuvoston puitepäätökseksi lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja lapsipornografian torjumisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

12418/02 DROIPEN 68 + ADD 1
U 26/2001 vp
LaVL 9/2001 vp

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätöksellä veloitettaisiin jäsenvaltiot kriminalisoimaan tietyt lasten seksuaaliseen hyväksikäyttöön ja lapsipornografiaan liittyvät rikokset ja säätämään niistä tietynsuuruiset rangaistukset.

4. Organisointi

Valmistelija
Lindstedt, Jukka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7725

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Puitepäätöksestä on päästy poliittiseen yhteisymmärrykseen OSA-neuvoston kokouksessa lokakuussa 2002. Puitepäätöksen edellyttämät lainsäädäntömuutokset valmistellaan ihmiskauppaa koskevia rangaistussäännöksiä ja eräitä muita rikoslain muutoksia valmisteleivassa työryhmässä (ks. 13.2.7).

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

1701/02/2001

11.2.9 EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI IHMISEN ELINTEN JA KUDOSTEN LAITTOAMAN KAUPAN EHKÄISYSTÄ JA TORJUNNASTA

1. Tavoite ja tehtävät

Kreikan tasavallan 13.2.2003 tekemän aloitteen tarkoituksena on saada unionin alueella rangaistavaksi järjestäytyneen rikollisuuden muodossa tapahtuva ihmisen elinten ja kudosten kauppa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

10611/03 DROIPEN 39
U 7/2003 vp

LaVL 4/2003 vp

StVL 1/2003 vp

3. Keskeinen sisältö

Puitepäättösehdotuksen mukaan rangaistavuuden piiriin kuuluisi laaja joukko ihmisen elinten ja kudosten kauppaan liittyviä tekoja. Törkeimmissä teoissa vankeuden rangaistusmaksimin tulisi olla vähintään 5 – 10 vuotta. Myös oikeushenkilö joutuisi vastuuseen sen toiminnan yhteydessä tapahtuneesta laittomasta kaupasta. Ehdotuksen mukaan jäsenvaltion lainkäyttövalta olisi hyvin laaja, esimerkiksi kaksoisrangaistavuutta ei voitaisi edellyttää Suomen ulkopuolella tehdyissä rikoksissa. Puitepäättöksen hyväksyminen edellyttäisi huomattavia muutoksia Suomen rikoslainsäädäntöön. Puitepäättöksessä tarkoitetuista teoista olisi säädettävä erilliset rangaistussäännökset. Myös rikoslain 1 luvun muuttaminen saattaa tulla kysymykseen lainkäyttövalttaan liittyvien kysymysten vuoksi.

4. Organisointi

Valmistelijat

Lindstedt, Jukka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7725

Kanerva, Janne, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 1606 7723

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Puitepäättösehdotuksen käsittely aloitettiin neuvoston alaisessa aineellinen rikosoikeus – työryhmässä 4.3.2003. Koska useiden maiden valtuuskunnat ovat epäilleet puitepäättöksen tarpeellisuutta ja muutenkin kohdistaneet arvostelua puitepäättösluonnoksen sisältöön, asiaa ei ole käsitelty unionin toimielimissä toukokuun 2003 jälkeen. Puitepäättöksen tarpeellisuuden selvittämistä jatketaan.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

11.2.10 SIKIÖN, ALKION JA PERIMÄN RIKOSOIKEUDELLINEN SUOJA

1. Tavoite ja tehtävät

Rikoslakiprojektin johtoryhmä asetti kesällä 1998 rikoslain kokonaisuudistukseen liittyen työryhmän valmistelemaan ehdotusta sikiön, alkion ja perimän rikosoikeudellista suojaa koskeviksi säännöksiksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Tarkoituksena on rangaistussäännöksiin vahvistaa erityislainsäädännön mukaan määräytyvää sikiön, alkion ja perimän suojaa. Rikoslaisissa säädettäisiin rangaistus alkiotutkimusta ja muuta lääketieteellistä tutkimusta sekä hedelmöityshoitoa koskevien säännösten rikkomisesta. Luvussa säädettäisiin myös rangaistus luvattomasta raskauden keskeytyksestä.

4. Organisointi

5. Taustatietoja

Hanke on osa rikoslain kokonaisuudistusta. Se perustuu rikoslakiprojektin johtoryhmän luonnokseen sikiön, alkion ja perimän suojan loukkaamista koskeviksi säännöksiksi vuodelta 1989. Hanke liittyy 1.11.1999 voimaan tulleeseen lääketieteellisestä tutkimuksesta annettuun lakiin (488/1999) sekä peruutettuun hallituksen esitykseen sukusolujen ja alkuiden käyttöä hedelmöityshoidossa koskevaksi lainsäädännöksi.

6. Aikataulu

Työryhmän työ käynnistyi syksyllä 1998. Valmistelu on kuitenkin ollut toistaiseksi keskeytyksissä, koska rangaistussäännöksiin liittyvät asiasisältöistä lainsäädäntöä koskevat hallituksen esitykset ovat vielä osittain valmisteilla.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

11.2.11 PAHOINPITELYN TOIMENPITEISTÄ LUOPUMISTA KOSKEVAN SÄÄNNÖKSEN KUMOAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Rikoslain 21 luvun 17 § ehdotetaan kumottavaksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriön lausunto eduskunnan lakivaliokunnalle 3.4.2002

Toimeksianto 12.2.2003

3. Keskeinen sisältö

Rikoslain 21 luvun 17 § sisältää pahoinpitelyjä koskevan erityisen toimenpiteistä luopumissäännöksen, jonka mukaan virallisella syyttäjällä on oikeus jättää syyte nostamatta, jos pahoinpitelyssä rikoksen asianomistaja omasta vakaata tahdostaan pyytää, ettei syytetä nostettaisi. Säännöksen kumoaminen tarkoittaisi sitä, että syyte nostettaisiin erityisesti läheisten henkilöiden välillä tapahtuneista pahoinpitelyistä nykyistä useammin. Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain mukaiset yleiset syyttämättäjättämisperusteet säilyisivät ennallaan.

4. Organisointi

Valmistelija

Aalto, Mari, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7697

5. Taustatietoja

Säännöksen kumoaminen sisältyy pääministeri Matti Vanhasen hallitusohjelmaan.

6. Aikataulu

Esitys rikoslain 21 luvun 17 §:n kumoamisesta annetaan samassa yhteydessä, kun lähestymiskiellosta annettua lakia ehdotetaan täydennettäväksi niin sanotulla perheen sisäisellä lähestymiskiellolla (12.10). Hallituksen esitys annetaan eduskunnalle syksyllä 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

11.2.12 EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI RIKOSOIKEUDELLISESTA SUOJASTA PETOLLISIA JA VILPILLISIÄ MENETTELYJÄ VASTAAN JULKISISSA TARJOUSKILPAILUISSA YHTEISMARKKINOILLA (TARJOUSPETOS)

1. Tavoite ja tehtävät

Puitepäätösehdotuksen tarkoituksena on tehostaa rikosoikeudellista suojaa petoksellista tai vilpillistä menettelyä vastaan julkisissa tarjouskilpailuissa yhteismarkkinoilla.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

6920/00 DROIPEN 9

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätös koskee yrityksiä, jotka keskinäisten, lainvastaisten sopimusten avulla yrittävät voittaa julkisia hankintoja koskevia tarjouskilpailuja sisämarkkinoilla. Ehdotetun tunnusmerkistön mukaan julkisia hankintoja koskevaan tarjouskilpailuun osallistuvat yrittäjät tekevät keskenään laittoman sopimuksen. Tämän jälkeen rikoksentekijä tekee laittoman sopimuksen mukaisen tarjouksen sitä pyytäneelle julkiselle laitokselle. Julkisen laitoksen edustaja lahjotaan hyväksymään tehty tarjous, tai hänet taivutetaan tekemään muuta yhteistyötä tarjouksen tekijän kanssa taikka hänet taivutetaan vaikenemaan siitä, että tarjouksen tekijät ovat tehneet keskenään laittoman sopimuksen. Oikeushenkilön rangaistusvastuu tulisi ulottaa koskemaan edellä kuvattuja tekoja.

4. Organisointi

Valmistelija

Andersson, Lena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7709

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Aloitteen käsittely aloitettiin neuvoston alaisessa aineellinen rikosoikeustyöryhmässä keväällä 1999. Käsittely on ollut keskeytyneenä tämän jälkeen.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

11.2.13 YHTEISÖPETOSSOPIMUKSEN TOINEN PÖYTÄKIRJA

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on saattaa voimaan vuonna 1997 hyväksytyn pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toinen pöytäkirja EYVL C 221, 19.6.1997

HE 191/2002 vp, EV 184/2002 vp, 1191/2002

3. Keskeinen sisältö

Tasavallan presidentti on 20.12.2002 hyväksynyt pöytäkirjan ja vahvistanut lain pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta (1191/2002). Lain voimaantulosta säädetään myöhemmin tasavallan presidentin asetuksella. Tarkoituksena on, että laki tulisi voimaan samanaikaisesti pöytäkirjan kanssa.

4. Organisointi

Valmistelija

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7705

5. Taustatietoja

Pöytäkirja liittyy osana EU:n hankkeisiin, joiden tarkoituksena on suojella EY:n taloudellisia etuja. Suomi on jo liittynyt vuonna 1995 tehtyyn yhteisöpetossopimukseen ja sen ensimmäiseen pöytäkirjaan, joka koskee EY:n taloudellisiin etuihin kohdistuviin rikoksiin liittyvää lahjonnan torjuntaa.

6. Aikataulu

Pöytäkirjan edellyttämät muutokset rikoslakiin sisältyivät rikoslain eräiden talousrikossäännösten muuttamista koskevaan hallituksen esitykseen (HE 53/2002 vp). Esityksessä ehdotettiin mm. oikeushenkilön rangaistusvastuun ulottamista EY:n taloudellisiin etuihin kohdistuviin veropetoksiin ja rahanpesun yrityksen sekä salahankkeen törkeän rahanpesun tekemiseksi säättämistä rangaistavaksi. Lait (61 /2003) tulivat voimaan 1.4.2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM0292:00/06/01/1998

11.2.14 HALLITUKSEN ESITYS LAEIKSI RIKOSLAIN 34 A LUVUN JA RIKOSLAIN MUUTTAMISESTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Terrorismirikoksia koskevaan rikoslain 34 a lukuun ja ydinräjähderikoksia koskevaan rikoslain muuttamisesta annettuun lakiin tehdään teknisiä muutoksia.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Rikoslain 34 a lukua muutettaisiin niin, että eräät niissä viitattuihin rangaistussäännöksiin myöhemmin tehdyt muutokset otetaan huomioon. Rikoslain muuttamisesta annettuun lakiin sisältyvän pykälän numerointia muutettaisiin, jotta laki voitaisiin saattaa voimaan.

4. Organisointi

Valmistelija

Lindstedt, Jukka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7725

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa syyskuun 2003 alussa.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

11.2.15 EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI TIETOJÄRJESTELMIIN KOHDISTUVISTA HYÖKKÄYKSISTÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Puitepäätöksen tarkoituksena on lähentää tietojärjestelmiin kohdistuviin vakaviin hyökkäyksiin sovellettavia rikosoikeudellisia säännöksiä erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin osalta sekä tehostaa oikeudellista ja poliisiyhteistyötä tällaisin hyökkäyksiin liittyvien rikosten tutkinnassa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission ehdotus KOM (2002) 173

U 37/2002 vp

LaVL 15/2002 vp

3. Keskeinen sisältö

Rangaistavia olisivat tahallinen tietojärjestelmään tunkeutuminen ja tietojärjestelmän häirintä tai tällaisen teon tahallinen yritys. Myös osallisuus, yllytys tai avunanto olisi säädettävä rangaistavaksi sekä ulotettava oikeushenkilön rangaistusvastuu näihin rikoksiin. Puitepäätöksessä on myös seuraamusten ankaruutta koskevia velvotteita. Puitepäätökseen sisältyy myös lainkäyttövaltaa koskeva artikla.

4. Organisointi

Valmistelija

Andersson, Lena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö. puh. 1606 7709

5. Taustatietoja

Euroopan neuvosto on hyväksynyt ja avannut allekirjoituksille marraskuussa 2001 tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen (ETS nro 185). Sopimuksen on allekirjoittanut tähän mennessä 33 valtiota Suomi mukaan lukien (ks. 13.2.16).

6. Aikataulu

Ehdotuksesta saavutettiin poliittinen yhteisymmärrys OSA-neuvoston kokouksessa helmikuussa 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

11.2.16 HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE EUROOPAN NEUVOSTON TIEOVERKKORIKOLLISUUTTA KOSKEVAN YLEISSOPIMUKSEN HYVÄKSYMISESTÄ SEKÄ RIKOSLAIN, PAKKOKEINOLAIN, ESITUTINTALAIN JA KANSAINVÄLISESTÄ OIKEUSAVUSTA RIKOSASIOISSA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Sopimuksella ja sen kansallisella voimaansaattamisella pyritään yhteiskunnan suojelemiseen tietoverkkorikollisuudelta, yhtenäistämällä sitä koskevia rangaistussäännöksiä ja tehostamalla kansainvälistä oikeudellista yhteistyötä. Samassa yhteydessä tarkastellaan erityisesti esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön muutostarpeita laajemminkin erityisesti ottaen huomioon lakien toimivuus informaatioteknisessä ympäristössä. Tehtävänä on valmistella ehdotus Euroopan neuvoston tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen voimaansaattamiseksi tarvittavasta lainsäädännöstä ja mahdollisista muista lakimuutoksista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Euroopan neuvoston tietoverkkorikollisuutta koskeva yleissopimus 23.11.2001 (ETS nro 185)
Työryhmän asettamispäätös 10.12.2002 (37/41/2002)
Työryhmän mietintö 3.6.2003 (2003:6)

3. Keskeinen sisältö

Sopimus sisältää säännöksiä tietotekniikkaan kohdistuvista rikoksista kuten tietomurrosta, viestintäsalaisuuden loukkaamisesta, datan vahingoittamisesta, tietojärjestelmän häirinnästä ja laitteiden ja ohjelmien väärinkäytöstä. Tietotekniikkaa hyväksikäyttäen tehtyjen rikosten osalta sopimuksessa on säännöksiä väärennöksistä, petoksesta, lapsipornografiasta ja tekijän- sekä teollisoikeuksien loukkauksesta. Sopimuksessa käsitellään avunantoa, yllytystä, yritystä sekä yhteisövastuuta liittyen tietoverkkorikollisuuteen. Sopimuksessa on säännöksiä rikosten johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta ja pakkokeinojen käyttöä koskevasta kansainvälisestä oikeusavusta. Pakkokeinojen osalta sopimuksessa on lisäksi erityiset säännökset dataan kohdistuvista pakkokeinoista. Suomen lainsäädäntö vastaa keskeisiltä osiltaan sopimuksen vaatimuksia. Joitakin muutoksia joudutaan sopimuksen voimaansaattamisen yhteydessä kuitenkin tekemään. Erityisesti laitteiden ja ohjelmien väärinkäyttöä, rikokseen osallisuutta sekä dataan kohdistuvia pakkokeinoja koskevat sopimuksen säännökset edellyttävät kansallisen lainsäädännön muuttamista.

4. Organisointi

Valmistelija

Törnqvist, Jan, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö, puh. 1606 7700

5. Taustatietoja

Euroopan neuvosto on hyväksynyt ja avannut allekirjoituksille marraskuussa 2001 tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen. Suomi on allekirjoittanut sopimuksen 23 marraskuuta 2001. Sopimus tulee voimaan, kun viisi valtiota, joista vähintään kolme on Euroopan neuvoston jäseniä, on ratifioinut sopimuksen.

6. Aikataulu

Työryhmän ehdotus hallituksen esitykseksi on lähetetty lausunnolle 25.6.2003.

Lausuntopyynnön määräaika päättyy 30.9.2003

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle vuoden 2004 alkupuolella.

7. Taloudelliset vaikutukset

Hankkeella ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM 029:00/2002

37/41/2002

11.2.17 EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI YMPÄRISTÖN SUOJELUSTA RIKOSOIKEUDELLISIN KEINAIN**1. Tavoite ja tehtävät****2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat**

15525/01 DROIPEN 113

U 16/1999

LaVL 4/1999 vp

LaVL 4/2001 vp

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätös sisältää määritelmäsäännöksen, tahallisia ja tuottamuksellisia ympäristöön taikka henkeen tai terveyteen kohdistuvia tekoja koskevat rikossäännökset sekä osallisuutta näihin tekoihin koskevan artiklan. Oikeushenkilön rangaistusvastuu on ulotettava koskevaan rangaistaviksi säädettäviä tahallisia ja tuottamuksellisia rikoksia. Ehdotuksessa on myös lainkäyttövaltaa koskeva säännös.

4. Organisointi

Valmistelija

Andersson, Lena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7709

5. Taustatietoja

Euroopan unionin jäsenvaltio Tanska teki ehdotuksen yhteiseksi toiminnaksi vakavien ympäristörikosten torjunnasta 5.2.1999. Oikeus- ja sisäasiainneuvostossa 28.9.2000 päätettiin, että Euroopan unionin on syytä laatia ympäristörikoksista puitepäätös, jotta hakijamaat voidaan velvoittaa säätämään ympäristörikoksista lainsäädännöissään. Euroopan unionin puitepäätöstä pidettiin myös tarpeellisena, koska kaikki Euroopan unionin jäsenvaltiot eivät ole valmiita ratifioimaan Euroopan neuvoston yleissopimusta ympäristörikoksista ja sopimuksen voimaan tulo tulee todennäköisesti kestäämään useita vuosia.

6. Aikataulu

Puitepäätös hyväksyttiin 27.1.2003. Puitepäätös on täytäntöönpantava 27.1.2005 mennessä.

7. Taloudelliset vaikutukset**8. Muut tiedot****11.2.18 EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI ALUSTEN AIHEUTTAMAN YMPÄRISTÖN PILAANTUMISEN EHKÄISEMISTÄ KOSKEVAN RIKOSOIKEUDELLISEN KEHYKSEN VAHVISTAMISESTA**

1. Tavoite ja tehtävät

Puitepäättösehdotuksen tavoitteena on pyrkiä lähentämään alusten aiheuttamaa pilaantumista koskevia jäsenvaltioiden lakeja ja asetuksia ja helpottaa ja kannustaa jäsenvaltioiden yhteistyötä näiden rikosten torjumiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2003) 227 lopullinen

U 20/2003 vp

3. Keskeinen sisältö

Ehdotus liittyy Euroopan yhteisöjen komission 5 päivänä maaliskuuta 2003 tekemään ehdotukseen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi alusten aiheuttamasta ympäristön pilaantumisesta ja pilaamisrikoksista määrättävistä seuraamuksista, myös rikosoikeudellisista seuraamuksista, KOM(2003) 92 lopullinen. Direktiiviehdotuksen käsittely on kesken. Puitepäättösehdotuksen on tarkoitus täydentää mainittua direktiiviehdotusta säätämällä luonnollisille henkilöille ja oikeushenkilöille määrättävien enimmäisrangaistusten vähimmäistasosta, sakkorangaistuksista, lainkäyttövallasta, yhteisistä tutkintaryhmistä ja tiedonvaihdosta.

4. Organisointi

Valmistelija

Andersson, Lena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7709

5. Taustatietoja**6. Aikataulu**

Ehdotuksen käsittely on aloitettu työryhmässä heinäkuussa 2003 ja käsittely on kesken. Ehdotus on tarkoitus saada valmiiksi syksyn 2003 aikana.

7. Taloudelliset vaikutukset**8. Muut tiedot**

11.2.19 EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI LAITTOMAN HUUMAUSAINKAUPAN RIKOSTUNNUSMERKISTÖJEN JA SEURAAMUSTEN VÄHIMMÄISSÄÄNNÖKSISTÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on laittoman huumausainkaupan torjunta hyväksymällä laittomalle huumausainkaupalle yhteiset rikostunnusmerkistöt sekä yhdenmukaistamalla seuraamuksia.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

10372/01 DROIPEN 60

10321/02 DROIPEN 42

U 58/2001 vp, jatkokirjelmä 27.5.2002

LaVL 22/2001 vp

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätösluonnos sisältää huumausaiden ja lähtöaineiden määritelmäsäännöksen sekä rikoksen tunnusmerkistösäännöksen. Rikoksen tunnusmerkistö pohjautuisi YK:n vuoden 1988 huumausaineyleissopimukseen hieman soveltamisalaltaan laajennettuna. Myös yllytys, osallisuus ja yritys näihin rikoksiin olisi säädettävä rangaistaviksi. Puitepäätöksessä säädettäisiin myös enimmäisrangaistusten vähimmäistasosta. Oikeushenkilön vastuu olisi ulotettava huumausainekauppaan ja puitepäätöksessä säädettäisiin oikeushenkilölle määrättävistä seuraamuksista. Puitepäätösluonnoksessa on myös lainkäyttövaltaa sekä oikeudellista yhteistyötä koskevat artikkelit.

4. Organisointi

Valmistelija

Andersson, Lena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh.1606 7709

5. Taustatietoja

Lainsäädäntötoimien tarve huumausaineiden laittoman kaupan torjumiseksi on todettu Wienin toimintasuunnitelmassa (EYVL C 19, 23.1.1999), joka käsittelee Amsterdamin sopimuksen vapautteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen toteuttamista koskevien määräysten täytäntöön panemista, Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmissä, Euroopan unionin huumausainestrategiassa (2000 - 2004) sekä huumausaineiden torjuntaa koskevassa Euroopan unionin toimintasuunnitelmassa (2000 - 2004).

6. Aikataulu

Puitepäätöstä on käsitelty oikeus- ja sisäasiainneuvostoissa kesän ja syksyn 2002 aikana tarkoituksena saavuttaa asiassa poliittinen yhteisymmärrys. Neuvostossa ei kuitenkaan ole päästy yhteisymmärrykseen vähäisten huumausainemäärien kauppaa koskevasta enimmäisrangaistuksesta. Asian käsittely on siten kesken.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

11.2.20 ALKOHOLIRIKOKSIA KOSKEVIEN SÄÄNNÖKSIEN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on uudistaa ja tarkistaa vuoden 1968 alkoholilain alkoholirikoksia koskevat säännökset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Alkoholirikokset. Työryhmän mietintö 26.10.2001. Oikeusministeriö.

3. Keskeinen sisältö

Alkoholirikoksia koskevat säännökset uudistetaan rikoslain kokonaisuudistuksessa omaksuttujen periaatteiden mukaisesti ja keskeiset säännökset siirretään rikoslakiin. Myös alkoholirikoksiin liittyvät menettämisseuraamuksia koskevat säännökset uudistetaan.

4. Organisointi

5. Taustatietoja

Alkoholirikoksia koskevien rangaistussäännösten uudistaminen liittyy rikoslain kokonaisuudistukseen.

Alkoholilakia (1143/1994) uudistettaessa alkoholia koskevien rangaistussäännösten uudistaminen lykättiin tehtäväksi myöhemmin rikoslain kokonaisuudistuksen yhteydessä. Tuolloin voimassa ollut alkoholilaki (459/1968) kumottiin lukuun ottamatta lain 9 lukua sekä 104 ja 105 §:ää, jotka sisältävät alkoholirikosten sääntelyn.

6. Aikataulu

Työryhmän mietinnöstä pyydettiin lausunnot 31.12.2001 mennessä. Hallituksen esitys valmistellaan saatujen lausuntojen pohjalta ja esitys annetaan loppuvuodesta 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM359:00/06/01/2000

12. SEURAAMUSJÄRJESTELMÄ

12.1 VANKEUSRANGAISTUSTA JA TUTKINTAVANKEUTTA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Valtioneuvosto asetti 23.9.1999 komitean valmistelemaan ehdotusta vankeusrangaistuksia ja niiden täytäntöönpanoa koskevan lainsäädännön uudistamista. Hanke liittyy pääministeri Paavo Lipposen II hallituksen hallitusohjelmaan. Tavoitteena on uudistaa vankeusrangaistusta, sen täytäntöönpanoa sekä tutkintavankeutta koskevat säännökset.

Komitean tehtävänä oli valmistella hallituksen esityksen muotoon laadittu ehdotus uudeksi rangaistuksen täytäntöönpanoa ja tutkintavankeutta koskevaksi lainsäädännöksi. Komitean tulee lisäksi selvittää suuntaviivat alemmantasoisien normiston kehittämiseksi. Komitean tulee myös tehdä arvio ehdotettujen muutosten vaikutuksesta vankien kokonaismäärään.

Komitean toimeksiantoa täydennettiin 22.6.2000 siten, että komitean tuli 31.10.2000 mennessä laatia välimietintö vankien muutoksenhakuoikeudesta kurinpitoasioissa. Komitea valmisteli hallituksen esityksen laiksi rangaistuksen täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Komitea luovutti mietintönsä oikeusministeriölle 30.10.2000.

Oikeusministeriö asetti 28.3.2003 työryhmän rikoslakia koskevien pykäläehdotusten jatkovalmistelua varten. Työryhmän määräaika pidennettiin 9.5.2002. Oikeusministeriön kriminaalipoliittinen osasto asetti 5.9.2002 työryhmän (vankeuslakitiimi) vankeuslakia ja tutkintavankeuslakia koskevien pykäläehdotusten ja niihin liittyvien asetusten jatkovalmistelua varten.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komitean asettamispäätös 23.9.1999

Komitean toimeksiannon täydentäminen 22.6.2000

Komitean määräajan jatkaminen 30.1.2001

Komitean välimietintö, Vankien muutoksenhakuoikeus, 30.10.2000

Vankeusrangaistuskomitean mietintö 15.6.2001 (KM 2001:6)

Tiivistelmä rikoslain 2 c luvusta annetuista lausunnoista 13.12.2001

Yhteenvedo vankeuslaista ja tutkintavankeuslaista annetuista lausunnoista 15.1.2002

Työryhmän asettaminen 28.3.2002
Työryhmän määräajan pidentäminen 9.5.2002
Vankeuslakitiimin asettaminen 5.9.2002

3. Keskeinen sisältö

Komitea on valmistellut hallituksen esityksen muotoon laaditun ehdotuksen uudeksi vankeuslaiksi, tutkintavankeuslaiksi sekä uusiksi säännöksiksi ehdonalaisesta vapautumisesta. Keskeisimpiä muutosehdotuksia ovat vankeinhoidon tavoitteiden määrittelemine, toimivaltuuksia koskevan lainsäädännön uudistaminen, sijoittajayksiköiden toiminnan säätely, poistumisluopjärjestelmän uudistaminen, rangaistusajan laskemisen uudistaminen, laitosten turvallisuusluokituksen vahvistaminen ja vankien sijoittamista ja siirtoa koskevan menettelyn uudistaminen. Keskeinen ehdotus on myös kaikille vangeille laadittava rangaistusajan suunnitelma, johon vangin sijoittaminen, toiminta rangaistusaikana, siirrot, poistumisluvut ja ehdonalainen vapaus perustuisivat. Vankien muutoksenhakuoikeutta ehdotetaan laajennettavaksi.

Komitea ehdottaa, että poliisin ylläpitämien tutkintavankien säilytystilojen hyväksyminen siirretään sisäasiainministeriölle oikeusministeriöltä ja että poliisivankilassa säilyttämiselle säädettäisiin enimmäisaika. Tuomioistuin päättäisi sijoittamisesta ja tutkintavangille määrättävistä yhteydenpitorajoituksista esitutinnan aikana. Utta olisi, että myös tutkintavangille voitaisiin määrätä kurinpitörangaistus.

Ehdonalaisen vapauttamisen pääsääntöjä ei ehdoteta muutettavaksi. Ensikertainen vanki vapautuisi ehdonalaiseen vapauteen suorittuaan puolet ja tätä useampikertainen kaksikolmasosaa rangaistuksestaan. Kaikki rikoksensa alle 21-vuotiaana tehneet vapautettaisiin heidän suorittuaan puolet rangaistuksestaan.

Komitea ehdottaa, että vanki voitaisiin sijoittaa vankilan ulkopuolelle valvottuun koevapauteen enintään kuusi kuukautta ennen ehdonalaista vapauttamista. Valvottuun koevapauteen sijoittaminen edellyttäisi, että sijoitus perustuu rangaistusajan suunnitelmaan, vanki sitoutuu päihteettömyyteen ja noudattamaan hänelle annettuja ehtoja.

Nykyinen pakkolaitosjärjestelmä ehdotetaan muutettavaksi koko rangaistusajan suorittamiseksi. Myös elinkautisvankien vapautumista koskevaan säätelyyn ehdotetaan muutoksia. Ehdonalaisen vapauden mahdollisuus tulisi harkittavaksi, kun rangaistuksesta on suoritettu kaksitoista vuotta. Ehdonalaiseen vapauteen päästämistä päättäisi korkein oikeus. Armahtamista koskeviin säännöksiin komitea ei ehdoteta muutoksia.

4. Organisointi

Valmistelijat

Mohell, Ulla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7892

Pajuaja, Jussi, hallitusneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7819

5. Taustatietoja

Vankeusrangaistusten täytäntöönpanoa koskevaa lainsäädäntöä on muutettu osittaisuudistuksin useaan otteeseen. Lainsäädännössä ja vankiluvun rakenteessa tapahtuneiden muutosten johdosta on tullut tarpeelliseksi uudistaa vankeusrangaistusten täytäntöönpanoa ja tutkintavankeutta koskeva lainsäädäntö kokonaisuudessaan. Oikeusministeriön rikoslakiprojekti laati ehdotuksen vankeutta ja ehdonalaista vapautta koskevan lainsäädännön uudistamisesta (3/1994), joka oli lausunnolla. Tältä pohjalta oikeusministeriössä laadittiin esitysehdotus. Esitystä ei kuitenkaan ehditty antaa keväällä 1999 työnsä päättäneelle eduskunnalle. Rikoslakiprojektin ehdotus ja sen jatkovalmistelu ovat komitean työn lähtökohta.

6. Aikataulu

Komitea luovutti mietintönsä 20.6.2001. Komitean mietintö oli lausuntokierroksella ja sen määräaika oli 3.10.2001. Työryhmän määräaika oli 31.1.2003. Vankeuslakitiimin määräaika on 30.4.2003. Hallituksen esitystä jatkovalmistellaan oikeusministeriössä. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 0494:00/06/06/1999

OM 1/69/2002

OM 3/69/2002

12.2 VANKILAAN TOIMITTAMISTA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoitteena on selvittää, miten järjestelmää, jossa vankeuteen tuomitut toimitetaan vanki-laan ja siihen sisältyvää päätöksentekoa täytäntöönpanon lykkäämisessä voitaisiin kehittää. Lisäksi työryhmän tulee selvittää vapaudessa suoritettavien rangaistusten täytäntöönpanon kehittämistarvet-ta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministerin tekemä työryhmän asettamispäätös 10.1.2002

3. Keskeinen sisältö

4. Organisointi

Työryhmän kokoonpano:

Jarmo Littunen, apulaisosastopäällikkö, oikeusministeriö, puheenjohtaja

Tuula Asikainen, kriminaalihuoltojohtaja, kriminaalihuoltolaitos

Jukka Mäkelä, komisario, Helsingin poliisilaitos

Timo Heikkinen, ulosottojohtaja, oikeushallinto-osasto

Ari-Pekka Koivisto, kihlakunnansyyttäjä, Vantaan kihlakunnanvirasto

Paavo Siltanen, oikeudellisen yksikön johtaja, rikosseuraamusvirasto

Juhani Toukola, kihlakunnanvouti, Helsingin kihlakunnan ulosottovirasto

Anne Hartoneva, hallitussihteeri, oikeusministeriö, sihteeri, puh. 1606 7578

5. Taustatietoja

Rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain 2 luvussa on vankeusrangaistuksen suorittamisen aloittamiseen liittyvät säännökset. Vankeusrangaistuskomitea on mietinnössään (komiteanmietintö 2001:2) ehdottanut uudistettaviksi näitä säännöksiä.

6. Aikataulu

Työryhmän määräaika päättyi 31.5.2002.

Työryhmän mietintö on ollut lausuntokierroksella.

Säädösmuutokset ovat valmisteltavina kriminaalipoliittisella osastolla.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 005:00/2002

12.3 VANGINKULJETUSTA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tehtävänä on

1. selvittää poliisiin ja vankilaviranomaisten työnjakoa vanginkuljetuksessa sekä vanginkuljetuksen toimivuutta, kustannuksia ja henkilöresurssien käyttöä kummankin hallinnonalan osalta;
2. selvittää mahdollisuudet työnjaon tarkistamiseen sekä kuljetusten ja käräjävartioiden järjestämiseen ostopalveluina ottaen huomioon vankien perusoikeudet sekä perustuslain säännökset viranomaistoiminnan hoitamisesta;
3. selvittää mahdollisuudet oikeuden istuntojen järjestämiseen rangaistuslaitoksissa, teknisten yhteyksien ja välineiden käyttämiseen vangin henkilökohtaisen läsnäolon korvaamiseksi oikeuden istunnossa sekä tuomioistuinten mahdollisuudet osallistua käräjävartioiden tarkoituksenmukaiseen hoitamiseen;
4. arvioida kohtien 2 ja 3 edellyttämät henkilöstö- ja muut kustannusvaikutukset sekä organisaatiomuutokset sekä tehdä esitykset tarvittavista toimenpiteistä, niiden vaatimista säädosmuutoksista sekä hallinnonalojen henkilöstö- ja määrärahatarpeista;
5. tehdä esitys vankien kuljetuksenaikaista kohtelua koskevaksi lainsäädännöksi huomioon ottaen vireillä oleva vankeinhoitoa koskeva lainsäädännön kokonaisuudistus.

Työryhmän tulee lisäksi erikseen

6. selvittää pääkaupunkiseudun tuomioistuinkuljetusjärjestelmän ja siihen liittyvien käräjävartioiden työnjaot, kuljetusten määrät ja niiden sitomat henkilöresurssit;
7. tehdä esitys pääkaupunkiseudun vanginkuljetuksen ja käräjävartioiden järjestämisestä, sen edellyttämistä resurssi- ja muista tarpeista sekä tarvittavista säännösmuutoksista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriön ja sisäasiainministeriön kansliapäälliköiden tekemä työryhmän asettamispäätös 10.1.2002

Työryhmän määrääjän pidentämispäätös 13.12.2002

Valtioneuvoston asetus vanginkuljetusasetuksen 3 §:n muuttamisesta (308/2002)

3. Keskeinen sisältö

4. Organisointi

Työryhmän kokoonpano:

Kimmo Hakonen, lainsäädäntöneuvos, SM poliisiosasto, toimi puheenjohtajana alun perin puheenjohtajaksi nimetyn Anna-Katrina Grönholmin virkavapauden ajan

Ulla Mohell, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Mauri Suo, erityisasiantuntija, oikeusministeriö

Ahti Lempiö, aluejohtaja, rikosseuraamusvirasto

Pasi Oksa, ylitarkastaja, rikosseuraamusvirasto

Heidi Meling, apulaisjohtaja, Vantaan vankila

Yrjö Kahra, vartiopäällikkö, Vaasan vankila

Tarmo Parviainen, ylivartija, Helsingin vankila

Pauli Rekiranta, ylivartija, Kuopion vankila
 Risto Karhunen, ylikomisario, SM poliisiosasto
 Heikki Lausmaa, lääninpoliisiylitarkastaja, Etelä-Suomen lääninhallitus, poliisiosasto
 Pentti Pöyry, ylikomisario, Helsingin poliisilaitos
 Anne Hartoneva, hallitussihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7578

5. Taustatietoja

Vanginkuljetusta koskevat säännökset tulee uusiksi vastaamaan vankeinhoidon nykyisiä vaatimuksia. Vankeinhoitolaitoksen ja poliisin välinen tehtäväjako selvitetään.

6. Aikataulu

Työryhmän määräaika 30.11.2002, kohtien 6 ja 7 osalta 30.4.2002
 Kohtien 1-5 osalta työryhmän määräaika jatkettiin 31.5.2003 saakka.
 Työryhmän ehdotus on luovutettu oikeusministeriölle ja sisäasiainministeriölle. Ehdotus toimitetaan lausuntokierrokselle alkusyksystä 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 047:00/2001

12.4 MIELENTILATUTKIMUKSESSA OLEVIENTUTKINTAVANKIEN JA VANKIEN VALVONTAA JA KOHTELUA KOSKEVIEN SÄÄNNÖSTEN SELKEYTTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö asetti 17.12.2002 työryhmän, jonka tehtävänä on

1. Tutkia, miten mielentilatutkimuksessa olevien tutkintavankien ja vankien valvontaa ja kohtelua koskevia säännöksiä tulisi selkeyttää,
2. selvittää, miltä osin mielentilatutkimuksessa olevien tutkintavankien ja vankien kohtelussa ja valvonnassa tulisi soveltaa mielenterveyslain säännöksiä ja miltä osin valmisteilla olevan tutkintavankeuslain säännöksiä ja
3. tehdä esitys tarvittaviksi säännöksiksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 17.12.2002, 10/021/2002
 Päätös työryhmän määräajan jatkamisesta, 28.5.2003, 10/021/2002

3. Keskeinen sisältö

Mielentilatutkimuksessa oleviin henkilöihin sovelletaan sekä tutkintavankeutta koskevia säännöksiä että mielenterveyslain säännöksiä, mikä on aiheuttanut käytännössä tulkintaongelmia. Tarkoituksena on selvittää säätelyä.

4. Organisointi

Työryhmän puheenjohtaja:
 Lainsäädäntöneuvos Ulla Mohell, oikeusministeriö, puh. 1606 7892

Jäsenet:

Lääkintöneuvos Sakari Lankinen, Sosiaali- ja terveysministeriö
 Lainsäädäntöneuvos Kimmo Hakonen, Sisäasiainministeriö

Ylilääkäri Eira Hellbom, Terveydenhuollon oikeusturvakeskus
 Ylitarkastaja Pasi Oksa, Rikosseuraamusvirasto
 Lakimies Marja Tohkanen, Terveydenhuollon oikeusturvakeskus, sihteeri

5. Taustatietoja

Hanke on jatkoa oikeusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön yhteiselle työryhmälle, joka sai työnsä valmiiksi vuoden 2001 syksyllä.

6. Aikataulu

Työryhmän määräaika on 30.4.2003. Työryhmän määräaika on jatkettu 15.9.2003. saakka.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

12.5 HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY RANGAISTUSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANOSSA

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoitteena on saada aikaan laki henkilötietojen käsittelystä rangaistusten täytäntöönpanossa. Vankeusrangaistusten ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanoa sekä tutkintavankeuden toimeenpanoa koskevat tiedot on tarkoitus lähivuosina saattaa sähköiseen tietojärjestelmään. Näiden tietojärjestelmien käyttöönotto edellyttää tietojen käsittelyä ja salassapitoa koskevien asianmukaisten säädösten olemassaolosta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hallituksen esitys 26/2001

Laki henkilötietojen käsittelystä rangaistusten täytäntöönpanossa (422/2002)

3. Keskeinen sisältö

Lakiesityksen keskeinen sisältö on se, että vapauteen kohdistuvien rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa tapahtuvaa henkilötietojen käsittelyä varten säädettäisiin henkilötietolakia (523/1999) täydentävä erityislaki. Laki sisältäisi säännökset täytäntöönpanossa tarvittavien henkirekistereiden tietosisällöstä ja tietojen käsittelyn periaatteista sekä rekisteröidyn oikeuksista ja tietoturvallisuudesta. Lakiin sisältyisi säännös terveydenhuollon ammattihenkilön salassapitovelvollisuuden poikkeamisesta eräin edellytyksin tuomitun tai vangin sairastaessa vakavaa tarttuvaa tautia.

4. Organisointi

Valmistelijat

oikeudellisen yksikön johtaja Paavo Siltanen, rikosseuraamusvirasto, puh. 2598 8522

hallussihteeri Anne Hartoneva, oikeusministeriö, puh. 1606 7578

5. Taustatietoja

Rangaistusten täytäntöönpanossa tapahtuvasta henkilötietojen käsittelystä ei ole tällä hetkellä lain- tai asetuskantasoisia erityissäännöksiä.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on annettu eduskunnalle huhtikuussa 2001. Asia on lakivaliokunnan käsiteltävänä. Laki on vahvistettu 24.5.2002. Laki tulee voimaan 1.1.2003, syksyn 2002 valmistellaan asiaa koskeva valtioneuvoston asetus.

Laki on tullut voimaan 1.1.2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

Ei merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

DN:o 2/02/98

12.6 SOPIMUSHOITO

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö asetti helmikuussa 2003 työryhmän, jonka tehtävänä oli sopimushoitotoimikunnan mietinnön ja siitä saatujen lausuntojen pohjalta laatia ehdotus hallituksen esitykseksi sopimushoidon kokeilemisesta ja siihen liittyvästä lainsäädännöstä. Työryhmä jätti mietintönsä oikeusministerille toukokuussa 2003. Sopimushoito olisi päihdehoitoa, joka olisi tarkoitettu niille, joita ei päihdeongelmien vuoksi voida tuomita yhdyskuntapalveluun. Kokeilu toteutettaisiin alueellisesti rajoitettuna.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KM 2002:3

Sopimushoidon kokeileminen. Oikeusministeriö. Lausuntoja ja selvityksiä 2003:16.

3. Keskeinen sisältö

Sopimushoito on tarkoitettu lähinnä sellaisille rikoksiin syyllistyneille henkilöille, joiden tekemiin rikoksiin alkoholin tai huumausaineen väärinkäytön katsotaan merkittävästi vaikuttaneen ja joiden voidaan olettaa noudattavan heille tuomittua hoito-ohjelmaa. Sopimushoito sisältäisi päihdehuoltolaissa tarkoitettuja päihdehuollon toimenpiteitä ja Kriminaalihuoltolaitoksen valvontaa. Sopimushoito tuomittaisiin yhdyskuntapalvelun tavoin enintään kahdeksan kuukauden ehdottoman vankeusrangaistuksen sijasta, jolloin se on käytettävissä rikoksentekeijöille, joita ei päihdeongelmien vuoksi voida tuomita yhdyskuntapalveluun. Sopimushoitoon tuomitseminen edellyttäisi syytetyn suostumusta ja sitoutumista tuomiossa määrättyyn hoitosuunnitelmaan ja muihin ehtoihin. Koska sopimushoito olisi ehdottoman vankeusrangaistuksen vaihtoehto, siihen tulee sisältyä hoitojakso laitoksessa, ellei tämä ole ilmeisen tarpeetonta. Sopimushoidon pituus olisi kaksi kertaa sen ehdottoman vankeusrangaistuksen pituus, jonka sijasta sopimushoitoon tuomitaan. Sopimushoidon rikkomisesta seuraisi ehdoton vankeus tai lievissä tapauksissa muu seuraamus. Kokeilu toteutettaisiin yhdeksässä käräjäoikeudessa.

4. Organisointi

Valmistelija:

Hannula, Ilari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7724

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Asian valmistelu jatkuu virkamiestyönä. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle keväällä 2004. Sopimushoidon kokeileminen voitaisiin käynnistää aikaisintaan 1.1.2005.

7. Taloudelliset vaikutukset

Sopimushoitokokeilu lisää kriminaalihuoltolaitoksen tehtäviä. Erityisesti sopimushoitoselvityksen ja toimeenpanosuunnitelman tekeminen sekä rangaistuksen suorittamisen valvonta ja muu rangaistuksen täytäntöönpanoon liittyvät tehtävät vaativat lisäyksiä henkilöstöön. Lisäksi sopimushoidon sisällön ja täytäntöönpanon suunnittelu, yhteistyöverkoston luominen ja henkilöstön kouluttaminen edellyttävät lisäresursseja. Ehdotetuilla kokeilualueilla arvioidaan tulevan vuodessa tuomittavaksi 100 sopimushoitorangaistusta. Sopimushoidon kokeilun kustannukset olisivat vuositasolla noin 0,84 miljoonaa euroa.

8. Muut tiedot

1/41/2003

OM001:00/2003

12.7 NUORISORIKOSTOIMIKUNTA

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö on 10.10.2001 asettanut toimikunnan valmistelemaan nuoria rikoksenteijöitä koskevan seuraamusjärjestelmän ja esitutkinta- ja oikeudenkäyntilainsäädännön uudistamista.

Toimikunnan tehtävänä on tarkastella nuoria rikoksenteijöitä koskevan seuraamusjärjestelmän uudistamistarpeita laaja-alaisesti. Toimikunnan yleisenä tavoitteena on suuremman painon antaminen erityisestävälle näkökohdille. Pääpaino nuorten seuraamusjärjestelmän kehittämisessä on oltava vapaudessa täytäntöön pantavissa seuraamuksissa. Seuraamusjärjestelmän uudistamisen lisäksi on selvitettävä, onko syytä tarkistaa nuorten tekemien rikosten esitutkintaa ja tuomioistuinkäsittelyä koskevia säännöksiä.

Toimikunnan on selvitettävä nuorisorikollisuuden tämänhetkinen tila ja arvioitava, miten se kehittyy seuraavan kymmenen vuoden aikana. Arvioinnissa on otettava huomioon myös alle 15-vuotiaiden teot ja täysi-ikäisyyden saavuttaneet nuoret aikuiset. Tarkasteltavaksi tulee myös rikosoikeudellinen syyntakeisuusikäraja.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Sosiaali- ja terveysministeriön kirje 17.9.2001 (edustajan nimeäminen toimikuntaan)

Toimikunnan asettamispäätös 10.10.2001

Asettamispäätöksen täydentäminen 30.11.2001 (Toivio-Kaasinen pysyväksi asiantuntijaksi)

Toimikunnan määräajan pidentämistä koskeva päätös 5.12.2002

3. Keskeinen sisältö

Ehdottoman vankeusrangaistuksen osalta on arvioitava muun ohessa sitä, tarvitaanko lainsäädännössä sen tuomitsemisen suhteen ohjeistusta 18 - 20-vuotiaiden rikoksenteijöiden suhteen, ja pitäisikö rangaistuksen sisältöä kehittää hoidollisempaan suuntaan. Ehdollisen vankeusrangaistuksen osalta on kiinnitettävä erityistä huomiota valvontaan.

Nuorisorangaistuksen osalta on harkittava, voidaanko se ottaa vakinaiseksi osaksi seuraamusjärjestelmää. Jos niin tapahtuu, nuorisorangaistusta koskevaa sääntelyä on kehitettävä ja harkittava siihen tuomittavien yläikärajan nostamista. Toimikunnan on lisäksi arvioitava

mahdollisuudet ottaa käyttöön uusia seuraamuksia kuten rangaistusvaroitus, ehdollinen syyttämättä ja tuomitsematta jättäminen ja aresti.

Toimikunnan pitää myös tarkastella laaja-alaisesti viranomaisyhteistyön laatua nuorten rikosasioissa. Toimikunnan on laadittava ehdotus henkilötutkintaa koskevan lainsäädännön kokonaisuudistukseksi. Toimikunnan on myös pohdittava sovittelun merkitystä. Toimikunnan on selvitettävä puuttumistapoja rikosoikeudellista vastuukärajaa nuorempien lasten tekemiin rikoksiin.

Seuraamusjärjestelmää sekä esitutkintaa ja oikeudenkäyntiä koskevien säännösten uudistamista koskevat ehdotuksensa toimikunnan on laadittava hallituksen esityksen muotoon.

4. Organisointi

Toimikunnan kokoonpano

Puheenjohtaja:

Kirsti Nieminen, vankilanjohtaja, Keravan nuorisovankila

Jäsenet:

Tarja Juvonen, yhteiskuntatieteiden maisteri, Helsinki

Matti Lahti, käräjätuomari, Espoon käräjäoikeus

Tapio Lappi-Seppälä, johtaja, Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos

Jaana Leino, erikoissuunnittelija, Kriminaalihuoltolaitos

Vesa Lilja, komisario, Helsingin kihlakunnan poliisilaitos

Jarmo Littunen, apulaisosastopäällikkö, oikeusministeriön kriminaalipoliittinen osasto

Hannu Penttinen, toiminnanjohtaja, Aseman Lapset ry

Paula Puoskari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriön lainvalmisteluosasto

Kauko Salo, ylitarkastaja, sosiaali- ja terveysministeriö

Leena Salovartio, kihlakunnansyyttäjä, Helsingin kihlakunnansyyttäjänvirasto

Pysyvät asiantuntijat:

Janne Kivivuori, dosentti, Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos

Pekka Koskinen, professori, Helsingin yliopisto

Tapio Kuure, yhteiskuntatieteiden tohtori, Tampereen yliopisto

Sami Mahkonen, oikeustieteen tohtori, oikeusministeriö

Ari-Matti Nuutila, professori, Turun yliopisto

Marja Toivio-Kaasinen, asianajaja, Järvenpää

Jan Törnqvist, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriön lainvalmisteluosasto

Asko Välimaa, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriön lainvalmisteluosasto

Päätoiminen sihteeri:

Janne Kanerva, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 1606 7723

5. Taustatietoja

Nuorten seuraamusjärjestelmä ei ole ollut perusteellisen tarkastelun kohteena sitten 1960-luvun. Ongelmana nykyisessä järjestelmässä on sellaisten vaihtoehtojen vähyys, jotka mahdollistaisivat riittävässä määrin nuoren henkilöön ja elämäntilanteeseen liittyvien asioiden huomioon ottamisen. Seuraamusjärjestelmän uudistamisen lisäksi nuoria rikoksentekejiä koskeva lainsäädäntö kaipaa yleisemminkin uudelleenarviointia.

Pääministeri Paavo Lipposen II hallituksen hallitusohjelmassa todetaan, että nuorten henkilöiden tekemien rikosten sovittelua, tutkimista, tuomioistuinkäsittelyä ja nuorisolle soveltuvien seuraamusten täytäntöönpanoa nopeutetaan sekä jatketaan vaihtoehtoisten seuraamusten kehittämistä. Osana lastensuojelullisia toimenpiteitä alle 15-vuotiaiden rikoksen tehneiden lasten ja nuorten osalta kehitetään sovittelujärjestelmiä.

6. Aikataulu

Toimikunnan jatkettu toimikausi päättyi 28.2.2003. Mietintö (oikeusministeriön komiteamietintö 2003:2) on luovutettu 6.3.2003. Mietintö on lausuntokierroksella, joka on päättynyt mietinnön I osan (lainsäädäntöehdotukset) kohdalla 30.5.2003 ja päättyy mietinnön II osan (toimikunnan muut kuin lainsäädäntöehdotukset) kohdalla 29.8.2003. Lausuntokierroksen jälkeen nuorisorikstoimikuntaa koskeva hanke päättyy ja nuorisorikosuudistusta tultaneen jatkamaan virkamiestyönä ja työryhmässä.

7. Taloudelliset vaikutukset

Nuorisorikstoimikunta arvioi, että sen nuorisorangaistukseen liittyvien ehdotusten kustannusvaikutus olisi vähintään 3,1 miljoonaa euroa vuodessa. Ehdottoman vankeusrangaistuksen käytön vähentämiseen liittyvät ehdotukset säästäisivät vankeusrangaistuksen täytäntöönpanokustannuksia vuodessa noin 200 000 euroa.

8. Muut tiedot

OM031:00/2001

OM2/061/2001

12.8 AJONEUVON HALTIJAN VASTUUN TOTEUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on laatia hallituksen esitys rikesakkomenettelyn yksinkertaistamiseksi ns. ajoneuvon haltijan vastuun toteuttamiseksi

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Valtion periaatepäätös 18.1.2001 tieliikenteen turvallisuuden parantamiseksi

Ajoneuvon haltijan vastuu -työryhmän mietintö 14.6.2001

Rikesakkomenettelyn yksinkertaistaminen automaattisessa liikennevalvonnassa – työryhmän mietintö 25.6.2003 (2003:7)

3. Keskeinen sisältö

Ehdotuksen mukaan rikesakkomenettelyä yksinkertaistettaisiin ylinopeusrikkomuksia ja liikennemerkkien vastaista joukkoliikennekaistalla ajoa koskevien tapausten käsittelyssä siten, että rikesakkomääräys voitaisiin lähettää suoraan ajoneuvon rekisteriin merkitylle haltijalle. Jos haltija kiistää rikkomuksen, hänen tulisi vastustaa rikesakkomääräystä, jolloin asia palautuisi poliisin esitutkintaan, jossa kuljettaja selvitetäisiin, kuten nykyisin. Lisäksi poliisilain säännöksiä esitetään tarkistettaviksi siten, että ne aikaisempaa paremmin soveltuisivat automaattisen liikennevalvonnan uusiin menetelmiin. Myös ajoneuvon rekisteröintisäännöksiin ehdotetaan muutoksia. Työryhmän mietinnössä on myös selvitetty sitä, millä edellytyksillä kunnat voisivat avustaa poliisia automaattisessa liikennevalvonnassa.

4. Organisointi

Valmistelijat

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh.1606 7705

Välimaa Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7708

5. Taustatietoja

Hankkeen taustalla on valtioneuvoston 18.1.2001 tekemä periaatepäätös tieliikenteen turvallisuuden parantamiseksi sekä 14.6.2001 ja 25.6.2003 julkaistut työryhmien mietinnöt ajoneuvon haltijan vastuun toteuttamisvaihtoehdoista ja ehdotetuista lainmuutoksista (ks. kohta 2).

6. Aikataulu

Hallituksen esityksen on tarkoitus valmistua vuoden 2004 kevään aikana.

7. Hankkeen vaikutukset

Uusi järjestelmä mahdollistaisi nykyistä nopeamman, joustavamman ja vähemmän voimavaroja vaativan puuttumisen etupäässä automaattisessa liikennevalvonnassa havaittuihin vähäisiin ylinopeusrikkomuksiin ja liikennemerkkien vastaiseen ajoon joukkoliikennekaistalla. Järjestelmän voidaan arvioida parantavan tieliikenteen turvallisuutta.

8. Muut tiedot

DN:o 35/41/2002

OM027:00/2002

12.9 LAITTOMIEN ÖLJYPÄÄSTÖJEN MAKSUSEURAAMUSJÄRJESTELMÄN TOTEUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tulee tehdä ehdotus hallinnollisesta maksujärjestelmästä, jota sovellettaisiin aluksista tapahtuviin laittomiin öljypäästöihin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Valtioneuvoston periaatepäätös 2002 toimista Itämeren suojelemiseksi
Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen hallitusohjelman kohta 10. Ympäristöpolitiikka
Työryhmän asettamispäätös 28.8.2003

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän tulee erityisesti selvittää seuraavat kysymykset:

- millaisista päästöistä rangaistusmaksu voitaisiin määrätä ja mitä alusryhmiä maksu voisi koskea? Mikä olisi maksun määräämistä koskevan sääntelyn alueellinen soveltamisala?
- mikä taho (luonnollinen henkilö/oikeushenkilö) voitaisiin määrätä maksuvelvolliseksi?
- maksun perusteen ja suuruuden määräytyminen;
- millä tavalla laitton öljypäästö todettaisiin ja millaisiin hallinnollisiin turvaamistoimenpiteisiin asiassa voitaisiin tuossa vaiheessa ryhtyä?
- mikä viranomainen päättäisi rangaistusmaksun määräämisestä?
- millaisessa menettelyssä maksu määrättäisiin ja millainen muutoksen-hakukeino viranomaispäätöksestä olisi käytettävissä?
- millä tavalla maksun täytäntöönpano tapahtuisi (suomalaisiin/ulkomaisiin aluksiin kohdistuva täytäntöönpano)?

- rangaistusmaksun suhde valmisteilla olevaan hallituksen esitykseen Suomen talousvyöhykkeestä sekä kansainvälisiin sopimusmääräyksiin (mm. erioikeusyleissopimukseen, SopS 49-50/1996 ja Marpol 73/78-yleissopimukseen, SopS 51/1983);
- rangaistusmaksun suhde Euroopan yhteisöjen komission ehdotukseen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi alusten aiheuttamasta ympäristön pilaantumisesta ja pilaamisrikoksista määrättävistä seuraamuksista, myös rikosoikeudellisista seuraamuksista [KOM (2003) 92 lopullinen] sekä komission ehdotukseen Euroopan parlamentin ja neuvoston puitepäätökseksi alusten aiheuttaman ympäristön pilaantumisen ehkäisemistä koskevan rikosoikeudellisen kehyksen vahvistamisesta [KOM (2003) 227 lopullinen].

Työryhmän tulee laatia ehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon.

4. Organisointi

Puheenjohtaja:

lainsäädäntöjohtaja Jan Törnqvist, oikeusministeriö, puh. 1606 7700

Jäsenet:

lainsäädäntöneuvos Sari Mäkelä, ulkoasiainministeriö

lainsäädäntöneuvos Leena Halila, oikeusministeriö, puh. 1606 7674

hallitussihteeri Jaana Heikkinen, liikenne- ja viestintäministeriö

ylikomisario Timo Ajaste, sisäasiainministeriön poliisiosasto

ylitarkastaja Reijo Lahtinen, sisäasiainministeriön rajavartiolaitoksen esikunta

hallitusneuvos Ulla Kaarikivi-Laine, ympäristöministeriö

yli-insinööri Kalervo Jolma, Suomen ympäristökeskus

varatuomari Matti Eronen, Merenkululaitos

Halila toimii myös työryhmän sihteerinä.

Työryhmä kuulee työnsä aikana mm. seuraavia tahoja:

Suomen Varustamoyhdistys

Ålands Redarförening

Fraktfartygsförening r.f.

Rahtialusyhdistys r.y.

Suomen Laivanpäällystöliitto

Suomen Konepäällystöliitto

Suomen Merimies-Unioni

Suomen Laivameklariliitto

Työryhmä voi kuulla myös muita asiantuntijoita.

5. Taustatietoja

Valtioneuvosto teki keväällä 2002 periaatepäätöksen toimista Itämeren suojelemiseksi.

Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen hallitusohjelman kohdan 10. Ympäristöpolitiikka mukaan Itämeren suojeeluohjelman toteuttamista jatketaan. Itämeri pyritään saamaan nimetyksi erityisen herkäksi merialueeksi (PSSA). Myös öljy- ja kemikaalikuljetusten sekä muiden vaarallisten kuljetusten aiheuttamia riskejä vähennetään.

Hallituksen iltakoulussa 18.6.2003 on katsottu, että tahallisiin öljypäästöihin syyllistyneelle alukselle tulisi voida määrätä hallinnollinen seuraamus eli sakko. Nykyisen rikosoikeudellisen seuraamusjärjestelmän ongelmana on hitaus, syytteen nostamiseksi vaadittavan näytön hankkiminen ja seuraamuksen täytäntöönpano suhteessa kansainvälisen alusliikenteen luon-

teeseen. Hallinnollisesta seuraamuksesta on iltakoulussa todetun mukaisesti hyviä kokemuksia Ruotsista ja Saksasta. Helsingin komissio on hyväksynyt vuonna 1998 suosituksen päästörikkomusten seuraamusten yhdenmukaistamisesta.

6. Aikataulu

Ehdotus hallituksen esitykseksi on laadittava 31.1.2004 mennessä.

7. Hankkeen vaikutukset

Uusi järjestelmä mahdollistaisi nykyistä nopeamman ja tehokkaamman puuttumisen havaittuihin laittomiin öljypäästöihin.

8. Muut tiedot

OM20/41/2003

OM021:00/2003

12.10 HALLITUKSEN ESITYS PERHEEN SISÄISESTÄ LÄHESTYMISKIELLOSTA

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriön asettama työryhmä ehdotti mietinnössään 23.1.2001 lähestymiskieltoain täydentämistä siten, että lakia voitaisiin soveltaa myös silloin, kun kiellolla suojattava henkilö ja kieltoon määrättävä henkilö asuvat yhdessä. Tällöin väkivaltaisesti perheenjäseniään kohtaan käyttäytyvä henkilö voitaisiin poistaa yhteisestä asunnosta määrääjäksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 26.4.2000

Työryhmän mietintö 23.1.2001

Lausuntotiivistelmä 17.9.2001

3. Keskeinen sisältö

Lähestymiskiellosta annettua lakia ehdotetaan täydennettäväksi niin sanotulla perheen sisäisellä lähestymiskielloilla. Perheen sisäinen lähestymiskielto tarkoittaisi sitä, että kieltoon määrätty henkilö veloitettaisiin poistumaan yhteisestä asunnosta enintään kolmeksi kuukaudeksi eikä hän saisi ottaa yhteyttä kiellolla suojattaviin henkilöihin. Edellytykset perheen sisäisen lähestymiskielton määräämiselle olisivat tiukemmat kuin tavallisen lähestymiskielton määräämiselle. Perheen sisäinen lähestymiskielto edellyttäisi henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvan rikoksen uhkaa, tavallista lähestymiskieltoa korkeampaa todennäköisyyttä siitä, että rikos tulisi tapahtumaan, sekä kokonaisharkintaa. Tarkoitus on, että perheen sisäinen lähestymiskielto tulisi usein määrättäväksi ensin väliaikaisella poliisin pidättämiseen oikeutetun virkamiehen tekemällä päätöksellä, joka saatettaisiin käräjäoikeuden ratkaistavaksi.

4. Organisointi

Valmistelija

Aalto, Mari, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7697

5. Taustatietoja

Matti Vanhasen hallituksen ohjelman mukaan keinoja puuttua perheväkivaltaan tehostetaan.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys laaditaan työryhmän mietinnön ja siitä saadun lausuntopalautteen pohjalta ja annetaan eduskunnalle syksyllä 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM0286:00/06/01/2000

OM5/41/2003

13. OIKEUDENKÄYNTI

13.1 RIITA-ASIOIDEN OIKEUSPAIKKASÄÄNNÖSTEN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on kartoittaa riita-asioita koskevien oikeuspaikkasäännösten uudistamistarpeet ja -vaihtoehdot.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Tarkoituksena on oikeuspaikkaa koskeva sääntelyyn joustavuus ja tarkoituksenmukaisuus sekä asianosaisten määräämisvallan ja sopimusvapauden turvaaminen oikeuspaikan osalta kuitenkin niin, että heikomman osapuolen asema olisi suojattu sellaisissa riita-asioissa, joissa toinen asianosainen yleensä on heikommassa asemassa toiseen asianosaiseen verrattuna. Uudistamistarvetta arvioitaessa tulisi lisäksi ottaa huomioon kansainväliset tuomioistuimen toimivaltaa yksityisoikeudellisissa asioissa koskevat säännökset ja määräykset.

4. Organisointi

Liukkonen, Iiro, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7653

5. Taustatietoja

Oikeuspaikkasäännösten uudistus on ollut vireillä 1900-luvun alusta lähtien. Asiasta on tehty useita ehdotuksia, jotka kuitenkin eivät ole johtaneet lainsäädäntötoimenpiteisiin.

Asiasta on työryhmän ehdotus syksyiltä 1991. Siinä on erityisesti otettu huomioon Luganossa 16.9.1988 allekirjoitetun yleissopimuksen toimivaltamääräykset. Ehdotuksesta järjestettiin kolme kuulemistilaisuutta joulukuussa 1991.

6. Aikataulu

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

DN:o 1972/45/89

13.2 RIKOSPROSESSIMENETTELYN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävä

Rikosprosessia koskevan lainsäädännön tarkistamishanke. Tavoitteena on edelleen kehittää rikosasioiden menettelynormeja saatujen kokemusten valossa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamiskirje 22.5.2001, OM 020:20/2001

Lisätoimeksianto 17.2.2003

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän tehtävänä on tarkastella rikosprosessi seuraavista näkökumista:

- a) Itse oikeudenkäyntimenettelyn edelleen kehittäminen käräjäoikeudessa. Riita-asioiden oikeudenkäyntimenettelyä käräjäoikeudessa koskeva tarkistusehdotus HE 32/2001 vp annettiin eduskunnalle 20.4.2001. Samantyyppistä linjaa edustava uudistus voitaisiin ulottaa rikosprosessiin. Tavoitteena on yksinkertainen ja käytännöllinen prosessi asianosaisten vähimmäisoikeuksia kunnioittaen. Siviiliprosessiuudistuksen mallin mukaan menettelymuotoja voitaisiin pyrkiä monipuolistamaan. Yksinkertaiset tai tunnustetut asiat voitaisiin pyrkiä ratkaisemaan entistä yksinkertaisemmassa, esimerkiksi yksin kirjallisessa menettelyssä. Samoin voitaisiin esimerkiksi säätää modernin tietotekniikan käytöstä prosessissa, kansalaisnäkökulmaa voitaisiin korostaa säätämällä tuomioistuimien velvollisuudesta tiedottaa asian käsittelyvaiheista, pääkäsittelyn järjestämiseen liittyviä muodollisuuksia voitaisiin pyrkiä vähentämään ja niin edelleen;
- b) Tiedoksiantoja tulisi pyrkiä edelleen tehostamaan. Voitaisiin pohtia lainsäädännöllisiä keinoja tiedoksiantotapojen lisäämiseksi ja keventämiseksi;
- c) Todistajansuojelu ja uhrin aseman parantaminen. Todistajansuojeluun liittyviin näkökohtiin ei nykyisessä prosessilainsäädännössä ole vielä kiinnitetty tarpeeksi huomiota. Ainakin todistelun vastaanottamisen salliminen pääkäsittelyn ulkopuolella esimerkiksi videolinkin välityksellä tulisi normittaa. Samoin asianomistajaa tulisi tarvittaessa voida kuulla syytetyn läsnä olematta. Lisäksi lapsen kuulemista tai kuulematta jättämistä tuomioistuimessa voitaisiin säännellä tarkemmin. Asianomistajan korvausvaatimuksen käsittelyä voitaisiin pyrkiä edelleen yksinkertaistamaan. Myös todistajien ja asianomistajien asemaan tulisi kiinnittää huomiota: esimerkiksi heille tulisi aktiivisesti tarjota tietoa asian käsittelyvaiheesta ja heidän roolistaan prosessissa sekä asian käsittelyn edistymisestä;
- d) Kansainvälisiin velvoitteisiin perustuvat lainsäädännön muutospaineet. Rikosprosessin tarkistamisen yhteydessä työryhmän tulisi käydä läpi tarpeellisin osin ihmisoikeustuomioistuimen Suomea koskevat ratkaisut ja pohtia, antavatko ne aiheutta muuttoa lainsäädännön yksityiskohtia - esimerkkinä mahdollinen muutoksenhakukeino asian viipymistä vastaan. EU:n piirissä uhrien asemasta rikosprosessissa hyväksyttiin keväällä 2001 puitepäätös ja rikosprosessin tarkistamisen yhteydessä voitaisiin varautua sen implementointiin;
- e) Suuriin juttukokonaisuuksiin mahdollisesti tarvittava lainsäädäntö. Käytännön erityisongelmana on nähty laajoihin juttukokonaisuuksiin liittyvät kysymykset. Työryhmän tulisi harkita, tulisiko asiasta olla normeja lainsäädännössä sekä
- f) Tuomionpurku rikosasiassa syytetyn vahingoksi pelkän menettämisseuraamuksen osalta. Menettämisseuraamuksia koskevan lainsäädännön uudistamista koskevan hallituksen esityksen (HE 80/2000 vp) eduskuntakäsittelyn aikana on ilmennyt tarve selvittää, tulisiko tehdä nimenomaisesti mahdolliseksi ylimääräisen muutoksenhaun keinoin saada tuomittua rikoshyöty menetetyksi jälkikäteen, jos jo loppuun käydyn oikeudenkäynnin jälkeen ilmenee, että rikollisen saama tosi-asiallinen hyöty on ensiprosessissa ilmennettyä hyötyä huomattavasti suurempi. Lisätoimeksiannon mukaan työryhmän tulee myös selvittää
 - 1) voidaanko asianomistajan oikeutta oikeudenkäyntiavustajaan ja tukihenkilöön laajentaa rikosuhritoimikunnan (KM 2001:5) ehdottamalla tavalla;
 - 2) onko aiheutta mahdollistaa rattijuopumusasioiden ja rikokseen perustuvien yksityisoikeudellisten vaatimusten käsittely rangaistusmääräysmenettelyssä tai muuten kirjallisesti; ja

3) mahdollisuudet käsitellä vangitsemissasiat videoneuvottelussa siten, että syytettyä ei tuoda tuomioistuimen istuntoon.

4. Organisointi

Työryhmä, jonka kokoonpano on seuraava:

Puheenjohtaja

Välimaa, Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7708

Jäsenet

Granfelt, Nanny, laamanni, Raaseporin käräjäoikeus

Karvonen, Seppo, käräjätuomari, Vantaan käräjäoikeus

Noronen, Pekka, johtava kihlakunnansyyttäjä, Lahden kihlakunnan syyttäjänvirasto

Turpeinen, Tuija, asianajaja Asianajotoimisto Harri Kontturi Oy, Joensuu

Salomaa, Maarit, rikostarkastaja, Helsingin kihlakunnan poliisilaitos

Aalto, Mari, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa tuli voimaan 1.10.1997. Jo valmisteluvaiheessa pidettiin tärkeänä, että uudistuksen toteutumista seurataan tarkasti. Mikäli aihetta ilmenisi, voitaisiin ryhtyä toimiin säännösten korjaamiseksi.

Optula on julkaissut rikosasioita koskevan seurantatutkimuksen (Virve-Maria de Godzinsky: Tietoa uudesta rikosasioiden oikeudenkäynnistä. Optula 47/2000).

6. Aikataulu

Työryhmän osamietintö toimeksiannon kohdista c, d ja f toteutettavista uudistuksista luovutettiin 24.5.2002 (työryhmämietintö 2002:4). Hallituksen esitys HE 190/2002 vp annettiin lokakuussa 2002. Hallituksen esityksen pohjalta hyväksytyt lait 360/2003 ja 361/2003 tulevat voimaan 1.10.2003.

Loppumietintö valmistuu syksyllä 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM020:00/2001

6/41/2003

13.3 HOVIOIKEUSMENETTELYN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Kaksi ehdotusta, joista ensimmäinen merkitsee hovioikeusmenettelyn kehittämistä ja keventämistä sen keskeisiin periaatteisiin puuttumatta. Toisessa on kysymys sen varmistamisesta, että hovioikeuksien ratkaisutoiminta keskittyy ylioikeustutkintaa tarvitseviin asioihin. Tässä tarkoituksessa ensinnä päätetään, missä järjestyksessä valitus käsitellään.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hovioikeusmenettelyn kehittämistyöryhmän mietintö 28.9.2000

Oikeusministeriön lainvalmisteluosaston muistio 12.10.2000

Muutoksenhakutoimikunnan osamietintö 25.10.2001 (KM 2001:10)

HE 83/2001 vp ja HE 91/2002 vp
 EV 259/2002 vp
 SK 381 – 384/2003

3. Keskeinen sisältö

Muun muassa hovioikeuden valmistelua koskevia säännöksiä terävöitetään, valmistelusta vastaavan yhden hovioikeuden jäsenen ja ns. kevennetyn kokoonpanon toimivaltaa laajennetaan sekä kevennetään pääkäsittelykutsujen tiedoksiantotapoja ja suullisen todistelun vastaanottotapoja.

Valitukset käsitellään siinä laajuudessa kuin oikeussuojatarpeet edellyttävät. Rajoittamaton muutoksenhakuoikeus säilytetään. Jos hovioikeus yksimielisesti toteaa, että valitus ei voi menestyä, valitusta ei oteta enempään tutkintaan. Muut valitukset, selvä pääosa tutkitaan täydellisessä hovioikeusmenettelyssä. Muutoksenhakumahdollisuutta avarretaan mahdollistamalla ns. vastamuutoksenhaku.

4. Organisointi

Leppänen, Tatu, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7678
 Liukkonen, Iiro, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7653

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Lait tulevat voimaan 1.10.2003

7. Taloudelliset vaikutukset

2-esityksellä arvioidaan saavutettavan vuosittain n. 1,5 miljoonan euron säästö tarpeettomien pääkäsittelyjen jäädessä pois.

8. Muut tiedot

- 1) OM002:00/2001
- 2) OM006:00/2001

13.4 MUUTOKSENHAKU KORKEIMPAAN OIKEUTEEN JA YLIMÄÄRÄINEN MUUTOKSENHAKU

1. Tavoite ja tehtävät

Kehitetään ja selkeytetään muutoksenhakua hovioikeudesta korkeimpaan oikeuteen ja asian käsittelyä korkeimmassa oikeudessa sekä ylimääräistä muutoksenhakua.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Muutoksenhakutoimikunnan jatkotietä 20.11.2002 (KM 2002:8).

3. Keskeinen sisältö

Menettelysäännöksiä täsmennetään ja ajantasaistetaan. Eräiden selvien virheiden jälkikäteinen oikaiseminen siirrettäisiin asianomaisen tuomioistuimen omaan toimivaltaan.

Mahdollistettaisiin valitusluvan rajaaminen korkeimmassa oikeudessa tarvittaessa oikeuskysymyksen tarkasteluun, jos asian tosiseikasto on jo kattavasti selvitetty hovioikeudessa.

Valtiolliset rikokset siirrettäisiin käsiteltäviksi käräjäoikeudessa ensimmäisenä oikeusasteena hovioikeuden sijasta.

4. Organisointi

Liukkonen, Iiro, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7653

5. Taustatietoja

Esitys osaltaan toteuttaa pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelman 14. kohdassa asetetun tavoitteen tuomioistuinmenettelyn joustavoittamisesta ja tekemisestä tarkoituksenmukaiseksi kaikissa oikeusasteissa.

6. Aikataulu

Korkeimman oikeuden lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi pyydetään syyskuussa 2003.

Hallituksen esitys keväällä 2004.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM006:00/2001

13.5 OIKEUDENKÄYNNIN JULKISUUS

1. Tavoite ja tehtävä

Tehtävänä on laatia ehdotus oikeudenkäynnin julkisuutta koskeväksi lainsäädännöksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeudenkäynnin julkisuus -toimikunnan mietintö (KM 2002:1)

Oikeudenkäynnin julkisuus hallintolainkäytössä, työryhmämietintö 2003:8

3. Keskeinen sisältö

Toimikunnan mietintö sisältää esityksen uudeksi oikeudenkäynnin julkisuuslaiksi. Esityksessä ehdotetaan oikeudenkäynnin julkisuutta koskeva lainsäädäntö uudistettavaksi kokonaisuudessaan. Oikeudenkäynnin julkisuuslaki korvaisi nykyisen oikeudenkäynnin julkisuudesta annetun lain. Oikeudenkäynnin julkisuuslaki olisi oikeudenkäynnin julkisuutta sääntelevä yleislaki ja se sisältäisi oikeudenkäynnin julkisuutta koskevat säännökset kaikkien tuomioistuimien ja prosessilajien osalta.

Esityksen tavoitteena on lisätä oikeudenkäyntien avoimuutta ja julkisuutta yleensä sekä parantaa lainkäytön läpinäkyvyyttä kaikissa tuomioistuimissa. Tavoitteena on myös parantaa tuomioistuimien mahdollisuuksia tapauskohtaisen harkinnan perusteella ottaa aikaisempaa monipuolisemmin ja joustavammin oikeudenkäynnissä huomioon sekä oikeudenkäynnin julkisuus, yksityiselämän suoja että muut oikeudenkäynnin julkisuuden toteuttamiseen vaikuttavat seikat. Tavoitteena on lisäksi selkeyttää oikeudenkäynnin julkisuutta koskevaa säännöstöä.

Esityksessä ehdotetaan oikeudenkäynnin julkisuutta lisättäväksi nykyisestä useassa eri suhteessa. Julkisuus lisääntyisi ehdotuksen mukaan erityisesti kokonaan kirjallisena käytävien oikeudenkäyntien osalta. Myös tuomioistuimien ratkaisujen julkisuutta lisättäisiin. Ehdotuksen mukaan tuomioistuimen ratkaisut olisivat aina julkisia, jollei tuomioistuin laissa säädettyjen

edellytysten täytyessä määräisi ratkaisua joltakin osin salassapidettäväksi. Jos asia olisi yhteiskunnallisesti merkittävä tai se olisi synnyttänyt huomattavaa kiinnostusta julkisuudessa, siitä olisi salassapitomääräyksen antamisesta huolimatta laadittava julkinen seloste. Myös oikeudenkäynnin perustietojen, eli ns. diaaritietojen julkisuutta ehdotetaan eräin osin lisättäväksi.

Yleisöltä suljetun suullisen käsittelyn edellytykset olisivat ehdotuksen mukaan aina harkinnanvaraisia. Nykyisen lain jaottelusta pakolliseen ja harkinnanvaraisesti suljettuun käsittelyyn luovuttaisiin. Uutta olisi myös se, että oikeudenkäynnin julkisuutta voitaisiin rajoittaa todistajan suojeluperusteella. Ehdotettuun lakiin sisältyisivät myös täsmälliset kriteerit sille, milloin suullisen käsittelyn taltiointi esimerkiksi kuvaamalla olisi mahdollista, ja kattavat oikeudenkäynnin julkisuusratkaisua tehtäessä noudatettavat menettelysäännökset.

4. Organisointi

Valmistelija

Välimaa, Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, 1606 7708

5. Taustatietoja

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta ja siihen liittyvät lait tulivat voimaan 1.12.1999. Sanotun muutoksen yhteydessä 1.4.1985 voimaantullutta oikeudenkäynnin julkisuudesta annettua lakia muutettiin osittain, mutta se jäi pääosiltaan ennalleen. Lakeja säädettäessä eduskunnan hallintovaliokunta ja lakivaliokunta korostivat, että oikeudenkäynnin julkisuussäännökset tulee ottaa erikseen omana asianaan selvitettäväksi ja suoritettavan tutkimuksen perusteella kokonaan uudelleen kirjoitettaviksi (HaVM 31/1998 vp s. 7 ja s. 23 sekä LaVL 13/1998 vp s. 4).

6. Aikataulu

Mietintö luovutettiin oikeusministeriölle 7.2.2002.

Lausuntotiivistelmä valmistui syksyllä 2002.

Mietinnöstä 2003:8 on pyydetty lausunnot 30.9.2003 mennessä.

Hallituksen esitys annetaan vuonna 2004.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

287:00/06/06/2000

13.6 IMMATERIAALIOIKEUSASIOIDEN KÄSITTELY

1. Tavoite ja tehtävät

Selvitetään immateriaalioikeusasioiden käsittelyyn liittyvät uudistustarpeet ja tehdään tarvittavat ehdotukset asioihin liittyvien vaatimusten käsittelyn keskittämiseksi samaan tuomioistuimeen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 17.6.2003 OM 15/41/2003

3. Keskeinen sisältö

Tulee selvittää immateriaalioikeusasioiden käsittelyyn liittyvät uudistustarpeet ja tehdä tarvittavat muutosehdotukset niin, että immateriaalioikeusasiat käsitellään asialähtöisesti tarkoituksenmukaisessa ratkaisuelimessä ja mahdollisuuksien mukaan kaikki näitä oikeuksia

koskevat tai niihin perustuvat vaatimukset samassa toimielimessä ja mahdollisimman samanlaisessa menettelyssä. Toimivaltasääntelyn tulee olla sellainen, että se turvaa asiantuntevan käsittelyn ja ratkaisutoiminnan.

Tarkastelu koskee kaikkia immateriaalioikeuksia ja kaikkia menettelyvaiheita ja –lajeja, kuten oikeuksien saamiseen, toteamiseen, luovuttamiseen ja lakkaamiseen samoin kuin oikeuksien toteuttamiseen ja loukkaamiseen liittyviä oikeussuojakeinoja.

Käsittely tulee järjestää niin, että menettely tarjoaa asianmukaiset oikeusturvatakeet. Asiat tulee siten käsitellä tuomioistuimessa, tai jos jokin käsittelyvaihe tapahtuu muussa toimielimessä, on turvattava muutoksenhakumahdollisuus tuomioistuimeen. Asioiden käsittelykokoonpano tulee tarvittavassa laajuudessa järjestää niin, että kysymyksessä olevan alan tekninen erityisosaaminen on käsittelyssä käytettävissä.

4. Organisointi

Työryhmä

Puheenjohtaja

pääsihteeri, varatuomari Marja-Leena Mansala, IPR University Center

Jäsenet

tavaramerkkiasiamies Pertti Kolve, Berggren Oy Ab

erityisasiantuntija Sakari Laukkanen, oikeusministeriö, puh. 1606 7568

lainsäädäntöneuvos Iiro Liukkonen, oikeusministeriö, puh. 1606 7653

ylituomari Kaisa Meriluoto, markkinaoikeus

käräjätuomari Antti Miettinen, Helsingin käräjäoikeus

asianajaja Eva Nordman

vanhempi hallitussihteeri Marja-Leena Rinkineva, kauppa- ja teollisuusministeriö

toimistopäällikkö Sirkku Seppälä, patentti- ja rekisterihallitus

vanhempi hallitussihteeri Jorma Waldén, opetusministeriö

sivutoim. sihteeri: oikeussihteeri Jussi Karttunen.

5. Taustatietoja

Suomen Teollisoikeudellinen Yhdistys ry on keväällä 2003 lähestynyt oikeusministeriötä kirjeellä ehdottaen, että oikeusministeriö ryhtyy selvittämään immateriaalioikeudellisten asioiden keskittämistä yhteen tuomioistuimeen.

Ministeriön strategia-asiakirjassa 12.11.2002 (s. 9) todetaan myös tutkittavan tuomioistuinten toimivaltakysymystä näissä asioissa.

6. Aikataulu

Työryhmän määräaika 31.5.2004

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 017:00/2003

13.7 ESITUTKINTA- JA PAKKOKOKEINOLAINSÄÄDÄNTÖ

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on käydä läpi esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädäntö ja tehdä siihen tarvittavat muutokset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hallituksen esitys 52/2002 vp

PeVL 36/2002 vp

PeVL 38/2002 vp

Säädöskokoelma 645 – 650/2003

3. Keskeinen sisältö

Pidättämisen ja vangitsemisen edellytyksiä, hukkaamiskiellon ja vakuustakavarikon, etsinnän ja telekuuntelun edellytyksiä tarkistettaisiin. Teknisen kuuntelun soveltamisalaa laajennettaisiin.

4. Organisointi

Valmistelija

Törnqvist, Jan, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö, puh. 1606 7700

5. Taustatietoja

Esitutkintalaki ja pakkokeinolaki tulivat voimaan vuoden 1989 alusta. Lakeihin on sen jälkeen tehty vain eräitä käytännön tarpeiden ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen edellyttämiä muutoksia. Muita lakeihin liittyviä muutostarpeita ei ole selvitetty. Työryhmän laatima hallituksen esitys 20/1997 vp pakkokeinolain 5 a ja 6 luvun muuttamisesta annettiin 23.3.1997.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys 52/2002 vp annettiin 19.4.2002. Lait (645 – 650/2003) vahvistettiin 27.6.2003 ja ne tulevat voimaan 1.1.2004.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

DN:o 2856/41/95

14. OIKEUSLAITOS

14.1 TUOMAREIDEN PÄTEVÖITYMISJÄRJESTELMÄN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Uudistuksen tarkoituksena on laatia ehdotus uudeksi tuomareiden pätevyysjärjestelmäksi, jonka avulla tuomarit voisivat vastata nykyistä paremmin yhteiskunnan ja tuomioistuinlaitoksen heille asettamiin vaatimuksiin. Samalla pyrittäisiin turvaamaan se, että tuomareilla on korkea ammattitaito ja muut hyvältä tuomarilta vaadittavat ominaisuudet.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Tuomarikoulutustoimikunnan mietintö 2000:5

Lausuntoyhteenveto, lausuntoja ja selvityksiä 2002:1

Tuomarikoulutustyöryhmän mietintö, työryhmämietintö 2002:6

Tuomariksi pätevytyminen, lausuntoyhteenveto, lausuntoja ja selvityksiä 2003:5

3. Keskeinen sisältö

Ehdotuksen tulee sisältää keinot nykyisten esittelijöiden ja kärjäviskaaleiden urakehityksen turvaamiseksi koulutusta koskevien uudistusten toteuttamisen rinnalla, tuomareiden koulutuksen tavoitteiksi ja keskeisiksi periaatteiksi, koulutuksen yksityiskohtaisiksi toteuttamistavoiksi ja aikatauluksi sekä henkilöstö- ja taloudellisiksi vaikutuksiksi.

Ehdotuksessa on kiinnitettävä huomiota siihen, että tuomarin virkaan on mahdollista myös käytännössä päästä niin sanotulta avoimelta uralta. Ehdotettava koulutus ei olisi tuomareiden kelpoisuusvaatimuksena. Ehdotusten tulee turvata mahdollisuus tuomioistuinlaitoksen ulkopuolella työskentelevien osallistumisen koulutukseen. Avoimelta uralta nimitetyille tuomareille tulee järjestää tarvittava perehdyttämiskoulutus.

Ehdotuksen vaikutukset auskultointiin, rekrytointiin ja täydennyskoulutukseen on selvitettävä. Ehdotuksessa on otettava huomioon tuomarikoulutustyöryhmän mietinnön lausuntopalautteessa esitetty arvostelu.

4. Organisointi

Työryhmä:

Puheenjohtaja ylijohdaja Kari Kiesiläinen

Jäsenet:

hallitusneuvos Raija Merikalla

koulutuspäällikkö Jorma Hirvonen

erityisasiantuntija Sakari Laukkanen

lainsäädäntöneuvos Asko Välimaa

Jäsen ja sihteeri: vanhempi hallitussihteeri Erja Hynninen, oikeusministeriö, puh. 1606 7610

5. Taustatietoja

Tuomarikoulutustoimikunnan mietinnössä ja siitä saaduissa lausunnoissa pidettiin tarpeellisena uuden tuomareiden pätevyysjärjestelmän kehittämistä. Tuomarikoulutustyöryhmä jatkoi työtä toimikunnan esityksen ja siitä saadun lausuntopalautteen perusteella. Työryhmän työstä saadussa lausuntopalautteessa esitettiin arvostelua useisiin työryhmän ehdotuksen kohtiin.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi on 1.5.-31.12.2003

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 008:00/2002

14.2 KÄRÄJÄOIKEUSLAIN ERÄIDEN SÄÄDÖSTEN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Kärjäoikeuslakiin sisällytetään säännökset laamannien virkojen järjestelystä kärjäoikeuksia yhdistettäessä, osaston perustamisesta oikeuspalvelujen antamiseksi suomeksi ja ruotsiksi yhtäläisin perustein sekä kärjäoikeuksien lautamiehille maksettavasta korvauksesta lautamiestehtävän hoitamisen aikana sattuneesta tapaturmasta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Kärjäoikeuslakityöryhmän mietintö 16.5.2003 (lausuntoja ja selvityksiä 2003:12)

3. Keskeinen sisältö

Käräjäoikeuslakia ehdotetaan täydennettäväksi säännöksillä siitä, että käräjäoikeudessa voi olla toimintayksikköinä osastoja, lainkäyttöasioissa tarvittavan asiantuntemuksen edellyttämän erikoistumisen turvaamiseksi tai jotta suomen- ja ruotsinkielinen väestö saisi oikeuspalveluja omalla kielellään samanlaisten perusteiden mukaan.

Lakiin otettaisiin myös säännökset laamannin virkojen järjestelystä silloin, kun käräjäoikeuksia yhdistetään. Laamannien virat siirtyisivät uuteen yhdistettyyn käräjäoikeuteen ja yhteen virkaan liittyisi viraston päällikkönä toimiminen. Siirtymävaiheessa tämä virka julistettaisiin asianomaisessa käräjäoikeudessa toimivien laamannien haettavaksi.

Edelleen laissa säädettäisiin siitä, että käräjäoikeuksien tuomiopiireistä määrätään valtioneuvoston asetuksella.

Lakiin otettaisiin myös säännös siitä, että lautamiestehtävän hoitamisessa sattuneesta tapaturmasta suoritetaan korvaus samojen perusteiden mukaan kuin työtapaturmasta tapaturmavakuutuslain mukaan. Näin suoritettava korvaus kuitenkin vain täydentäisi niitä korvauksia, joihin henkilöllä on muuten oikeus.

4. Organisointi

Kiesiläinen Kari, osastopäällikkö, oikeusministeriö, puh 160 67532

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Mietinnöstä on saatu lausunnot kesällä 2003.

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa lokakuussa 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

Dnro 1/31/2003

14.3 SOVITTELU TUOMIOISTUIMESSA

1. Tavoite ja tehtävät

Luodaan tuomioistuimien yhteyteen oikeudenkäynnille vaihtoehtoinen sovittelumenettely, jossa riitaa voitaisiin tuomitsemisen sijasta pelkästään sovotella. Menettely eroaisi siten voimassa olevan lain mukaisesta sovinnon etsinnästä riita-asian valmisteluvaiheena.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Sovittelutyöryhmän mietintö 2003:2

3. Keskeinen sisältö

Säädettäisiin laki riita-asioiden sovittelusta yleisissä tuomioistuimissa. Sovittelu merkitsisi vaihtoehtoa oikeudenkäynnille. Menettely perustuisi osapuolten tahtoon ja käytäisiin verraten vapaamuotoisesti, sovinnollista ratkaisua osapuolten lähtökohdista etsien.

Saavutettava sovinto voisi perustua yleisiin kohtuusnäkökohtiinkin ja se voitaisiin haluttaessa vahvistaa tuomioistuimessa niin, että siitä tulisi täytäntöönpanokelpoinen.

Sovittelu toteutettaisiin olemassaolevan käräjäoikeusorganisaation puitteissa ja sovittelijana toimisi asianomaisen tuomioistuimen tuomari, erityisesti syystä mahdollisesti myös tuomioistuimen määräämä ulkopuolinen henkilö.

4. Organisointi

Liukkonen Iiro, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7653

5. Taustatietoja

Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelman 14. kohdassa edellytetään kehitettävän riita-asioissa tuomioistuimille vaihtoehtoisia, nopeita ja edullisia menettelyjä ja lisätään siten sovittelutoimintaa.

Ministeriön strategia-asiakirjassa 12.11.2002 (s. 10) edellytetään tämän mukaisesti kehitettävän tuomioistuihin uudenlaisia tuomarivetoisia sovintomenettelyjä.

6. Aikataulu

Työryhmän mietinnöstä on saatu lausunnot kesällä 2003.
Hallituksen esitys vuonna 2004.

7. Taloudelliset vaikutukset

Esitys on lähtökohtaisesti kustannusneutraali niin, että asioiden sovittelu olisi huokeampaa kuin oikeuskäsittely vaikka soviteltaviksi tarjottaisiinkin jonkin verran uusia asioita.

8. Muut tiedot

OM013:00/2002

14.4 ASIANAJAJIEN AMMATILLISEN VALVONNAN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö asetti 30.1.2002 työryhmän, jonka tehtävänä oli viimeistellä Suomen Asianajajaliiton laatima esitysluonnos eduskunnalle annettavaksi hallituksen esitykseksi asianajajista annetun lain muuttamiseksi. Työryhmän mietintö luovutettiin oikeusministeriölle 18.6.2002. Tavoitteena on uudistaa Suomen Asianajajaliiton kurinpitoasioiden ja palkkiorii-toja koskevien asioiden käsittely. Tavoitteena on tehostaa ja järkipäristää asianajajajien ammatillista valvontaa sekä lisätä sen uskottavuutta ja läpinäkyvyyttä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Suomen Asianajajaliiton kurinpitomenettelyn ja palkkiorii-toasioiden menettelyn kehittäminen (Asianajajaliiton luonnos oikeusministeriölle hallituksen esitykseksi (14.1.2002, Dnro 2/33/2002)

Työryhmän asettamispäätös 5.2.2002 Dnro 2/33/2002

Työryhmän mietintö (Oikeusministeriön työryhmämietintöjen julkaisusarja 2002:5)

Lausuntoyhteenveto mietinnöstä annetuista lausunnoista

3. Keskeinen sisältö

Työryhmämietinnössä ehdotetaan, että kanteluiden käsittely keskitettäisiin kurinpitolautakunnalle, jonka nimi muutettaisiin eettiseksi lautakunnaksi. Asianajajakuntaan kulumattomien lautakunnan jäsenten määrää lautakunnassa lisättäisiin. Asianajajakunnan ulkopuoliset jäsenet nimittäisi tuomarivalintalautakunta. Eettinen lautakunta käsittelisi asiat

vastaisuudessa jaostoissa. Menettelyä lautakunnassa koskevat säännökset tulisivat asianajajista annettuun lakiin.

Seuraamusjärjestelmää uudistettaisiin poistamalla julkinen varoitus ja sen sijaan säädettäisiin mahdollisuus määrätä seuraamusmaksu.

Asianajajan oikeutta hakea muutosta kurinpitotarkistuksiin esitetään laajennettavaksi.

Asianajajan palkkioon tyytymätön voisi saattaa palkkioriidan eettisen lautakunnan käsiteltäväksi ja palkkioriidavälimiesmenettelystä luovuttaisiin.

4. Organisointi

Valmistelija

Liljeroos, Heikki, hallitusneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7608

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esitys annetaan syksyllä 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

2/33/2002

14.5 TUOMARIEN KIELITAITOA KOSKEVIEN KELPOISUUSVAATIMUSTEN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on laatia ehdotus tuomareiden nimittämisestä annetun lain muuttamiseksi siten, että ajanmukaiset tuomareiden suomen ja ruotsin kielen taitoa koskevat säännökset sisältyvät siihen. Valtion virkamiehiltä vaadittavasta kielitaidosta annettu laki, johon tuomareiden kielitaitoa koskevat kelpoisuusvaatimukset nykyisin sisältyvät, kumoutuu uuden kielilain ja julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain tullessa voimaan vuoden 2004 alusta. Julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain 6 §:n 2 momentin mukaan tuomareiden kielitaitoa koskevista kelpoisuusvaatimuksista säädetään tuomareiden nimittämisestä annetussa laissa.

Työssä on otettava huomioon myös valmisteilla olevan saaman kielilain mahdollisesti asettamat kielitaitovaatimukset sekä mahdolliset muita kieliä koskevat kelpoisuusvaatimukset. Edelleen on otettava huomioon Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 42 §:n 1 momentti, jonka mukaan maakunnassa valtion palveluksessa olevalta henkilöltä vaadittavasta kielitaidosta säädetään maakuntahallituksen suostumuksin asetuksella.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Tuomarit käyttävät toiminnassaan merkittävää julkista valtaa, joka kohdistuu suoraan kansalaisiin. Kansalaisten oikeusturva ja oikeusjärjestelmä luotettavuus edellyttävät, että perustuslain mukainen oikeus käyttää omaa kieltään, joko suomea tai ruotsia, tuomioistuimissa varmistetaan tuomareiden kielitaitoa koskevilla kelpoisuusvaatimuksilla. Tuomareiden

kielitaitoa koskevat kelpoisuusvaatimukset sopivat asiayhteyden vuoksi tuomareiden nimittämisestä annettuun lakiin, jossa säädetään myös tuomareiden muista kelpoisuusvaatimuksista.

Tuomioistuinten kykyyn ratkaista asiat lain mukaisesti suomen tai ruotsin kielellä vaikuttaa olennaisesti myös eräiden muiden henkilöstöön kuuluvien sekä asiantuntijoiden kielitaito. Tämän vuoksi säädettäisiin myös tuomioistuinten esittelijöiden, käräjäoikeuksien käräjäviskaalien ja notaareiden sekä tuomioistuinten sivutoimisten asiantuntijajäsenten suomen ja ruotsin kielen taitoa koskevista kelpoisuusvaatimuksista.

4. Organisointi

Oikeusministeriö asetti 6.3.2003 työryhmän valmistelemaan tuomareiden kielitaitoa koskevia kelpoisuusvaatimukset sisältävän ehdotuksen.

Työryhmä:

Puheenjohtaja hallitusneuvos Heikki Liljeroos, oikeusministeriö

Jäsenet:

laamanni Nanny Granfelt, Raaseporin käräjäoikeus

ylituomari Pekka Kainlauri, Vaasan hallinto-oikeus

presidentti Jussi Kivinen, Kouvolan hovioikeus

käräjätuomari Kimmo Mikkola, Helsingin käräjäoikeus

hallinto-oikeustuomari Anneli Lönnberg, Helsingin hallinto-oikeus

vanhempi hallitussihteeri Salla Rinne, opetusministeriö

Jäsen ja sihteeri: erityisasiantuntija Paulina Tallroth, oikeusministeriö, puh. 1606 7726

5. Taustatietoja

Uusi kielilaki ja laki julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta sekä muu kielilakiin liittyvä lainsäädäntö tulee voimaan 1.1.2004. Julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain 6 §:n 2 momentin mukaan tuomareiden kielitaitoa koskevista kelpoisuusvaatimuksista säädetään tuomareiden nimittämisestä annetussa laissa. [poist.]

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi on 6.3.-30.9.2003. Hallituksen esitys tuomareiden nimittämisestä annetun lain muuttamisesta sekä eräiden muiden lakien täydentämisestä tuomioistuinten henkilöstön kielitaitoa koskevilla säännöksillä annetaan eduskunnalle lokakuussa 2003. Lakien on määrä tulla voimaan 1.1.2004.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

Dnro OM 4/31/2003

OM008:00/2003

14.6 TUOMAREIDEN PALKKANKOROTUSTEN JA LISÄPALKKKIOIDEN KOHDENTAMINEN ERÄISSÄ TAPAUKSISSA

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö asetti 12.2.2003 työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia ehdotukset siitä, miten tuomioistuimessa samanlaisessa tuomaritehtävässä oleville tuomareille kohdennetaan

virkaehtosopimusperusteiset korotukset tilanteessa, jossa vain osa saa korotuksen esimerkiksi palkkausluokan tarkistuksena. Työryhmän tehtävänä oli tehdä myös ehdotus siitä, miten tuomioistuimen sisällä määrättyjen vastuullisten tehtävien, joista suoritetaan virkaehtosopimukseen perustuvaa lisäpalkkiota - esimerkiksi johtamislisää - hoidosta päätetään. Työryhmän mietintö, joka on laadittu toimeksiannon mukaisesti hallituksen esityksen muotoon, luovutettiin oikeusministeriölle 30.5.2003.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Eduskunnan oikeusasiamiehen päätös kanteluun tuomareiden johtamislisää koskevassa asiassa 26.6.2001 dnro 1595/4/00

Korkeimman oikeuden päätökset 6.11.2002 no 2926-2928

Työryhmän asettamispäätös 12.2.2003 no OM 2/31/2003

Työryhmän mietintö (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä julkaisusarja 2003:13)

Lausunnot mietinnöstä (Lausunnot on pyydetty keskeisiltä työmarkkinaosapuolilta ja tuomioistuimilta, joita asia koskee, 15.9.2003 mennessä)

3. Keskeinen sisältö

Työryhmämietinnössä ehdotetaan, että tuomareiden nimittämisestä annettuun lakiin lisättäisiin säännös sellaista tilannetta varten, jossa tuomioistuimen alemman palkkausluokan virkoihin kohdennetaan palkankorotus, jonka seurauksena osassa viroista palkkaus kohoaa. Ehdotuksen mukaan nämä virat julistettaisiin kyseisessä tuomioistuimessa alemmassa palkkausluokassa työskentelevien tuomareiden haettavaksi. Nimitysmenettelyn ehdotetaan olevan samanlainen kuin vakinaista tuomaria nimitettäessä.

Työryhmä ehdottaa lisättäväksi tuomareiden nimittämisestä annettuun lakiin säännökset lisäpalkkiota saavan tuomarin määräämisestä käräjäoikeudessa ja hallinto-oikeudessa. Ehdotuksen mukaan korkein oikeus määräisi käräjäoikeuden osaston johtajana toimivan tuomarin laamannin tekemästä perustellusta esityksestä. Korkein hallinto-oikeus puolestaan määräisi hallinto-oikeuden jaoston johtajana toimivan tuomarin ylituomarin perustellusta esityksestä. Osaston ja jaoston johtajan tehtävään voitaisiin määrätä vain asianomaisessa tuomioistuimessa työskentelevä tuomari, jolla on johtamistaitoa.

4. Organisointi

Valmistelija

Penttinen, Ahti, hallitusneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7547

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esitys pyritään antamaan syksyllä 2003.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 2/31/2003

15. KANSAINVÄLINEN PROSESSIOIKEUS

15.1 LUGANON SOPIMUKSEN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Euroopan unionin neuvosto asetti marraskuussa 1997 ad hoc-työryhmän valmistelemaan Brysselin ja Luganon yleissopimusten tarkistamista. Neuvosto otti tiedoksi työryhmässä saavutetun kompromissiratkaisun toukokuun OSA-neuvostossa 1999.

Amsterdamin sopimuksen voimaantulo 1 päivänä toukokuuta 1999 muutti oikeusperustan Brysselin yleissopimuksen tarkistamiselle. Neuvoston asetus annettiin 22.12.2000.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Neuvoston asetus (EY) N:o 44/2001 tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla.

3. Keskeinen sisältö

Luganon yleissopimus on tarkoitus niin pitkälle kuin mahdollista muuttaa sisällöltään Bryssel I-asetuksen kaltaiseksi.

4. Organisointi

Suomen edustajat

Möller, Gustaf, oikeusneuvos, korkein oikeus

Välimaa, Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7708

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Yhteisön ja muiden sopimusvaltioiden kuin EU:n jäsenvaltioiden välisten neuvottelujen edistäminen tarkistetun Luganon yleissopimuksen tarkistaminen (Lugano II) on yhä kesken.

7. Taloudelliset vaikutukset

Asetuksella ei ole taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

DN:o 102/42/9

15.2 TODISTEIDEN VASTAANOTTAMISTA KOSKEVA YHTEISTYÖ SIVIILI- JA KAUPPAOIKEUDELLISISSA ASIOISSA, EU:N ASETUS

1. Tavoite ja tehtävä

Tavoitteena on yksinkertaistamalla tuomioistuinten välistä oikeusapua helpottaa ja nopeuttaa todisteiden vastaanottamista unionin jäsenvaltioiden välillä. Asetus sääntelee sitovasti todisteiden vastaanottamista jäsenvaltioiden välillä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Aloite on julkaistu Euroopan virallisessa lehdessä.

U 79/2000 vp

LaVL 3/2001 vp

Euroopan yhteisöjen virallinen lehti 27.6.2001 L174

3. Keskeinen sisältö

Asetus korvaa soveltamisalallaan Haagin asiaa koskevan yleissopimuksen Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä. Asetus helpottaa ja nopeuttaisi jäsenvaltioiden välistä todisteiden vastaanottamista.

Asetus vastaa sisällöltään pitkälle Haagin yleissopimusta, mutta se sisältää myös lukuisia muutoksia voimassa olevaan yleissopimukseen. Oikeusapua ei pääsäännön mukaan enää pyydetä eikä sitä saada keskusviranomaisten välityksellä, vaan tuomioistuimet asioivat toistensa kanssa suoraan. Asetuksessa pyritään rajoittamaan myös mahdollisuutta kieltäytyä oikeusavun antamisesta. Asetus ei mahdollista varaumien tekoa. Asetus sisältää myös määräyksiä informaatioteknologian käytöstä todistelussa. Oikeusavun nopeuttamiseksi asetusehdotus sisältää määräaikoja pyyntöjen täyttämiseksi.

4. Organisointi

Suomen edustaja

Välimaa, Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7708

5. Taustatietoja

Nykyisin asiaa sääntelee Haagin vuodelta 1970 oleva yleissopimus todisteiden vastaanottamista ulkomailla siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa.

6. Aikataulu

Neuvoston asetus hyväksyttiin 28.5.2001 ja se tulee täysimääräisesti voimaan 1.1.2004.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

Eurodoc-numero: EU/101000/0753

15.3 RIITAUTTAMATTOMIA VAATEITA KOSKEVAN EUROOPPALAISEN TÄYTÄNTÖÖNPANOMÄÄRÄYKSEN KÄYTTÖÖNOTTO, EHDOTUS EU:N ASETUKSEKSI

1. Tavoite ja tehtävä

Tavoitteena on parantaa tuomioiden vastavuoroista tunnustamista siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Aloite on julkaistu Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä

U 35/2002 vp

LaVL 21/2002 vp

3. Keskeinen sisältö

Ehdotus sisältää säännösten, jonka perusteella asetusehdotuksessa tarkemmin määritellyt riidattomat saatavat, jotka on tuomioistuimen päätöksellä vahvistettu toisessa jäsenvaltiossa, voidaan tunnustaa ja panna täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa suoraan ja siten ilman eksekvatuurimenettelyä. Jotta tämä olisi mahdollista, jäsenvaltioiden oikeuslaitosten keskinäisen

luottamuksen lisäämiseksi asetusehdotus sisältää tiettyjä prosessioikeudellisia vähimmäisvaatimuksia.

Nykyisin tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa riita-asioissa jäsenvaltioiden välillä sääntelee 1 päivänä maaliskuuta 2002 voimaan tullut tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla annettu Bryssel I –asetus. Ehdotettu asetus merkitsisi soveltamisalallaan merkittävää pidemmälle menemistä vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen osalta.

4. Organisointi

Suomen edustaja

Välimaa, Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7708

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Neuvottelut asetusehdotuksesta aloitettiin kesäkuussa 2002 ja ne ovat yhä kesken.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

EU/180402/0308

15.4 OIKEUSAPUDIREKTIIVI

1. Tavoite ja tehtävät

Direktiivin tavoitteena on, että unionin kansalaiset ja muut jäsenvaltioissa yhteisöjen oikeuden nojalla oleskelevat saavat tehokkaasti oikeusapua ollessaan asianosaisena toisessa jäsenvaltiossa käsiteltävässä tai muuten luonteeltaan rajat ylittävässä riita-asiaissa. Oikeusapua annettaisiin näin rajat ylittävissä riita-asioissa niille asianosaisille joilla on kotipaikka toisessa jäsenvaltiossa samoilla edellytyksillä kuin niille asianosaisille, joiden kotipaikka on tuomioistuinvaltiosta. Oikeuskäsittelyyn oikeusavun myöntää ja sitä antaa tuomioistuinvaltio.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission ehdotus neuvoston direktiiviksi oikeusavun saatavuuden parantamisesta rajatylittävissä riita-asioissa vahvistamalla oikeusapuun ja muuhun yksityisoikeudellisiin riita-asioihin liittyvään taloudelliseen tukeen sovellettavat yhteiset vähimmäisvaatimukset KOM(2002) 13 lopullinen

U 10/2002 vp

LaVL 7/2002 vp

Neuvoston direktiivi 2002/8/EY, annettu 27 päivänä tammikuuta 2003, oikeussuojakeinojen parantamisesta rajat ylittävissä riita-asioissa vahvistamalla oikeusapuun kyseisissä riita-asioissa liittyvät yhteiset vähimmäisvaatimukset (EYVL L 26 s. 41)

3. Keskeinen sisältö

Direktiivissä vahvistetaan oikeusapua koskevat vähimmäisvaatimukset rajat ylittävissä riita-asioissa. Apua annetaan jäsenvaltiossa käytävissä oikeudenkäynneissä samoin edellytyksin unionin kansalaisille ja yhteisön alueella laillisesti oleskeleville kolmansien maiden kansalaisille. Avun saannin edellytyksenä on avun tarve niin, ettei hakija kykene itse vastaamaan oikeudenkäynnin kustannuksista. Tulojen ja varallisuuden mukaan osittainen

oikeusapu on tarkoitus mahdollistaa. Oikeusturvavakuutukseen tai muuhun vastaavaan järjestelyyn turvautuminen voidaan säätää oikeusavun saamiseen nähden ensisijaiseksi menettelyksi.

Oikeusavusta päättää ja apua antaa se jäsenvaltio, jossa oikeudenkäynti käydään. Avun saaja vapautuu suorittamasta oikeudenkäyntimaksuja ja asiamiehensä palkkiota. Apua annetaan myös muualla kuin tuomioistuimessa käytäviin lakisääteisiin riidan ratkaisumenettelyihin.

4. Organisointi

Liukkonen Iiro, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7653

Muilu Merja, hallitussihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7564

5. Taustatietoja

Direktiivi toteuttaa osaltaan Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmien 30 kohtaa.

6. Aikataulu

Direktiivi on pantava täytäntöön 30.11.2004 mennessä.

Hallituksen esitys kevätistuntokaudella 2004

7. Taloudelliset vaikutukset

Direktiivin kustannukset Suomelle olisivat arvion mukaan noin 10 000 – 20 000 euroa vuosittain.

8. Muut tiedot

EU/220102/0061

Suomen lainsäädäntö täyttää direktiivin vaatimukset lukuunottamatta 9 ja 10 artiklan määräyksiä oikeusavun kestosta siihen saakka, kunnes tuomio on tosiasiallisesti pantu ulosotossa täytäntöön ja oikeusavun saamisesta lakisääteisissä tai tuomioistuimen määräämissä vaihtoehtoismenettelyissä.

15.5 HALLITUKSEN ESITYS EU:N VUODEN 2000 OIKEUSAPUSOPIMUKSEN VOIMAANSAATTAMISEKSI

1. Tavoite ja tehtävät

EU:n jäsenvaltiot ovat 29.5.2000 hyväksyneet yleissopimuksen keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa. Esityksen tavoitteena on saattaa kansallisesti voimaan kyseinen yleissopimus sekä toteuttaa yleissopimuksen edellyttämät muutokset Suomen lainsäädäntöön.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Yleissopimus keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä (EYVL C 197, 12.7.2000),

Keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehdyn yleissopimuksen selitysmuistio (EYVL C 379, 29.12.2000)

HE 185/2002 vp. Raukesi.

HE 31/2003 vp

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimus sisältää määräykset muun muassa oikeudenkäyntiasiakirjojen tiedoksiannosta, oikeusapupyynnöiden toimitamisesta, todistajien kuulemisesta video- tai puhelinkokouksen avulla, yhteisistä tutkintaryhmistä, peitetutkinnasta sekä telekuuntelusta.

4. Organisointi

Valmistelija

Innanen, Tanja, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7585

Monto, Mikko, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7704

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Asian käsittely on kesken eduskunnassa.

7. Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

15.6 HALLITUKSEN ESITYS EUROOPPALAISTA PIDÄTYSMÄÄRÄYSTÄ KOSKEVAN EU:N PUITEPÄÄTÖKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANEMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

EU:n jäsenvaltiot ovat kesäkuussa 2002 hyväksyneet eurooppalaista pidätysmääräystä ja jäsenvaltioiden välisiä luovuttamismenettelyjä koskevan puitepäätöksen. Esityksen tavoitteena on toteuttaa puitepäätöksen edellyttämät muutokset yleiseen rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevaan lainsäädäntöön sekä pohjoismaiseen luovuttamislainsäädäntöön.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Neuvoston puitepäätös eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä (EYVL L 190, 18.7.2002)

U 66/2001 vp

LaVL 21/2001 vp

PeVL 42/2001 vp

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätöksellä korvataan voimassa olevat rikoksenteikijän luovuttamista koskevat menettelyt Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä 1.1.2004 alkaen. Puitepäätös velvoittaa mm. luopumaan kaksoisrangaistavuuden vaatimuksesta tiettyjen tekojen kohdalla. Puitepäätöksen pääperiaatteena on myös, että omia kansalaisia luovutetaan samoin ehdoin kuin muitakin henkilöitä. Kansalainen voi kuitenkin palata suorittamaan rangaistuksen kotivaltiossaan.

4. Organisointi

Valmistelijat

Innanen, Tanja, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7585

Monto, Mikko, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7704

5. Taustatietoja

Pidätysmääräyksiä koskevan vastavuoroisen tunnustamisen järjestelmän kehittäminen mainitaan vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen täytäntöönpanoa koskevan neuvoston 29 päivänä marraskuuta 2000 hyväksymän toimenpideohjelman toimenpiteessä 8.

6. Aikataulu

Esitys annetaan syyskuussa 2003.

7. Muut tiedot

EU/270901/0765

15.7 HALLITUKSEN ESITYS EU:N VUODEN 2000 OIKEUSAPUSOPIMUKSEEN TEHDYN PÖYTÄKIRJAN VOIMAANSAATTAMISEKSI

1. Tavoite ja tehtävät

EU:n jäsenvaltiot ovat 16.10.2001 hyväksyneet pöytäkirjan vuoden 2000 yleissopimukseen keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa. Esityksen tavoitteena on saattaa kyseinen pöytäkirja kansallisesti voimaan sekä toteuttaa pöytäkirjan edellyttämät muutokset Suomen lainsäädäntöön.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehtyyn yleissopimukseen liitettävä pöytäkirja (EYVL C 326, 21.11.2001)

3. Keskeinen sisältö

Pöytäkirja sisältää rikostutkintaan liittyviä oikeusapumääräyksiä muun muassa pankkitilitietojen toimittamisesta ja tilitapahtumien valvonnasta.

4. Organisointi

Valmistelija

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7705

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Ehdotus hallituksen esitykseksi on tarkoitus saada valmiiksi vuoden 2004 aikana.

7. Esityksen vaikutukset

Pöytäkirjan määräykset pyynnön vastaanottaneen valtion alueella sijaitsevista pankeista olevien tilien toimittamisesta sekä mahdollisuudesta suorittaa pankkitilien valvontaa pyynnön esittäneen valtion pyynnöstä tulevat aiheuttamaan jonkin verran lisäresurssien tarvetta ja taloudellisia kustannuksia Suomessa pyynnöt täytäntöönpaneille tahoille.

8. Muut tiedot

15.8 EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI OMAISUUDEN JA TODISTUSAINESTON JÄÄDYTTÄMISESTÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Ranska, Ruotsi ja Belgia tekivät 30.11.2000 Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 34 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla ehdotuksen puitepäätökseksi omaisuuden jäädyttämistä ja todistusaineiston säilyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Ranskan, Ruotsin ja Belgian ehdotus puitepäätökseksi

U 49/2001 vp

LaVL 12/2001 vp

Neuvoston puitepäättös 2003/577/YOS, EYVL L196, 2.8.2003

3. Keskeinen sisältö

Puitepäättös perustuu Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmien kohtaan 33, jonka mukaan vastavuoroisen tunnustamisen periaatteesta tehdään oikeudellisen yhteistyön kulmakivi rikosasioissa. Puitepäätöksen mukaan jäsenvaltiossa tehty omaisuuden jäädyttämispäättös pannaan täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa siten, että tämä jäsenvaltio yksinkertaisessa menettelyssä vahvistaa toisessa jäsenvaltiossa tehdyn jäädyttämispäätöksen eikä uutta jäädyttämispäätöstä tarvitse tehdä. Päätös pannaan täytäntöön samalla tavoin kuin kotimainen päätös. Puitepäättös tarkoittaa osittaista luopumista kaksoisrangaistavuuden vaatimuksesta.

4. Organisointi

Valmistelijat

Aalto, Mari lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7697

Välimaa Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7708

5. Taustatietoja**6. Aikataulu**

Puitepäättös on hyväksytty 22.7.2003. Puitepäätöksen edellyttämät toimenpiteet on toteutettava ennen 2.8.2005. Puitepäättös edellyttää lainsäädäntömuutoksia.

7. Taloudelliset vaikutukset**8. Muut tiedot**

EU/090101/0049

15.9 EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI VASTAVUOROISEN TUNNUSTAMISEN PERIAATTEEN SOVELTAMISESTA SAKKORANGAISTUKSIIN

1. Tavoite ja tehtävät

Ranskan tasavalta, Ruotsin kuningaskunta ja Yhdistyneet kuningaskunnat tekivät 11 päivänä heinäkuuta 2001 Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 31 artiklan a alakohdan ja 34 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla ehdotuksen puitepäätöksen tekemiseksi vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamiseksi sakkorangaistuksiin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Ranskan tasavallan, Ruotsin kuningaskunnan ja Yhdistyneen kuningaskunnan ehdotus puitepäätökseksi (10710/01 COPEN 37) ja ehdotuksen selitysmuistio (10710/01 COPEN 37 ADD 1).

U 55/2001 vp

LaVL 1/2002 vp

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätösehdotus koskee lopullisten taloudellisia rangaistuksia koskevien päätösten täytäntöönpanoa toisessa EU:n jäsenvaltiossa. Ehdotuksessa tarkoitettut tuomiot tunnustettaisiin ilman muodollisuuksia ja pantaisiin täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa samalla tavoin kuin kotimaiset päätökset. Puitepäätös tulee aiheuttamaan muutoksia Suomen lainsäädäntöön, sillä toisessa valtiossa määrätyn sakon täytäntöönpano on nykyään mahdollista vain pohjoismaiden välillä.

4. Organisointi

Suomen edustajat

Monto, Mikko, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh, 1606 7712

Välimaa, Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7708

5. Taustatietoja

Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmien 33 kohdan mukaan vastavuoroisen tunnustamisen periaatteesta tehdään oikeudellisen yhteistyön kulmakivi rikosasioissa. Vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen täytäntöönpanoa koskevan neuvoston 29 päivänä marraskuuta 2000 hyväksymän toimenpideohjelman toimenpiteen 18 mukaan olisi laadittava väline, jolla varmistetaan sellaisten lopullisten sakkojen periminen tuomitun asuinvaltiossa, jotka toinen jäsenvaltio on määrännyt luonnolliselle tai oikeushenkilölle.

6. Aikataulu

Ehdotuksesta on saavutettu yleinen lähestymistapa. Ehdotusta ja siihen liittyvää todistusta käsitellään vielä oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa käsittelevässä työryhmässä.

7. Muut tiedot

EU/240701/0610

15.10 EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI OMAISUUDEN MENETETYKSI TUOMITSEMISTA KOSKEVIEN PÄÄTÖSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANOSTA

1. Tavoite ja tehtävät

Tanska teki 13.6.2002 Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 31 artiklan a kohdan ja ja 34 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla ehdotuksen puitepäätökseksi menetetyksi tuomitsemista koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa. Ehdotus perustuu Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmiin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Tanskan ehdotus puitepäätökseksi

U 52/2002 vp

LaVL 20/2002 vp

3. Keskeinen sisältö

Puitepäättös koskee tuomioistuinten tekemien lopullisten menetetyksi tuomitsemista koskevien päätösten täytäntöönpanoa toisessa EU:n jäsenvaltiossa. Konfiskaatiopäätökset tunnustettaisiin vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen mukaisesti ilman muodollisuuksia ja pantaisiin täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa samalla tavoin kuin kotimaiset päätökset.

4. Organisointi

Valmistelija

Aalto, Mari, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7697

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Ehdotuksen valmistelu on kesken EU:n neuvoston oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa käsittelevässä työryhmässä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

EU/120702/0515

15.11 EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI NE BIS IN IDEM PERIAATTEEN SOVELTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Kreikan tasavalta on 13 päivänä helmikuuta 2003 Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 29 artiklan, 31 artiklan d alakohdan ja 34 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla tehnyt ehdotuksen puitepäättöksen tekemiseksi ne bis in idem periaatteen soveltamisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Kreikan tasavallan ehdotus puitepäättökseksi

U 2/2003 vp

LaVL 1/2003 vp

3. Keskeinen sisältö

Puitepäättösehdotus koskee lopullisten, rikoksen tai hallinnollisen rikkomuksen johdosta, toisessa jäsenvaltiossa annettujen päätösten niin sanottua ne bis in idem –vaikutusta (oikeusvoimavaikutus), sekä toisessa jäsenvaltiossa vireillä olevan menettelyn niin sanottua lis pendens –vaikutusta (vireilläolovaikutus). Sellaisen teon johdosta, josta jo on annettu lopullinen päätös jossain jäsenvaltiossa, ei saisi enää nostaa syytettä toiseen kertaan toisessa jäsenvaltiossa. Jos useassa jäsenvaltiossa olisi samanaikaisesti vireillä samaa asiaa koskeva menettely valittaisiin vain yksi jäsenvaltio käsittelemään asiaa ja menettelyt muissa jäsenvaltioissa keskeytyisivät.

4. Organisointi

Suomen edustajat

Monto, Mikko, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh, 1606 7712

Välimaa, Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7708

5. Taustatietoja

Ehdotus perustuu Tampereella 15 ja 16 päivänä lokakuuta 1999 pidetyssä Eurooppa-neuvostossa hyväksytyihin puheenjohtajan päätelmiin, neuvoston 29 päivänä marraskuuta 2000 Tampereen päätelmien mukaisesti hyväksymään toimenpideohjelmaan vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen täytäntöönpanemiseksi rikosasioissa sekä neuvoston ja komission 3 päivänä joulukuuta 1998 hyväksymään niin sanottuun Wienin toimintasuunnitelmaan parhaista tavoista panna täytäntöön Amsterdamin sopimuksen määräykset vapautteen turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen toteuttamisesta.

6. Aikataulu

Ehdotuksen käsittely on kesken neuvoston aineellista rikosoikeutta käsittelevässä työryhmässä.

7. Muut tiedot

EU/2003/0252

15.12 KESKINÄISTÄ OIKEUSAPUA RIKOSASIOISSA KOSKEVAN EUROOPPALAISEN YLEISSOPIMUKSEN TOINEN LISÄPÖYTÄKIRJA

1. Tavoite ja tehtävät

Euroopan neuvostossa on 8 päivänä marraskuuta 2001 hyväksytty eurooppalaisen rikosoikeusapusopimuksen toinen lisäpöytäkirja. Suomen tarkoituksena on allekirjoittaa pöytäkirja EN:n oikeusministerikokouksessa lokakuussa 2003 ja saattaa se kansallisesti voimaan.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Pöytäkirjan tarkoituksena on tehostaa sen osapuolina olevien valtioiden välistä yhteistyötä kansainvälisessä rikosoikeusavussa. Pöytäkirja sisältää määräyksiä muun muassa oikeudenkäyntiasiakirjojen tiedoksiannosta postitse, todistajien kuulemisesta video- tai puhelinkokouksen avulla sekä rajat ylittävistä tutkintamenetelmistä kuten rajan yli tapahtuvasta tarkkailusta ja peitetoiminnasta.

4. Organisointi

Valmistelija

Innanen, Tanja, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7585

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

15.13 SOPIMUKSET EU:N ja USA:N VÄLILLÄ RIKOKSEN JOHDOSTA TAPAHTUVASTA LUOVUTTAMISESTA JA KESKINÄISESTÄ OIKEUSAVUSTA RIKOSASIOISSA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on laatia ehdotus hallituksen esitykseksi 25.6.2003 EU:n ja USA:n välillä allekirjoitettujen, rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista ja keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevien yleissopimusten hyväksymisestä ja voimaansaattamisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

11716/03 CATS 49 USA 71, 10409/03 CATS 35 USA 58, 9153/03 CATS 28/USA 41
E 30/2002 vp

3. Keskeinen sisältö

Sopimusten tarkoituksena on kehittää rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista sekä keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevaa yhteistyötä EU:n jäsenvaltioiden ja USA:n välillä. Sopimusten EU-oikeudellinen oikeusperusta on unionisopimuksen (SEU) 24 artikla. Suomi on tehnyt SEU 24 artiklan 5 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen, jonka mukaan sopimukset eivät sido sitä, ennen kuin se on saattanut loppuun valtiosääntönsä edellyttämät menettelyt. Koska sopimukset sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, eduskunnan on hyväksyttävä ne perustuslain 94 §:n mukaisesti.

4. Organisointi

Valmistelija: lainsäädäntöneuvos Katariina Jahkola, puh. 1606 7705

Hallituksen esitystä koskevan ehdotuksen valmistelua varten on tarkoitettu asettaa työryhmä, jonka kokoonpano on vielä avoin.

5. Taustatietoja

Huhtikuussa 2002 EU:n neuvosto valtuutti SEU 24 ja 38 artiklan nojalla puheenjohtajavaltion käymään neuvotteluja EU:n ja USA:n välillä tehtävistä luovuttamis- ja oikeusapusopimuksista. Sopimukset allekirjoitettiin 25.6.2003. Allekirjoittamisen jälkeen kunkin jäsenvaltion ja USA:n kanssa tullaan vielä neuvottelemaan kahdenväliset asiakirjat sopimusten soveltamisesta.

6. Aikataulu

Ehdotus hallituksen esitykseksi on tarkoitettu saada valmiiksi 31.1.2004 mennessä.

7. Taloudelliset vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 12/461/2002

